

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RUMİNASYONUN GELİŞİMSEL ZEMİNİ;
RUMİNATİF DÜŞÜNME BİÇİMİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL
TRAVMALARI VE ÇOCUKLUKTA ALGILANAN EBEVEYN
KABUL REDDİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Handan DİLEK ARAR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RUMİNASYONUN GELİŞİMSEL ZEMİNİ;
RUMİNATİF DÜŞÜNME BİÇİMİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL
TRAVMALARI VE ÇOCUKLUKTA ALGILANAN EBEVEYN
KABUL REDDİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Handan DİLEK ARAR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 154102150
Öğrenci Adı Soyadı	: Handan Dilek Arar
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Fatma Duygu Kaya Yertutanol
Tezin Başlığı	: Ruminasyonun Gelişimsel Zemini: Ruminatif Düşünce Biçiminin Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Çocuklukta Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi ile ilişkisinin incelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 28.06.2019	Saati	: 17:00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ..... ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Dr. Öğr Üyesi: Fatma Duygu Kaya Yertutanol	
Üye	Prof.Dr. Hüsnü Erkman	
Üye	Doç. Dr. Rabia Bilicé	

Yemin Metni

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

Handan DİLEK ARAR

İmza

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez yazımının konu belirleme, ölçeklere ulaşma, yazım ve düzenlemelerini içeren tüm sürecinde benden ilgisini, desteğini, yol göstericiliğini, zamanını ve güler yüzünü hiç esirgememiş olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL'a şükranlarımı ve saygılarımı sunarım. Verilerin istatistiksel analizlerinin işlenmesi sürecinde yardımlarını esirgemeyen, sorduğum tüm sorulara sabırla cevap veren Arş. Gör. Neslihan Gökmen'e teşekkür ederim. Ayrıca burada ismini anamayacağım, eğitim hayatım boyunca gelişimime katkıda bulunmuş tüm hocalarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Tüm hayatım boyunca desteklerini arkamda hissettiğim değerli annem Sati DİLEK ve babam Sadık DİLEK, ablalarım ve kardeşim tez yazım sürecinde de beni yalnız bırakmadılar. Kardeşim Bülent DİLEK ve arkadaşı Gökçe BARUTÇU tüm teknik konularda yardımına yetişti. Özellikle her umutsuzluğa kapıldığımda beni yüreklendiren ablam Hamide DİLEK'in manevi desteği bu süreçte paha biçilemezdi. Veri toplama sürecimde farklı sosyodemografik özelliklere sahip kişilere ulaşmama büyük katkı sağlamış olan ablam Hatice KOCAGER nezdinde tüm katılımcılarıma ve sürece katkı sağlayan kişilere de teşekkürü bir borç bilirim. Eşimin ebeveynleri ve kardeşleri benim için ikinci bir aile olduklarını bir kez daha gösterdiler. Beni aralarına tüm içtenlikleri ile aldıkları ve bu süreçte verdikleri destek için müteşekkirim.

Ve tabii ki değerli eşim Eyüp Arar'a, tüm ilişkimiz boyunca her zaman bana inanıp güvendiği, bu yoğun sürecimde bir kez bile şikâyet etmeden yanımda olduğu, hiç ilgi alanı olmamasına rağmen tezimin her bir noktası ile ilgilendiği ve kızımıza benim yoğunluğumu hissettirmemek için elinden gelenin fazlasını yaptığı için çok teşekkür ederim.

Son olarak canım kızım Defne ARAR'a, bana ebeveynliğin anlamını öğrettiği, tez konumu belirlerken ilgi alanımın çocukluğa ve ebeveynliğe çekilmesini sağlayarak bu çalışmanın şekillenmesine vesile olduğu, bu süreçte yoğunluğumu yaşıyandan büyük bir olgunlukla karşıladığı ve bir gülüşü, sarılışı ile tüm ruminasyonlarımı dağıtıp en büyük motivasyonum olduğu için çok teşekkür ederim. Bu çalışmayı ona adıyorum. Umarım sana her zaman sıcaklık ve şefkatimizi hissettirebiliriz.

**RUMİNASYONUN GELİŞİMSEL ZEMİNİ;
RUMİNATİF DÜŞÜNME BİÇİMİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL
TRAVMALARI VE ÇOCUKLUKTA ALGILANAN EBEVEYN KABUL REDDİ
İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

ÖZET

Çalışmanın amacı yetişkinlerde ruminatif düşünce biçiminin çocukluk çağı ruhsal travmaları ve çocuklukta ebeveynlerden algılanmış olan kabul-ret ile ilişkisini sosyodemografik değişkenler de göz önüne alınarak incelenmesi böylece ruminasyonun gelişimsel öncüllerinin ortaya konulmasıdır.

Araştırma deseni geriye dönük olgu-kontrol çalışmasıdır. Çalışmanın örneklemini, Türkiye’de yaşayan, 20 yaş üstü, okuma yazma bilen, internet erişimi olan 251 kadın ve erkek gönüllüden oluşmuştur. Sosyo-demografik bilgi formu, Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği ve Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Kısa Formu kullanılmıştır.

Yapılan doğrusal regresyon analizinde duygusal istismar ve babadan algılanan kayıtsızlık/ihmalin ruminasyonun yordayıcıları olduğu belirlenmiştir.

En genç grubun aynı zamanda en ruminatif grup olduğu, yaş ilerledikçe ruminasyonun azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca anne eğitim düzeyinin düşük olduğu grupta ruminatif düşünce daha fazla gözlenmiştir. Tüm örneklem alınarak karşılaştırıldığında cinsiyet farklılık oluşturmazken, hem annesini hem de babasını reddedici algılayan erkekler grubunun, aynı zamanda duygusal istismara, duygusal ihmale ve/veya fiziksel ihmale de maruz kalmış iseler aynı koşulda olan kadınlara göre daha fazla ruminatif düşünceye eğilimli olduğu bulunmuştur. Ayrıca ruminasyon ile algılanan ebeveyn kabul reddi öğelerinin biri haricinde tüm öğeleri ile korelasyon tespit edilmiştir. Çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmal, duygusal istismar ve fiziksel istismarın ruminasyon ile arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada yetişkinlerde ruminasyonun gelişimsel zemini hakkında yeni bulgular ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ruminasyon, Ruminatif Düşünce Biçimi, Algılanan Ebeveyn Kabul Reddi, Çocukluk Çağı Travmaları, Çocuklukta İstismar-İhmal

**DEVELOPMENTAL BACKGROUND OF RUMINATION;
THE INVESTIGATION OF THE RELATION OF RUMINATIVE THINKING
FORM WITH CHILDHOOD TRAUMA AND PERCEIVED PARENTAL
ACCEPTANCE-REJECTION IN CHILDHOOD**

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between ruminative thinking in adults and childhood mental trauma and acceptance-rejection perceived from parents in childhood by taking sociodemographic variables into consideration, thus revealing developmental precursors of rumination.

The research design is a retrospective case-control study. The sample of this study is comprised of 251 female and male volunteers who are over 20 years old, literate, and live in Turkey with internet access. Socio-demographic information form, Ruminative Thought Style Questionnaire, Childhood Trauma Questionnaire and Adult Parental Acceptance-Rejection Questionnaire -Short Form were used to collect data.

As a result of the linear regression analysis, emotional abuse and perceived indifference/neglect from father were predictors of rumination.

It was found that the youngest group was also the most ruminative group and rumination decreased with age. In addition, ruminative thought was observed more in the groups with low educational level of mothers. When the whole sample was compared, it was found that while the gender difference did not make a difference, the men who perceived both their mother and father as rejectors and also exposed to emotional abuse, emotional neglect and/or physical neglect were found that these men have more tendency to ruminative thought than women in the same condition. In addition, correlation was detected between rumination and all elements except one of the perceived parental acceptance rejection. Emotional neglect, emotional abuse and physical abuse from childhood traumas were positively correlated with rumination. This study have been revealed new informations about this issue.

Key Words: Rumination, Ruminative Thought, Perceived Parental Acceptance Rejection, Childhood Trauma, Child Abuse-Neglect

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Teşekkür.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
İçindekiler.....	iv-viii
Tablolar Dizini.....	ix-x
Şekiller Dizini.....	x
Kısaltmalar ve Simgeler Dizinleri.....	xi

GİRİŞ.....	1-2
-------------------	------------

I-BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE HİPOTEZLER.....	3
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Problemi.....	3-4
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	4-5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Sayıtlar.....	6

II. İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	7
2.1. Ruminasyon.....	7
2.1.1. Ruminasyon kavramının tanımı, tarihsel kökeni ve psikopatolojiler ile ilişkisi.....	7-8
2.1.2. Ruminasyonla ilişkili kuramlar ve kuramlar çerçevesinde yapılmış tanımlar.....	8
2.1.2.1. Tepki stilleri teorisi (The response styles theory).....	8
2.1.2.2. Öz-denetimli yürütücü işlev teorisi (The self-regulatory executive function theory/ S-ref).....	8-9
2.1.2.3. Amaca dönük ilerleme teorisi (The goal progress theory).....	9-10
2.1.2.3. Diğer ruminasyon kuramları.....	10
2.2. Kişiler Arası Kabul-Red Kuramı Çerçevesinde; Algılanan Ebeveyn Tutumları.....	10-12

2.2.1 Kişiler arası sıcaklık boyutu.....	12-14
2.2.1 Kişilik alt-kuramı.....	14-16
2.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları.....	16-17
2.3.1. Fiziksel istismar.....	17-18
2.3.2. Cinsel istismar.....	18-19
2.3.2. Duygusal istismar.....	19
2.3.2. İhmal (fiziksel - duygusal).....	20

III. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	21
3.1. Örneklem.....	21
3.2. Veri Toplama Araçları.....	21
3.2.1. Sosyo-demografik bilgi formu.....	21-22
3.2.2. Ruminatif düşünce biçimi ölçeği (RDBÖ).....	22
3.2.3. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği (ÇÇTÖ).....	23
3.2.4. Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği – kısa form (Y- Ekrö-K).....	23-24
3.3. Verilerin İstatiksel Analiz Yöntemleri.....	24-25

IV. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR.....	26
4.1. Ölçeklere Dair Betimsel İstatistikler.....	26
4.1.1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri.....	26-31
4.1.2 Ölçek sorularına ilişkin dağılımlar.....	31-38
4.1.3 Ölçeklere ilişkin dağılımlar.....	38-41
4.2. Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Ölçek Puan Ortalamalarının ve Oranlarının Karşılaştırılması.....	41
4.2.1. Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	41-44

4.2.2. Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	44-47
4.2.3. Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	47-50
4.2.4. Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	50-53
4.2.5. Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	53-56
4.2.6. Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	56-59
4.2.7. Kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması	60-62
4.2.8. Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	62-65
4.2.8. Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	66-69
4.2.9. Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	69-72
4.2.10. Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	72-75
4.3. Ölçeklerin Farklı İstatiksel Yöntemlerle Birbirleri İle Karşılaştırılması.....	75-76
4.3.1. Ölçeklerin toplam puanları ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi.....	76-78
4.3.1.1 Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği toplam puanı ve alt öğelerinin kendi aralarında ve ruminatif düşünce biçimi ölçek puanı ile karşılaştırılması.....	79

4.3.1.2 Ruminatif düşünce biçimi ölçek puanı ile algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği alt öğelerinin karşılaştırılması.....	79
4.3.1.3 Algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği alt öğeleri ile çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği toplam puanı ve alt öğelerinin karşılaştırılması.....	80
4.3.2. Algılanan ebeveyn kabul-red sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çttö içi karşılaştırılması.....	80-83
4.3.3. Ruminatif düşünce biçimini yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi.....	83-86

V. BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ.....87

5.1. Ruminatif Düşünce Biçimi İle Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	87-88
--	-------

5.2 Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları İle Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	88-90
--	-------

5.3 Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi İle Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	90-92
--	-------

5.4 Ruminatif Düşünce Biçimi İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasındaki İlişki.....	92-93
---	-------

5.5 Ruminatif Düşünce Biçimi İle Algılanan Ebeveyn Kabul/Reddi Ve Alt Öğeleri Arasındaki İlişki.....	93-94
--	-------

5.6 Algılanan Ebeveyn Kabul/Reddi Ve Alt Öğeleri İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasındaki İlişki	94-95
--	-------

5.7 Algılanan Ebeveyn Kabul-Red Sınıflamasına Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ruminatif Düşünce Biçimi İle İlişkisi Ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	95-96
---	-------

5.8 Ruminatif Düşünce Biçiminin Yordayıcıları Olarak Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi, Alt Öğeleri Ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının İncelenmesi	96-97
5.9 Genel Değerlendirme	97-99
5.10 Çalışmanın Önemi	99
5.11 Sınırlılıklar	100
5.12 Öneriler	100-101
5.13. Sonuç	101-102
KAYNAKLAR	103-107
EKLER	
EK-1 Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	108
EK-2. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	109-110
EK-3. Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği	111-112
EK-4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği	113-114
EK-5a. Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Kısa Formu-Anne	115-116
EK-5b. Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Kısa Formu-Baba	117-118
EK-6. Ronald P. Rohner'dan Alınan Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Kısa Formu Kullanım İzni	119
EK-7. Özgeçmiş	120

Tablo-1. Cinsel istismar hakkında yanlış inanışlar ve doğruları.....	19
Tablo 2. Demografik özelliklere ilişkin dağılımlar.....	26-29
Tablo 3. Ruminatif düşünce biçimi ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar	31-32
Tablo 4. Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar.....	32-34
Tablo 5. Yetişkin EKRÖ-K anne formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar.....	34-36
Tablo 6. EKRÖ-K baba formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar.....	36-38
Tablo 7 Ölçeklerin alt ölçek ve toplam puanlarına ilişkin betimsel istatistikler.....	38-39
Tablo 8 Ölçek ve alt ölçeklerin kesme puanlarına göre dağılımlar.....	40
Tablo-9 Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	41-43
Tablo-10 Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	44-46
Tablo-11 Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	47-49
Tablo-12 Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	50-52
Tablo-13 Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması	53-55
Tablo-14 Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	56-58
Tablo-15 Kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	59-61

Tablo-16 Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	62-64
Tablo-17 Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	65-67
Tablo-18 Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	68-70
Tablo-19 Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması.....	71-74
Tablo 20 Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt öğeleri arasındaki kolerasyon analizi.....	77-78
Tablo 21 Algılanan ebeveyn kabul-red sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi karşılaştırılması.....	81
Tablo 22 Algılanan ebeveyn kabul-red sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi cinsiyet faktörü açısından karşılaştırılması.....	82-83
Tablo-23 Ruminatif düşünceyi yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-1.....	84-85
Tablo-24 Ruminatif düşünceyi yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-2.....	86

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil-1 Kişiler arası ilişkilerde sıcaklık boyutu.....	14
---	----

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
CTQ	: Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EKRÖ	: Yetişkin ebeveyn kabul/red ölçeği
IPARTheory	: Kişiler arası kabul/red kuramı
İng	: İngilizce
Ort.	: Ortalama
Örn.	: Örnek
RDBÖ	: Ruminatif düşünce biçimi ölçeği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
vd.	: Ve diğerleri
WHO	: World Health Organization

SİMGELER DİZİNİ

%	: Yüzdelik oranı
N	: Kişi sayısı
SS	: Standart sapma
p	: Anlamlılık düzeyi
r	: Korelasyon katsayısı
$\bar{x}$	: Ortalama

GİRİŞ

Tekrarlayıcı düşünceler sınıfından olan ruminasyonun birçok farklı psikopatoloji ile ilişkili olduğu ve bu psikopatolojilerin gelişimlerinde rol aldığı literatürde gösterilmiştir (Karatepe, 2010). Psikopatolojilerin gelişiminde rol aldığı bilinen diğer bir olgu ise olumsuz yaşam olaylarıdır. Ancak benzer olumsuz yaşantıların herkeste psikopatolojiye sebep olmaması, devreye başka mekanizmaların girdiğini düşündürmektedir. Nolan-Hoeksema Tepki Stilleri Teorisi'nde depresyon özelinde bu olgunun cevabının ruminasyon olduğunu ileri sürmüştür (Nolen-Hoeksema ve ark. 1993). Bu soruya cevap arayan bir diğer kuram ise Kişiler Arası Kabul-Ret Kuramı'dır (Rohner, 2019b). Bu kuram içerisinde ruminatif düşünce biçimine direkt bir atıf bulunmamaktadır ancak önemli diğerlerinden -özellikle ilk bağlanma figürü olan ebeveynlerden- yoğun ret algılayan kişilerin stresle başa çıkma becerilerinin azaldığı ve duygu düzenleme ile ilgili sorunlar yaşayacakları öne sürülmüştür. Ayrıca bu kişilerin öfke ve öfke ifadelerinde saldırgan ve/veya pasif-agresif tutumlara sahip olacağı öngörülmektedir. (Rohner, 2019b) Bu pasif agresif tutumun bir duygu düzenleme aracı olarak pasif bir tepki biçimi olarak da tarif edilen (Martin ve Tesser, 2013) ruminasyona neden olabileceği düşünülmektedir. Tepki stilleri ve kişiler arası kabul-ret kuramına dayanan bu varsayım dikkati ebeveynlere ve çocukluk çağı yaşantılarına çekmektedir.

Olumsuz yaşam olaylarının çocukluk çağında yaşanmış olması kişilik üzerinde kalıcı izler bırakmakta, fizyolojik ve psikopatolojik birçok rahatsızlığa neden olmaktadır (Purewal Boparai ve ark., 2018). Literatürde farklı kavramlar ve isimlendirmelerle anılsa da kişinin çocukluk döneminde yetiştiği psikolojik ortam ve birincil bakım verenlerinin tutum ve davranışlarının, kişinin yetişkin yaşamında psikolojik ve sosyal alanlarda önemli izdüşümlere sahip olduğu genel bir kabuldür. Özellikle çocukluk çağında yaşanan ruhsal travmalara karşı çocuk savunmasızdır ve bu stresör karşısında verilecek "savaş ya da kaç" tepkisinde ne savaşacak ne de kaçacak güce sahiptir. Bu nedenle duygusal dünyasında yaşanan çalkalanmalara pasif bir tepki olarak ruminatif düşünce biçimini geliştirebileceği değerlendirilmektedir.

Ruminasyonun çocukluk çağındaki gelişim öncüllerine dair çalışmaların sayısı oldukça kısıtlıdır. Türkiye özelinde ise bu konu hiç çalışılmamıştır. Ayrıca kişiler arası

kabul ret kuramının algılanan sıcaklık boyutu çerçevesinde bu konunun tartışıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile yetişkinlerde, ruminatif düşünce biçimi, algılanan ebeveyn kabul-reddi ve çocukluk çağı travmalarının sosyodemografik değişkenler de göz önüne alınarak incelenmesi ve aralarındaki ilişkilerin ortaya konulması böylece çocuklukta gelişim öncüllerinin tespit edilerek literatürdeki bu boşluğun kapatılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

I-BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE HİPOTEZLER

1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı ruminatif düşünce biçiminin (tek bir konu veya düşünce ile sürekli meşguliyet durumu), kişilerin çocukluk çağında yaşadıkları ruhsal travmalar (cinsel, duygusal, fiziksel istismar ve ihmal) ve bu dönemde algıladıkları ebeveyn kabul-ret düzeyleri (sıcaklık/şefkat, öfke/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayırışmamış reddetme) ile ilişkisini ortaya koyarak ruminasyonun yordayıcılarını tespit etmektir.

Çalışma kapsamında ayrıca cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, ebeveynin eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve sırası, çocukluk dönemi aile gelir düzeyi, geçirilen psikolojik rahatsızlık ve bunun için yardım alma öyküsünün ruminatif düşünce biçimi, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve algılanan ebeveyn kabul-reddi ile ilişkisinin saptanması hedeflenmiştir.

Bu çalışmayla birçok psikolojik rahatsızlıkta aracı rol üstlenen ruminatif düşünce biçiminin gelişimsel zeminiyle ilgili literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümleleri aşağıdaki gibidir:

1. Ruminatif düşünce biçimi ile sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, yaş grubu, medeni durumu, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, çocukluk dönemi gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanı, geçirilen psikolojik rahatsızlık için yardım alma) arasında ilişki var mıdır?

2. Çocukluk çağı travmalarının alt öğeleri (duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) ile sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, yaş grubu, medeni durumu, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, çocukluk dönemi gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanı, geçirilen psikolojik rahatsızlık için yardım alma) arasında ilişki var mıdır?

3. Algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt ögeleri (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış ret) ile sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, yaş grubu, medeni durumu, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, çocukluk dönemi gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanı, geçirilen psikolojik rahatsızlık için yardım alma) arasında ilişki var mıdır?

4. Ruminatif düşünce biçimi ile çocukluk çağı travmaları alt ögeleri (duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) arasında ilişki var mıdır?

5. Ruminatif düşünce biçimi ile algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt ögeleri (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red) arasında ilişki var mıdır?

6. Çocukluk çağı travmaları alt ögeleri (duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) ile algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt ögeleri (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış ret) arasında ilişki var mıdır?

7. Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre çocukluk çağı ruhsal travmalarının ruminatif düşünce biçimi ile ilişkisi var mıdır?

8. Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre çocukluk çağı ruhsal travmalarının ruminatif düşünce biçimi ile ilişkisi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

9. Algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt ögeleri (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red) ve çocukluk çağı travmalarının alt ögeleri ruminatif düşünce biçiminin yordayıcısı mıdır?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

1. Ruminatif düşünce biçimi ile sosyo-demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş grubu, medeni durumu, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, çocukluk dönemi gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanı, geçirilen psikolojik rahatsızlık için yardım alma) farklılaşmaktadır.

2. Çocukluk çağı travmaları ve alt ögeleri (duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) ile sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş grubu, medeni

durumu, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, çocukluk dönemi gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanı, geçirilen psikolojik rahatsızlık için yardım alma) farklılaşmaktadır.

3. Algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt öğeleri (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış ret) sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş grubu, medeni durumu, eğitim düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, çocukluk dönemi gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanı, geçirilen psikolojik rahatsızlık için yardım alma) göre farklılaşmaktadır.

4. Ruminatif düşünce biçimi ile çocukluk çağı travmaları alt öğeleri (duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) arasında pozitif yönlü ilişki vardır.

5. Ruminatif düşünce biçimi ile algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt öğelerinden sıcaklık/şefkat arasında negatif yönlü diğer öğeler (düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış ret) ile arasında pozitif yönlü olmak üzere ilişki vardır.

6. Çocukluk çağı travmaları alt öğeleri (duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) ile algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt öğelerinden sıcaklık/şefkat arasında negatif yönlü diğer öğeler (düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış ret) ile arasında pozitif yönlü olmak üzere ilişki vardır.

7. Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre çocukluk çağı ruhsal travmalarının ruminatif düşünce biçimi ile ilişkisi vardır.

8. Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre çocukluk çağı ruhsal travmalarının ruminatif düşünce biçimi ile ilişkisi cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

9. Algılanan ebeveyn kabul/reddinin alt öğeleri (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış ret) ve çocukluk çağı travmalarının alt öğeleri ruminatif düşünce biçiminin yordayıcısıdır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Ruminasyon, birçok psikopatolojinin gelişiminde ve sürmesinde rol oynadığı düşünülen, tekrarlayıcı, zorlayıcı ve problem çözmede işlevsel olmayan bir düşünüş biçimidir (Karatepe, 2010). Literatürde depresyon, anksiyete, intihar eğilimi, obsesif kompulsif bozukluk, yas, tıknırcasına yeme-içme, alkol-madde kötüye kullanımı ve fiziksel hastalıklarla ilişkisine dair çalışmalar bulunan ruminasyonun gelişimsel zemini ile ilgili çalışmalar görece yeni ve az sayıda olmakla birlikte ebeveyn tutumu ile ilişkisinin gösterildiği çalışmalar mevcuttur (Gaté ve ark., 2013; Nolen-Hoeksema ve ark., 1995; Spasojević ve Alloy, 2002). Spasojevic ve Alloy (2002)'un üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada da, aşırı kontrolcü ebeveynlere (hem anne hem de baba) sahip olmanın yanında; çocukluk çağında duygusal istismar ve kadınlar için çocukluk çağı cinsel istismar öyküsüne sahip olmanın ruminatif yanıt tarzı ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Türkçe literatür incelendiğinde ruminasyonun psikopatolojilerdeki aracı rolü ile ilişkili çalışmalar bulunmakla birlikte geçmiş yaşantılarla ilişkisini konu edinen bilinen tek çalışmada üniversite öğrencilerinde, algılanan ebeveyn tutumları ile ruminasyon arasında doğrudan ilişki olduğu gösterilmiştir (Türkdoğan, 2017). Yapılan incelemelerde yetişkinlerin çocukluk dönemlerinde algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ve çocukluk çağı travmalarının ruminatif düşünce ile ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bilgiler ışığında 20 yaş üstü yetişkin grubunda ruminatif düşünce biçiminin algılanan ebeveyn kabul-reddi ve çocukluk çağı travmaları ile ilişkisi sosyo-demografik verilerle birlikte incelenerek gelişimsel öncülleri tespit edilecektir. Bu çalışmanın literatürdeki boşluğun kapatılmasına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

1.5. Sayıtlar

- a. Yapılan araştırmada anket ve ölçekleri dolduran kişiler doğru yanıtlar vermiştir.
- b. Kullanılan ölçek ve anketler araştırma konusunu ölçecek yeterliliktedir.

II. İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. Ruminasyon

2.1.1. Ruminasyon kavramının tanımı, tarihsel kökeni ve psikopatolojiler ile ilişkisi

Türkçe Tıp Dili Kılavuzunda (2007) “derin düşünme; geviş getirme” olarak açıklanan ruminasyon (İng. rumination), etimolojik olarak Latince “*Rumen*” (geviş getiren hayvanın ilk mideciği) sözcüğüne dayanmaktadır (Danner, 2014). Literatürde ilk olarak 1500’lü yıllarda hem “*Düşüncenin zihinde tekrarlayıcı biçimde dönüp durması*” hem de “*hafifçe çiğnenmiş ve yutulmuş olanı tekrar çiğnemek*” anlamları ile kullanılmıştır (Harper, 2019; Merriam-Webster Dictionary, 2019)

Ruminasyon 16. yy’dan günümüze kadar birçok psikopatoloji ve psikopatolojik fenomenle ilişkisi kurulmuş, farklı kuramlara konu olmuş ancak ortak bir operasyonel (işevuruk) tanımı konusunda uzlaşa sağlanamamış bir fenomendir. Kaplan ve Sadock (2007) tarafından psikiyatri kitabında “zihnin tek bir konu ve ya düşünceyle tekrarlayıcı bir biçimde meşguliyet hali” (Akt. Karatepe ve ark., 2013) olarak tanımlanmış olan ruminasyon kavramının *-istem dışı düşüncelerden* (unwanted intrusive thoughts) farkını vurgulamak amacı ile- Clark ve Rhyno (2005) tarafından özellikleri; “yinelenen, tekrarlayıcı, döngüsel, benliğe uyumlu (ego-syntonic), geçmişe odaklı ve yönlendirilmiş, görece uzun bir düşünce silsilesi” şeklinde sıralanmıştır.

Tekrarlayıcı düşünceler denildiğinde obsesyonları çağrıştıran ruminasyon kavramı ile ilgili literatür taramaları tarih sıralamasına konulduğunda, öncelikli olarak obsesif kompulsif bozuklukla ilgili çalışmalar sıralanmaktadır. Nolen-Hoeksema (1993)’ın *Tepki Stilleri Teorisi* (*Responce Style Theory*) ile birlikte önceleri yalnızca obsesif-kompulsif bozukluğun bilişsel bir süreci olarak değerlendirilen kavram, depresif psikopatolojinin de temel unsurlarından biri olarak anılmaya başlanmıştır (Karatepe, 2010). Borkovec ve ark. (1998) tarafından, depresif ruminasyonun, yaygın anksiyete bozukluğunda, endişe fenomenine benzer bir süreç ve içeriğe sahip olduğu gösterilmiştir (Clark ve Rhyno, 2005). Ayrıca; travma sonrası stres bozukluğu (Michael ve ark. 2007),

sosyal anksiyete (Kocovski ve Rector 2008), intihar eğilimi (Morrison ve O'Connor, 2008), patolojik yas gelişimi (Nolen-Hoeksema ve ark., 1994), uyku kalitesinde bozulma (Guastella ve Moulds, 2007), blumia-nevroza (tıkınırcasına yeme-içme bozukluğu) (Nolen-Hoeksema ve ark., 2007), alkol ve madde kötüye kullanımı (Nolen-Hoeksema ve Harrell, 2002) gibi psikopatolojik olgu ve bozukluklar ile kişinin fizyolojik hastalığına karşı tutumunda değişiklik (Glynn ve ark.,2002) ve kardiyak patoloji sonrasında fizyolojik iyileşmede gecikme (Key ve ark., 2008) ile ruminasyon arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Ruminasyonun psikopatolojiler ile ilişkisi bu çalışmanın ana konusu olmadığından, bu konuda ayrıntıya girilmeyecektir.

2.1.2. Ruminasyonla ilişkili kuramlar ve kuramlar çerçevesinde yapılmış tanımlar

Ruminasyon, birçok psikolojik bozuklukla ilişkilendirilmiş, bunun yanında birçok kurama da konu olarak, kuramın içeriğine göre farklı şekillerde kavramlaştırılmıştır. Bu kuramlardan, kavramın tarihsel gelişimi açısından önemli olması ve bu çalışmanın kapsamına girmesi kriterlerine göre seçilmiş üç tanesi ele alınarak, söz konusu kuramlar ve bu kuramların kavramı ele alış biçimleri tartışılacaktır.

2.1.2.1. Tepki stilleri teorisi (The response styles theory)

Nolen-Hoeksema (1993) tarafından depresyonu alevlendiren ve uzatan, kişinin kendi depresif belirtileri ile bu belirtilerin olası neden ve sonuçlarına odaklandığı ancak kişiyi çözüm için harekete geçirmeyen uyum bozucu bir tepki biçimi olarak tarif edilmiş (Nolen-Hoeksema ve ark., 1993) ve oluşturduğu *Tepki Stilleri Teorisi (Responce Style Theory)* alan yazındaki en üretken teori olarak, ruminasyonun depresyonla ilişkisini konu edinen birçok araştırmaya temel oluşturmuştur (Smith ve Alloy, 2009). Aynı zamanda teori içerisinde geliştirilmiş olan “*Ruminatif Tepki Skalası (Remonative Responce Scale)*” de bu alanda oluşturulmuş ilk ölçek olarak ruminatif düşüncüyü ölçmek üzere geliştirilen diğer ölçeklere öncülük etmiştir (Karatepe, 2010).

2.1.2.2. Öz-denetimli yürütücü işlev teorisi (The self-regulatory executive function theory/ S-ref)

Wells ve Mathews (1996) tarafından -amacı; Beck'in *Şema Teorisi* ile bilişsel-dikkat fenomenleri (bilgi-işlem) çalışmalarını bütünleştirmek olarak özetlenen- bir duygusal bozukluk teorisi olarak geliştirilmiştir. Ruminasyonu bir baş etme mekanizması olarak değerlendiren teori, tetiklenmesinin dışsaldan ziyade içsel (öz-yeterlik ve özgüvenin azalması) süreçlerle gerçekleştiğini, kontrollü ve otomatik işleyen iki farklı şekilde ortaya çıktığını, sonuç olarak yaşanan duygusal bozukluğu arttırdığını savunmaktadır (Smith ve Alloy, 2009).

Tepki Stilleri Teorisi (TBT)'nde yalnızca depresyonla ilişkili olarak ele alınmasına karşın; S-REF ruminasyon kavramının gelişiminin obsesif kompulsif bozukluk ve anksiyete çalışmalarından geldiğini göz önünde bulundurduğu ve kavramlaştırmasında endişenin (worry) bir alt kümesi olarak ele aldığı ruminasyonun duygusal rahatsızlığın genel bir özelliği olduğunu ileri sürdüğünden, psikopatolojiler açısından TBT'ye göre daha kapsamlıdır (Wells ve Papageorgiou, 2004).

2.1.2.3. Amaca dönük ilerleme teorisi (The goal progress theory)

Martin and Tesser (1996) tarafından oluşturulan kuramda ruminasyon kısaca "düşünceyi tetikleyen –başlamasını zorunlu kılan- çevresel şartlar bulunmadığında dahi oluşan, ortak bir araçsal tema etrafında dönen, hedefe-yönelik, bilinçli düşünce sınıfına ait bir kategori" olarak tanımlanmaktadır. Düşünce sınıfına dâhil edilmesinin yanında yalnız sözel içeriği değil, aynı zamanda duyguları, imgeleri ve bedensel duyuları da içerebileceği araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Ruminasyon, teori içerisinde, bir ruh hali durumuna tepki olarak değil, bir hedefe doğru tatmin edici bir biçimde ilerlememenin bir cevabı olarak ele alınır (Smith ve Alloy, 2009) ve böylece ruminasyonu bir psikopatoloji ile ilişkili olarak formüle eden kuramlardan daha kapsayıcı bir model sunar.

Kuramın temel varsayımı çoğu düşüncenin hedef-odaklı olduğudur. Bu varsayıma temel oluşturan en önemli kavramlardan biri *Zeigarnik Etkisi*'dir. Zeigarnik (1938) yaptığı çalışmada tamamlanmamış/yarıda kesilmiş görevlerin, bitirilmiş olanlara göre, iki kat daha fazla hatırlandığını göstermiştir. Bu bağlamda ruminasyon, insanların

hedeflerine ulaşmalarına ya da hedeflerine ulaşma arzularından vazgeçmelerine kadar, hedefe yönelik eylemde kalma eğiliminin tezahürüdür (Martin ve Tesser, 1996).

Martin ve Tesser (1996) kuramın diğer önemli varsayımlarından biri olarak; Klinger'in tekrarlayan düşüncelerin ulaşılamayan hedeflerle ilgili olduğu görüşünü kabul etmektedir. Ancak hedef-ilişkili konseptlerin zamansal olarak geleceğe bağımlı ve hedefe ulaşmada bir engel oluşturduğu konularında ayrılmaktadırlar. Bir hedefe yönelik beklenmedik gelişim oranı-hızı (az-çok, hızlı-yavaş) ruminasyonu ortaya çıkarmaktadır (Martin ve Tesser, 1996). Ruminasyonu tetikleyen, hedefe ilerleme sürecindeki tutarsızlıklar kişinin kendinden beklentileri ile ilişkilidir. Kişi bu tutarsızlığı gidermek için bazı düzenlemeler yapar; Örneğin, beklentiyi değiştirebilir, hedefi yeniden tanımlayabilir, hedefe yönelik tutumunu gözden geçirebilir. Karatepe (2010)'nin aktardığına göre Martin ve arkadaşları (2004) bu tür zihinsel aktivitelerin uzamış bir zaman diliminde tekrarlanmasını da ruminasyon kavramı içinde değerlendirmektedir.

2.1.2.3. Diğer ruminasyon kuramları

Çalışmanın konusu dâhilinde olmadığından diğer ruminasyon kuramlarının yalnızca adı anılacak, içerik incelemesi yapılmayacaktır;

1. Üzüntü İlişkili Ruminasyon Teorisi (Rumination on Sadness Theory)
2. Olay Sonrası Ruminasyon Teorisi (Post-Event Rumination Theory)
3. Kavramsal-Yargılayıcı Kendine Odaklanma Teorisi (Conceptual-Evaluative Self-Focus)
4. Çok Boyutlu Ruminasyon Modeli (Multi-Dimensional Rumination)

2.2. Kişiler Arası Kabul-Ret Kuramı Çerçevesinde; Algılanan Ebeveyn Tutumları

Kişiler arası kabul-ret kuramı [Interpersonal perception-rejection theory-(IPARTheory)] 1960'lara dayanan başlangıcında "Ebeveyn kabul-ret teorisi (EKAR) ismiyle, tüm dünyada ebeveynlerin çocuklarını kabul-reddini, nedenlerini, bunun çocuklukta ve yetişkinlikteki etkilerini araştıran, kültürler arası, test edilebilir bir yaşam boyu sosyalizasyon kuramı olarak ortaya atılmıştır. Ancak, bir antropolog ve psikolog olan geliştiricisi Ronald P. Rohner başta olmak üzere, dünya çapında birçok araştırmacının yaptığı katkılarla birlikte teori genişlemiş ve ebeveynlerin yanı sıra- bir

yaşam boyu gelişim kuramı olmasına uygun olarak- kişinin hayatının herhangi bir noktasında *önemli diğerleri* (eş/partner, öğretmen, akran, abi/abla gibi bağlanma figürlerinin) kabul-reddini ve etkilerini de içine alarak, 2004 yılında resmi olarak “Kişiler arası kabul-ret kuramı” ismini almıştır. Vurgudaki bu değişime rağmen kuramın odak noktasını halen kişinin çocukluğunda algıladığı, yetişkinliğinde hatırladığı ebeveyn kabul reddi ve bunun etkileri, nedenleri ve diğer korelasyonları oluşturmaktadır (Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2004, 2019b).

IPARTheory’nin ayrıntılarına geçmeden önce, kuram içinde yeniden anlamlandırılmış üç terime değinilmesi gerekmektedir. Kuram içerisinde *ebeveyn (parent)* terimi (biyolojik ya da evlat edinmiş olmasına bakılmaksızın) asıl bakım veren(ler)i işaret etmektedir. *Önemli diğer(ler)i* terimi ise kuram içerisinde çocuğun veya yetişkinin göreceli olarak uzun süren bir duygusal bağına sahip olduğu, kişi için özel olarak önemli olan ve kimseyle değiştirilemeyen herhangi bir kişi veya kişiler anlamıyla kullanılmaktadır. IPARTheory’de *bağlanma figürü* terimi, önemli diğer(ler)inin tüm özelliklerini taşımaktadır. Buna ek olarak, önemli diğer(ler)ini bağlanma figürü olarak adlandırabilmek için, bağlanan kişinin duygusal güvenlik, mutluluk ve iyilik duygusunun, bir dereceye kadar, diğer kişiyle olan ilişkisinin niteliğine bağlı olması gerekmektedir (Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2019a, 2019b).

Kuram üç alt teori barındırmaktadır. Rohner (2019b)’in ifade ettiği gibi “kişilik”, “başa çıkma” ve sosyo-kültürel sistemler” alt teorileri ile kuram, beş temel soruya cevap vermeye çalışır. Kişilik alt teorisinin yanıt aradığı sorular; 1- “-Teorinin iddia ettiği gibi- çocuklar kültürler üstü olarak (tüm sosyo-kültürel sistemlerde, ırksal ve etnik gruplarda, cinsiyetlerde vb.), ebeveynlerinden ve diğer önemli bağlanma figürlerinden algıladıkları kabul/redde aynı şekilde tepki vermeye mi eğilimlidir?” 2- “Çocukluk döneminde deneyimlenen kabul ve reddin etkilerinin yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerine yayılma derecesi nedir?”. Başa çıkma alt teorisinin araştırma problemi ise “Bazı çocuklara ve yetişkinlere, çocukluk reddi deneyimi ile duygusal olarak çoğu insandan daha etkili bir şekilde başa çıkma esnekliği veren şey nedir?” sorusudur. Sosyo-kültürel sistemler alt teorisinin de açıklamaya çalıştığı iki temel sorusu vardır; 1- Neden bazı ebeveynler sıcak ve sevgi doluyken diğerleri soğuk, agresif, ihmal edici/reddedicidir? 2- “Toplumun toplam yapısı, buna ek olarak toplumdaki bireylerin davranışları ve inançları, bu toplumdaki ebeveynlerin çoğunluğunun çocuklarını kabul etme veya reddetme

eğiliminde olmasından ne şekilde etkilenir?” Örneğin, “IPARTheory'nin öngördüğü gibi, bir halkın dini inançlarının, sanatsal tercihlerinin ve diğer ifade edici inanç ve davranışlarının çocukluk çağındaki ebeveynlik sevgisi ve sevginin geri çekilmesi deneyimleriyle evrensel olarak ilişkili olduğu doğru mudur?” (Ali ve ark., 2019; Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2004, 2019b). Bu çalışmanın araştırma konusu ile ilgili olarak, yalnızca kişilik alt kuramı daha sonraki bölümlerde ele alınacaktır.

Kuramın evrensellekle ilgili temel varsayımı evrimsel gelişim psikolojisi literatürüne dayanmaktadır (Khaleque ve Rohner, 2002). IPARTheory'e göre insanlar, biyo-kültürel evrim seyri boyunca, kendileri için önemli diğerlerinden olumlu tepki almak için biyolojik temelli, kalıcı bir duygusal ihtiyaç geliştirmişlerdir. Bu ihtiyaç çocukluk çağında ebeveynlerin şefkatine, özenine, rahatlatmasına, desteğine, fiziksel ve ruhsal olarak bakım verilmesine veya basitçe sevgiye (kabule) yönelik (bilinçli veya bilinçsiz) duygusal bir dilek, arzu ya da özlemdir (Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2019b). Bu sevgi-kabul ve kabulün yokluğu-ret olguları kuramın sıcaklık boyutunda ele alınmıştır.

2.2.1 Kişiler arası sıcaklık boyutu

Sıcaklığın tüm insanlar için bir ihtiyaç olduğundan daha önce bahsedilmişti. Bu ihtiyacın karşılanması ve karşılanmaması kategorik olarak değil, boyutsal olarak değerlendirilmelidir. Bu iki uçlu boyutun bir ucunda kabul diğer ucunda ise ret vardır. Herkesin yaşam döngüsü içinde az ya da çok bir sıcaklık gördüğü ve bu uzlamsal boyutta bir noktaya denk geldiği düşünülmektedir. Bu boyutun yerini, çocuklukta ve yetişkinlikte ebeveynlerle, bağlanma figürleriyle ve önemli diğerleri ile kurduğumuz ilişkinin derecesi, niteliği ve kalitesi belirlemektedir. Burada çocuklar için bağlanma figürünü genelde ebeveynlerin temsil ettiğini ve kurulan ilk ilişkilerin daha sonra kurulacak olanları bir noktaya kadar yordama gücü olduğunu belirtmek gerekmektedir. (Ali ve ark., 2019; Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2019b)

60 yıllık çalışma süresince dünya çapında 90 ülkede onbinlerce kişinin katılımıyla yürütülen 400'den fazla çalışma göstermiştir ki çocukların ve yetişkinlerin algıladıkları sembolik seviliorum-sevilmiyorum/reddediliyorum hissiyatı evrensel olarak dört grupta toplanmaktadır (Ali ve ark., 2015; Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2004). Bu gruplar; sıcaklık/şefkat (warmth–affection) ve ya tam tersi soğukluk/şefkatın olmayışı,

düşmanlık/saldırganlık (hostility–aggression), kayıtsızlık/ihmal (indifference–neglect) ve ayrışmamış reddetmedir (undifferentiated rejection). Kişinin algıladığı ret bu dört grubun herhangi bir kombinasyonudur (Khaleque ve Rohner, 2002; Ali ve ark., 2015, Rohner, 2019b;). Grupların adlandırılmasında kullanılan ikili sistemde, birinci öge kişi tarafından önemli diğer(ler)inden algılanan duyguyu ikinci öge ise bu duyguyu temsil eden hal ve hareketleri ve ya bu hareketlerin yoksunluğunu ifade etmektedir. Dördüncü grubun adlandırılmasında böyle bir ayırım gözlenmemektedir. Çünkü ayrışmamış reddetmede kişi sevilmediğini, önemsenmediğini algılamaktadır ancak bununla ilgili önemli diğerinin kişiye karşı saldırgan, ihmal edici, şefkatsiz olduğuna dair, objektif, açık bir davranış örüntüsü yoktur.

Bu noktada algılama teriminin önemine dikkat çekmek gereklidir. Kabul ve ret ile ilgili araştırmalar yapılırken bireyin algıladığı/sübjektif olarak değerlendirdiği (fenomolojik perspektif) veya bir gözlemcinin “objektif” olarak aktardığı (davranışsal perspektif) bilgilerin kullanılabilmesi ileri sürülmüştür (Ali ve ark., 2019). Her iki yaklaşımla yapılan araştırmalar çoğu zaman örtüşse de kabul-ret gruplarının ikili yapısı göz önüne alındığında yalnızca davranışlara odaklanıldığında duygu ifadelerinin gözden kaçırılabilmesi hatta bir davranış göstergesi içermeyen ayrışmamış reddin gözleminin mümkün olamayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca gözlemciler kişiler arası saldırganlık veya ihmal rapor etmesine rağmen kişi kendini reddedilmiş hissetmeyebilir. IPARTheory iki yaklaşımın sonuçları arasında ciddi tutarsızlık meydana geldiğinde fenomenolojik yaklaşıma güvenilmesi gerektiğini öne sürmektedir (Ali ve ark., 2019; Rohner, 2019b). Rohner (2019b)’in Kagan’dan aktardığı gibi kişiler arası kabul-reddin çoğu semboliktir ve reddetme bir davranış seti değil kişinin bu davranışlar doğrultusunda geliştirerek sahip olduğu bir inançtır. Gruplandırması Şekil-1’de verilmiş olan IPARTheory’e göre bu semboller ve davranışların fiziksel, sözel ve sözsüz ifadeleri bulunmaktadır.

Rohner (2019b) reddedici kelimesinin günlük dilde kötü ebeveyn hatta kötü insan olarak anlaşılabilmesini, kültürler ve etnisiteler arası çalışmalar yapılırken kelimenin kullanımının tanımlayıcı görev gördüğü, kişi veya toplumları yargılamak ve değer biçmek için kullanılmaması gerektiği konusunda uyarıda bulunmuştur.

Şekil-1 Kişiler arası ilişkilerde sıcaklık boyutu

(Rohner, 2019b)

2.2.1 Kişilik alt-kuramı

Kişilik alt kuramı algılanan kişiler arası kabul ve reddin -özellikle psikolojik ve zihinsel sağlıkla ilgili- sonuçlarını, tahmin etmeye ve açıklamaya çalışır. Daha önceki bölümlerde bahsedilmiş olan biyo-evrimsel kökenli sıcaklık ihtiyacının bağlanma figürleri tarafından karşılanma oranı ve kalitesi kişilik üzerinde etkin izler oluşturmaktadır. Bu figür çocuklukta genellikle ebeveyn yetişkinlikte ise eş/yakın partner olmaktadır. Çocukların güvenliği ve diğer duygusal ve psikolojik durumları ebeveynleri (teori içi anlamıyla) ile ilişkilerinin kalitesine bağlı olduğundan, IPARTheory’de ebeveynden algılanan kabul ve reddin çocukların kişilik gelişimini zamanla şekillendirmede benzersiz bir etkiye sahip olduğu öne sürülmektedir. -Her ne kadar çocukluk çağında ki ilişkinin yetişkinlikte bağlanma figürlerini kabul veya reddedici algılamada belirleyici olabileceğini gösteren çalışmalar yapılmış olsa da- yetişkinlerin duygusal güvenlik ve refah duygusunun bağlanma figürleriyle olan algılanan ilişki

kalitesine bağı olma eğiliminde olduğı ve yetişkinlerin kişiliğı ve psikolojik uyum üzerinde önemli bir etkisi olduğı alt-teorinin bir diğ er savıdır (Karadeniz ve Ö ngider, 2010; Khaleque ve Rohner, 2002, p.437; Rohner, 2004, 2019b).

Kişilik kavramı, kişilik alt teorisinde, bireyin belirli şekillerde yanıt verme yönündeki duygusal, bilişsel, algısal ve motive edici eğilimlerini, ayrıca çeşitli yaşam durumlarında veya bağ lamlarında gözlemlenebilir davranışlara cevap verebilecek gerçek davranış biçimlerini içeren bir dizi kararlı ö nyargı seti olarak tanımlanır (Rohner, 2019a). Bu tanım, davranışın hem iç hem de dış faktörler tarafından motive edildiğini ve genellikle zaman ve bağ lamlar boyunca bu konuda düzenlilik veya devamlılık gösterdiğ ini kabul eder (Rohner ve Lansford, 2017).

Kuramda ebeveynlerden ve önemli diğ erlerinden algılanan redde cevap olarak gelişen yedi tane kişilik eğilimi tanımlanmıştır. Bu kişilik eğilimlerini Khaleque ve Rohner, 2002) tarafından “(a) reddetme biçimine, sıklığına ve yoğunluğ una bağı olarak *bağımlılık veya savunucu bağımsızlık*; (b) *düşmanlık, saldırganlık, pasif saldırganlık veya düşmanlık ve saldırganlık yönetimi ile ilgili sorunlar*; (c) *bozulmuş özgüven*; (d) *bozulmuş öz-yeterlilik*; (e) *duygusal tepkisizlik*; (f) *duygusal istikrarsızlık* ve (g) *olumsuz dünya görüşü*” olarak sıralamıştır.

Kişinin bağ lanma figüründen olumlu cevap alma ihtiyacının karşılanma oranı ve kalitesi bağımlılık ve bağımsızlığın iki ucunu oluşturduğı doğ ruda hangi noktaya tekabül edeceğini belirlemektedir. Olumlu cevap alma, sıcaklık, şefkat, duygusal ve fiziksel bakım, rahatlatma gibi ihtiyaçları karşılanmış, bunlar için duyduğı arzu tatmin edilerek fazladan çaba harcamasına gerek kalmamış kişi *bağımsız* olarak adlandırılır. Ancak bu ihtiyaçlar düzenli bir biçimde karşılanmamış/karşılanmıyor ise kişi bunlara ulaşmak için duygusal ve davranışsal yöntemler denemeye başlayacak ve bu özlemi devam edecektir. Bu durum *bağımlı kişilik* yapısını oluşturmaktadır. Çocukluk döneminde gösterilen bağ lanma figüründen ayrıldığında ağ lama, sızlanma, yapışma gibi davranışlar bu durumun örneklerini oluşturmaktadır. Yetişkinlik döneminde de sürekli güven arayışı ve duygusal destek ihtiyacı gözlenecektir. Kişinin vazgeçemediğı bu arzu ve özlem reddedilen bireyde büyük bir psikolojik acıya sebep olacaktır. Kişiden kişiye değış en bir kırılma noktasında, hedefe ulaşma çabasıyla gelen acı dayanılmaz hale gelir ve kişi bu duygularını reddetmeye başlar. Teoride bu durum savunucu bağımsızlık olarak adlandırılmaktadır. Bağımsız kişi duygusal olarak doymuştur bir arayış içerisinde

değildir ancak savunucu bağımsızın ihtiyacı halen sürmesine rağmen bunu reddetmektedir (Rohner, 2004, 2019a, 2019b; Rohner ve Lansford, 2017).

Yeterince karşılanmayan karşı konulamaz bir ihtiyacın verdiği acı sürekli artan bir öfke ve kızgınlığa sebep olacak ayrıca, bunları ifade edebilme durumuna göre agresyon, pasif agresyon ve ya öfke kontrol problemleri ile karşı karşıya kalacaktır (Rohner, 2019b).

Kendi değerini bağlanma figürünün gözünden aynalayacak olan kişi değer verilmediğini, sevilmediğini hissettiğinde kendini değersiz ve sevmeye layık olmayan biri olarak görme eğiliminde olacak ve bu da öz-saygılarını sekteye uğratacaktır. Kendine güvenmediğinde günlük işler ve görevleri yerine getirme becerisi olarak adlandırılabilir öz-yeterlilik duygusu da sekteye uğrayacak, ihtiyaçlarını karşılamada yetersizim düşüncesi zaten değersizim düşüncesi ile bir döngü oluşturacaktır. Ayrıca öfke, olumsuz kendilik tasarımları ve reddedilmenin verdiği acı hissi stresle etkin bir biçimde başa çıkabilme gücünü azaltma eğiliminde olduğundan bu kişiler kabul görmüş kişilere oranla duygu düzenlemede daha fazla güçlükler yaşamaktadır. Ayrıca daha önce reddedilmiş, sıcaklığa ulaşmak için defalarca farklı yollar denemiş kişi reddedilmeye karşı duyarlılık geliştirebilir ve nötr ve ya bağlamdan bağımsız davranışları da reddedici olarak algılamaya daha yatkın olabilir. Bununla birlikte kendini ifade etmekte, duygularını dile getirip ilgisini, sıcaklığını göstermekte problemler yaşayabilir. Tüm bunlar bir araya geldiğinde kendi ve başkaları ile ilgili olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olan reddedilmiş kişi dünyayı-diğer insan ilişkilerini de güvenilmez, soğuk ve duygusal anlamda tehlikeli algılama eğilimi gösterir. Tüm bu birleşenler reddedilmenin boyutu ile ilişkili olarak konumlanan, varlığını ve yokluğunu belirten bir kategori değil, bir süreklilik boyunca yerleşilen noktaları ifade eder. Kişiliğin yapılanmasında bu öğelerin farklı kombinasyonlarla bir araya gelmesi etkilidir (Ali ve ark., 2019; Rohner, 2019b; Rohner ve Lansford, 2017).

2.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları

Çocukluk çağında yaşanan ruhsal/psikolojik travmalar doğal ya da kaza sonucu meydana gelen felaketler (depremler ya da yangınlar gibi), büyük çaplı sosyal felaketler (savaş vb.), tıbbi travmalar (inme vb) veya kişisel felaketler (tecavüz, fiziksel saldırı veya şiddete tanıklık) nedeniyle ortaya çıkabilir ve son travmatik deneyim kategorisi

“kişilerarası travma” olarak kavramlaştırılabilir (Fink, Bernstein, Handelsman, Foote, ve Lovejoy, 1995).

Bu çalışmanın konusunu çocuklukta kişilerarası travmalar, Türkçe literatüre yerleşmiş adı ile çocukluk çağı ruhsal travmaları bir diğer ismi ile çocukluk çağı istismar ve ihmali oluşturmaktadır. Zamana ve toplum kabullerine göre farklı istismar ve ihmali tanımlarının uluslararası ortak bir zemine oturtulması amacı ile DSÖ 1985’de konunun uzmanları ile birlikte bir çalıştay yürüterek bir tanım ortaya koymuştur. Bu tanıma göre; “bir yetişkin, toplum veya ülke tarafından, bilerek veya bilmeyerek, uygulayıcısı tarafından istismar olarak atfedilmese de ve çocuk tarafından bu şekilde adlandırılmasa da, çocuğun sağlığını, psikososyal gelişimini, fizik gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışlar çocuk istismarı olarak kabul edilir (Polat, 2017 s. 22).

Literatürde istismar üç ve ihmali iki alt alanda incelenmektedir. Bunlar; fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve fiziksel, duygusal ihmaldir. DSÖ çocuklukta maruz kalınan bu kötü muamele çeşitlerinin çocuğun sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içerisinde olduğu kişilerce uygulandığının altını çizmiştir (Butchart, 2006).

2.3.1. Fiziksel istismar

Fiziksel istismar denildiğinde ilk akla gelen çocuğun terbiye edilmek, cezalandırılmak amaçları ile maruz kaldığı itme, çimdikleme gibi daha az acı verenlerden tekmeleme, dövme hatta sert bir cisimle vurmaya, yakmaya kadar uzanabilen davranışlardır. Maalesef gerçekten de modernizmin örneği olarak görülen Avrupa da dâhil olmak üzere hemen hemen tüm toplumlarda fiziksel cezalar yakın geçmişe kadar bir terbiye aracı olarak yaygın kabul görmüş ve hatta bazı ülkelerde terbiye edenin hakkı olarak hukuk sisteminde kendine yer bulmuştur (Örn. bkz. *Tedip hakkı*). En geniş tanımı ile fiziksel istismar çocuğun “kaza dışı” bir biçimde şiddete maruz kalmasıdır. (Butchart, 2006; Polat, 2017 s. 17-32). Dünya çapında yaşam boyu yaygınlığı DSÖ tarafından %23 olarak açıklanmıştır (WHO, 2014). Fiziksel istismar, her zaman olmasa da, vücut üzerinde iz bırakabilecek olduğundan (morluklar, kesikler, yanıklar vb), diğer kişiler (komşular, öğretmen, arkadaşlar ve sağlık personeli) tarafından tespit edilebilir. Ancak özellikle aile tarafından gerçekleştirilen istismarlarda sağlık kuruluşuna bu durumun kaza sonucu meydana geldiğine dair bilgi verilmesi sağlık çalışanın durumu rapor etmesini

engelleyebilir. Maalesef bazı durumlarda istismarın çocuğun yaşamına mal olduğu bilinmektedir (Polat, 2017, s.17-32)

2.3.2. Cinsel istismar

Kimler tarafından uygulanan hangi davranışların cinsel istismar olarak adlandırılacağı uzun yıllar tartışılmıştır. Karışıklık ve tutarsızlığı önlemek amacı ile Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi 1991 yılında şu tanımı yayınlamıştır; “Çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin cinsel stimülasyonu için kullanılmışsa, çocuğun cinsel olarak istismar edildiği kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından, eğer bu çocuğun diğeri üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya bariz bir yaş farkı varsa da gerçekleşebilir.” (Polat, 2017 s. 97-99) Bazı durumlarda istismarcının durumunu sürdürmek, gizliliğini korumak, çocuğu olaya dâhil etmek vb. amaçlarla fiziksel ve duygusal istismarı bir amaç olarak kullandığı da görülebilir.

Yaygınlığı konusunda farklı araştırmalardan çok farklı sonuçlar gelmektedir. Kadınlar arasında yaygınlık oranı olarak %6-62, erkekler arasında ise %3-39 gibi geniş aralıklarda raporlamalar bulunmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Bunun nedeninin istismara uğrayan çocuğun yetişkinliğinde dahi bu durumdan dolayı kendini suçlaması, damgalanma korkusu, hissedilen çaresizlik duygusu ve birçok ek nedenden dolayı durumu rapor etmekten kaçınması olabileceği düşünülmektedir. DSÖ bu oranları tüm dünyada kadınlarda %18 erkeklerde %8 olarak açıklamıştır (WHO, 2014). Oranlar konusunda üzerinde anlaşılan ortak nokta, kadınların erkeklerden daha fazla cinsel istismara maruz kaldığıdır ancak bu durum, erkek çocuklarının da cinsel istismar mağduru olabileceği gerçeğinin gözden kaçırılmasına sebep olmamalıdır.

En çok üstü kapatılan ve bu nedenle gizli kalan istismar türü olması sebebi ile toplumda, -ruh sağlığı çalışanları da dâhil olmak üzere sağlık çalışanları, öğretmenler, kanun koyucular-uygulayıcılar-koruyucular vb. duruma iştirak eden gruplara da sirayet etmiş olabilecek- cinsel istismarla ilgili bir takım yanlış anlaşılmalara ve hurafelere mevcuttur. Bu yanlış inanışlar ve doğruları **Tablo-1** (Cinsel istismar hakkında yanlış inanışlar ve doğruları)'de verilmiştir.

Tablo-1. Cinsel istismar hakkında yanlış inanışlar ve doğruları

Yanlış	Doğru
<ul style="list-style-type: none"> • Çocuklar cinsel istismarı hayal güçlerinin genişliği nedeni ile uydururlar.	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuklar bu konuda genellikle yalan söylemezler. İlk kural çocuğa inanmak olmalıdır.
<ul style="list-style-type: none"> • Yaşanmış bir iki olay önemli değildir. Çocuklar olan biteni çabuk unuturlar.	<ul style="list-style-type: none"> • Bir kez olan ya da tekrarlayan cinsel istismar çocuğun ruhsal ve fiziksel sağlığı açısından ciddi derecede zarar vericidir.
<ul style="list-style-type: none"> • Bazı çocuklar potansiyel kurbandır; olayı provoke eden çocuklar, şirin ve cazip kız çocukları, evden kaçan çocuklar, ihmal edilmiş çocuklar.	<ul style="list-style-type: none"> • Kurbanlar her sosyo-ekonomik ve her sosyo-kültürden gelen erkek ve kız çocukları olabilir.
<ul style="list-style-type: none"> • Parklar, genel tuvaletler, ıssız sokaklar, karanlık yerler, boş inşaat sahaları tehlikeli bölgelerdir.	<ul style="list-style-type: none"> • Olayın olduğu yer genellikle ev, okul, ev ile okul arasındaki yol gibi çocuğun içinde bulunduğu yakın çevresidir.
<ul style="list-style-type: none"> • İstismarcılar genellikle yaşlı ve yabancı erkeklerle sokaktaki hırpani serserilerdir.	<ul style="list-style-type: none"> • Olguların %80-95'inde fail 20-40 yaş arasındaki, kurban tarafından tanınan evli ve çocuklu erkeklerdir.

(Polat, 2017, s. 154)

2.3.2. Duygusal istismar

Polat (2017) duygusal istismarı “statü, bilgi, konum gibi özellikleri ile çocuk üzerinde etki sahibi olan kişi veya kişilerin uyguladığı, çocuğun, kendisini olumsuz yönde etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalarak ya da gereksindiği ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılarak, toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları durumu” olarak tanımlamıştır.

Duygusal istismarda diğer istismar türlerinden farklı olarak istismar sonucu oluşan bir fiziksel bulgu hiçbir zaman gözlenemediğinden tespiti ve çalışılması görece zor bir alandır. Bununla birlikte toplumda en yaygın bulunan istismar türü olduğu düşünülmektedir. Yalnız başına görülebileceği gibi fiziksel ve cinsel istismar olgularına çoğu zaman eşlik etmektedir. Duygusal istismar, fiziksel olmayan ancak çok ağır olan cezaları, sözlü tehditleri, aşağılamaları ve küfürleri içerir. (Butchart, 2006; Polat, 2017; Taner ve Gökler, 2004). DSÖ (2014) verilerine göre %36 oranı ile en yaygın istismar çeşididir.

2.3.2. İhmal (fiziksel - duygusal)

Çocuklukta ihmal kavramı ebeveynin veya bir aile üyesinin –yapabilecek konumda olmasına rağmen- bazı alanlarda çocuğun gelişimi ve iyi oluş halini sürdürmesi için gerekli olan davranış örüntülerini göstermemesi olarak tanımlanmıştır Bu alanlar sağlık, eğitim, duygusal gelişim, fiziksel ve duygusal beslenme, barınma ve güvenli yaşam koşullarına sahip olma olarak sıralanmıştır (Butchart, 2006).

Pasif istismar olarak da adlandırılan ihmali, bakım verenler tarafından yapılan davranışlarla değil yapılmayanlarla karakterize olduğundan tespiti oldukça güçtür. Yine de büyüme geriliği ve gelişim noksanlığı fiziksel ihmali, davranış bozuklukları, saldırganlık ve dil gelişimi geriliği duygusal ihmali işaret edebilmektedir. Fiziksel ve duygusal ihmal olarak iki kategoride inceleniyor olsa da genelde kötü bir fiziksel bakım tablosuna zihinsel uyarım yoksunluğu ve duygusal tatmin eksikliği eşlik etmektedir (Polat, 2017). DSÖ verilerine göre yaşam boyu görülme sıklığı dünya genelinde %16'dır (WHO, 2014).

III. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın deseni geriye yönelik bir olgu-kontrol çalışması olarak düzenlenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak özbildirim tekniği olarak belirlenmiştir. Bu düzenlemeye uygun örneklem (yetişkinler), olgu (ruminatif düşünce biçimi) ve geriye dönük kontrol (çocukluk çağı yaşantıları) belirlenmiş ve kullanılacak ölçekler bu desene uygun olarak seçilmiştir.

3.1. Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni, Türkiye’de yaşayan, 20 yaş üstü, okuma yazma bilen, internet erişimi olan kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Toplam 251 kişiden oluşan örneklem grubu araştırmacının *google forms* uygulamasına, kullanılacak olan ölçekleri yükleyerek, herkese açık bir biçimde paylaşması ve ölçeği dolduran kişilerce de çeşitli sosyal ağlar, elektronik posta vb. yöntemlerle paylaşarak, test bataryasının, kartopu örnekleme yöntemi ile farklı demografik özelliklere sahip kişilere ulaştırılması ile gönüllü kişilerden oluşturulmuştur. Kendilerine elektronik ortamda ölçekler ulaştırılmış olan katılımcıların tümü soruların her birini eksiksiz olarak işaretlemiş ve dışlama kriterlerini sağlamamış olduğundan, tüm bireyler araştırmaya dâhil edilmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Veriler katılımcıların işaretleme yöntemi ile kendileri tarafından doldurulması gereken, dört ana bölüm ve bölümlerden birinin iki alt bölümünden oluşan bir anket bataryası aracılığı ile toplanmıştır. Bu bölümler; Sosyo-Demografik Bilgi Formu, “Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği”, “Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği” ve “Yetişkin Algılanan Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Kısa Form)”nin anne ve baba formlarından oluşmaktadır.

3.2.1. Sosyo-demografik bilgi formu

Araştırmacı tarafından, katılımcıların, çalışmayla ilişkili olabileceği düşünülen, sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacı ile oluşturulmuş formdur. On biri kapalı uçlu-çoktan seçmeli, birinin son maddesi açık uçlu olmak üzere 12 (on iki) sorudan oluşmaktadır. Bilgi edinilmek istenen konular, katılımcının cinsiyeti, yaş aralığı, medeni durumu, eğitim düzeyi, anne ve babasının eğitim düzeyi, kardeş sayısı, kardeşler arası doğum sırası, algılanan çocukluk aile gelir düzeyi, psikolojik rahatsızlık öyküsü, psikolojik rahatsızlık geçirdiğini beyan edenler için profesyonel yardım alma durumu ve tanısıdır (bkz. **EK-2. Sosyo-Demografik Bilgi Formu**).

3.2.2. Ruminatif düşünce biçimi ölçeği (RDBÖ)

Brinker ve Dozois (2009) tarafından “Ruminative Thought Style (RTS)” adıyla geliştirilen, Karatepe (2010) tarafından “Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği (RDBÖ)” adıyla, uyarlaması ve geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılan, 20 maddelik 7’li (1=beni hiç tariflemiyor, 7=beni çok iyi tarifliyor) likert tipi bir ölçektir. Ruminatif düşünceyi “tekrarlayıcı, kontrol edilemeyen, girici ve geri dönüşlü bir düşünce biçimi” olarak ele alan ölçek, tek faktör yapısına sahiptir ve bu özellikleri alt ölçeklere ayrılmadan, (kişinin o anki duygu durumunu hesaba katmadan) genel düşünce eğilimini değerlendirmeye çalışır (Brinker ve Dozois, 2009; Karatepe, 2010).

Brinker ve Dozois, (2009) alan yazında ruminasyonu ölçmek amacı ile sıkça kullanılan ve “Tepki Stilleri Teorisi” temel alınarak geliştirilmiş bir ölçek olan “Tepki Biçimleri Envanteri (Responce Style Questionnaire)ni depresif belirtilere odaklanması ve bu açıdan yanlı olması sebebi ile eleştirir ve daha geniş bir kuramsal perspektif ile hazırlanmış olan kendi ölçeklerini alternatif olarak sunar.

Herhangi bir psikopatolojik duruma özgü olmadığı için ölçekteki puanların toplamı bir psikiyatrik bozukluğu işaret etmez. Ruminatif düşünce biçimini belirleyen bir kesme puanı olmayan ölçek katılımcıların ruminatif düşünce eğilimlerini değerlendirmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında tüm test için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı $r = 0.907$ olarak saptanmıştır. Ayrıca her maddenin ölçek bütünü içinde uyumlu ve birbirini tamamlar nitelikte olduğu gösterilmiş, test-tekrar test çalışmasında Pearson korelasyon katsayısı 0.84 ($p < 0.01$) olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve

güvenirliği yüksektir (Karatepe ve ark., 2013). [bkz. **EK-3** (Ruminatif düşünce biçimi ölçeği)].

Mevcut çalışma esnasında tüm test için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı $r=0.940$ olarak saptanmıştır.

3.2.3. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği (ÇÇTÖ)

Bernstein, Fink ve Foote. tarafından 1994 yılında geliştirilen, Türkçe çevirisi ve geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılan 28 maddelik 5'li (1=hiçbir zaman; 5=çok sık) likert tipi bir ölçektir (Şar, Öztürk, ve İkikardeş, 2012). Beşer soru içeren beş alt ölçek (çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve fiziksel, duygusal ihmal) ve ek olarak 3 maddelik travma inkârının ölçümünü yapan minimizasyon alt ölçeklerinden oluşmaktadır (Şar ve ark., 2012).

Ölçeğin puanlaması olumlu ifadelerden alınan puanlar ters çevrildikten sonra puanların toplanması ile elde edilir. Alt puanlar 5-25, toplam puan beş alt ölçeğin toplamlarıyla 25-125 arasındadır. İnkâr ölçeği ters çevrilmeden yalnızca 5 puan (en yüksek) cevapları dikkate alınarak bu durumda 1 puan verilir ve 0-3 arasında bir minimasyon puanı elde edilir. Kesme puanları çalışmacılar tarafından cinsel ve fiziksel istismar için 5 puan üstü (bu alt ölçeklerin sorularından herhangi birine en alt düzeyde de olsa evet yanıtı verilmesi), fiziksel ihmal ve duygusal istismar için 7 puan üstü, duygusal ihmal için 12 puan üstü; toplam puan için ise 35 puan olarak önerilmiştir (Şar ve ark., 2012).

Ölçeğin Türkçe uyarlamasında tüm test için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı $r=0.93$ olarak saptanmıştır. Ayrıca her maddenin ölçek bütünü içinde uyumlu ve birbirini tamamlar nitelikte olduğu gösterilmiş, yapılan tüm değerlendirmelerde ölçeğin geçerlik ve güvenirliği yüksek bulunmuştur (Şar ve ark., 2012).[bkz. **EK-4** (Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği)]

Bu çalışma esnasında tüm test için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı $r=0.848$ olarak saptanmıştır.

3.2.4. Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği – kısa form (Yetişkin EKRÖ-K)

Bu ölçek, asıl formu 60 maddeden oluşan “Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği”nin geliştiricisi olan Ronald P. Rohner tarafından ölçek yapısı korunarak geliştirilmiş kısa formudur. Anne ve baba için ayrı ayrı doldurulan 24 maddelik 4’lü likert tipi olan ölçeğin sıcaklık/şefkat (8 madde), düşmanlık/saldırganlık (6 madde), kayıtsızlık/ihmal (6 madde) ve ayrışmamış ret (4 madde) olmak üzere dört alt ölçeği bulunmaktadır (Dedeler ve ark., 2017).

Ters soru bulunmayan ölçekte puanlama “hemen hemen her zaman doğru” (4 puan), “bazen doğru” (3 puan), “nadiren doğru” (2 puan), “hiçbir zaman doğru değil” (1 puan) biçiminde yapılmakta ve alt ölçek puanları o ölçeğe ait maddelerin puanları toplanarak hesaplanmaktadır. Ölçek tam puanı hesaplanırken ise sıcaklık/şefkat alt ölçeği maddelerinin puanları ters çevrildikten sonra tüm alt ölçek puanları toplanarak hesaplanmaktadır. Ölçek puan aralığı 24 (en yüksek düzeyde kabul) ile 96 (en yüksek düzeyde ret) arasında değişmektedir (Dedeler ve ark., 2017). Toplam puan için ölçek kesme puanı 60 ve üstü algılanan ebeveyn reddini ifade etmektedir.

Ölçeğin çeviri ve geçerlilik güvenirlik çalışmaları Dedeler ve ark.(2017) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliği ile ilgili analizler, her iki form için tüm ölçek ve alt ölçek Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarının 0,75 ile 0,96 arasında değiştiğini göstermektedir. Bu bulgu, Yetişkin EKRÖ-K’nin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Madde toplam korelasyonları 0,45 ile 0,92 arasında değişmekte, bu değerler 0,20 veya 0,30 olması gerektiği belirtilen değerlerin üzerinde yer almaktadır. Ölçeğin iki yarım güvenirliği Anne Formu için 0,88, Baba Formu için ise 0,94 olarak bulunmuştur. Son olarak, yine her iki form için test-tekrar test güvenirlik katsayılarının 0,40 ile 0,96 arasında değiştiği saptanmıştır. Tüm bu bulgulardan hareketle, düzeltilmiş 4-faktörlü Yetişkin EKRÖ-K Anne ve Baba Formlarının Türkiye örnekleminde geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir (Dedeler ve ark., 2017). [bkz **EK-5a**(Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Kısa Formu-Anne); **EK-5b** (Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Kısa Formu-Baba)].

Ölçeğin kullanım izni araştırmacı tarafından Ronald P. Rohner’den alınmıştır [bkz. **EK-6** (Ronald P. Rohner’dan Alınan Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Kısa Formu Kullanım İzni)].

Mevcut çalışma esnasında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı anne formu için $r = 0.969$, baba formu için $r = 0.973$ olarak saptanmıştır.

3.3. Verilerin İstatiksel Analiz Yöntemleri

Veriler, IBM SPSS versiyon 21.0 (IBM Corp. Released 2012. Armonk, NY, USA) paket program ile analiz edilmiştir. Sürekli değişkenleri özetlemek için deskriptif (tanımlayıcı) istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, medyan, maksimum) kullanılmıştır.

Bağımsız ve normal dağılıma uygunluk göstermeyen iki değişkenin karşılaştırması Mann Whitney U testi ile yapılmıştır. Bağımsız ve normal dağılıma uygunluk göstermeyen ikiden fazla değişkenin karşılaştırması Kruskal Wallis testi ile yapılmıştır. Anlamlılık bulunan karşılaştırmaların Post-Hoc ikili karşılaştırmaları Bonferroni düzeltmesine göre karşılaştırılmıştır.

Normal dağılıma uygunluk göstermeyen sürekli değişkenler arasındaki korelasyon Spearman Rho Korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Korelasyon katsayısı yorumları aşağıdaki gibi yapılmıştır;

- 0,90-1,00 Çok yüksek;
- 0,70-0,89 Yüksek
- 0,50-0,69 Orta;
- 0,30-0,49 Düşük;
- 0,00-0,29 Zayıf ilişki

Ruminatif düşüncenin yordayıcılarının tespiti amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Kategorik değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Ki-Kare (ya da uygun yerlerde Fisher Exact test) kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

IV. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Ölçeklere Dair Betimsel İstatistikler

4.1.1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Toplam 251 kişiden oluşan katılımcı grubun %41 (103)'ü erkek, %59 (148)'i kadındır. Katılımcıların yaş grupları dağılımı; 20-30 yaş aralığında %34,3 (86), 31-40 yaş aralığında %39,4 (99), 41-50 yaş aralığında %19,5 (49) 51 yaş üstü %6,8 (17) kişi şeklindedir. Medeni durum sorusuna 92 (%36,7) kişi bekâr, 159 (%63,3) kişi evli cevabını vermiştir. Demografik özelliklere ilişkin tüm oranlar bir tabloda verilmiştir. [Bkz. **Tablo 2:** (Demografik özelliklere ilişkin dağılımlar)]

Tablo 2: Demografik özelliklere ilişkin dağılımlar

		N	(%)
Cinsiyet	Erkek	103	41,0
	Kadın	148	59,0
Yaş	20-30	86	34,3
	31-40	99	39,4
	41-50	49	19,5
	51-60+	17	6,8
Medeni durum	Bekâr	92	36,7
	Evli	159	63,3

Tablo 2: Demografik özelliklere ilişkin dağılımlar (devam)

Eğitim durumu	Okur-yazar	1	0,4
	İlkokul	11	4,4
	Ortaokul	16	6,4
	Lise	32	12,7
	Üniversite (Ön lisans/Lisans)	137	54,6
	Yüksek lisans/Doktora	54	21,5
Anne eğitim	Okur-yazar	57	22,7
	İlkokul	115	45,8
	Ortaokul	19	7,6
	Lise	35	13,9
	Üniversite (Ön lisans/Lisans)	23	9,2
	Yüksek lisans/Doktora	2	0,8
Baba eğitim	Okur-yazar	30	12,0
	İlkokul	94	37,5
	Ortaokul	35	13,9
	Lise	53	21,1
	Üniversite (Ön lisans/Lisans)	35	13,9
	Yüksek lisans/Doktora	4	1,6

Tablo 2: Demografik özelliklere ilişkin dağılımlar (devam)

Kardeş sayısı	2 kardeş	104	41,4
	3 kardeş	42	16,7
	4 kardeş	42	16,7
	5 ve üstü	51	20,3
	Tek çocuk	12	4,8
Kardeşler arasında doğum sırası	İlk çocuk	100	39,8
	Ortanca çocuk	70	27,9
	Son çocuk	81	32,3
Çocuklukta aile gelir düzeyi	Alt Orta	64	25,5
	Düşük	45	17,9
	Orta	110	43,8
	Üst Orta	27	10,8
	Yüksek	5	2,0
Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirdiniz mi?	Evet	64	25,5
	Hayır	187	74,5
Geçirdiğiniz psikolojik rahatsızlık için tedavi aldınız mı?	Evet	47	18,7
	Hayır	204	81,3

Tablo 2: Demografik özelliklere ilişkin dağılımlar (devam)

Tanı	Alkol/Madde bağımlılığı	1	0,4
	Anksiyete bozukluğu	8	3,2
	Depresyon	20	8,0
	Depresyon-Panik bozukluk	3	1,2
	Depresyon-Anksiyete bozukluğu	1	0,4
	Manik-Depresif (Bipolar-Duygudurum)	6	2,4
	Mide bulantısı	1	0,4
	Obsesif-Kompulsif bozukluk	3	1,2
	Panik bozukluk - Anksiyete bozukluğu-	1	0,4
	Panik Bozukluk (Panik Atak)	7	2,8
	Panik Bozukluk (Panik Atak)-Anksiyete	3	1,2
	Sosyal fobi	1	0,4
	Stres	1	0,4
	Travma Sonrası Stres Bozukluğu	3	1,2
Uyku bozukluğu	1	0,4	
Yok	191	76,1	

Eğitim durumu sorularına verilen cevaplara göre katılımcıların %54,6 (137)'si üniversite (önlisans/lisans) mezunu, %21,5 (54)'u yüksek lisans/doktora mezunudur. Daha alt eğitim düzeylerinden katılımcı oranları nispeten azdır; lise mezunu %12,7 (32), ortaokul mezunu %6,4 (16), ilkokul mezunu %4,4 (11) ve okur-yazar olan yalnız %0,4

(1) oranındadır. Bazı gruplarda oranın çok az olması nedeni ile eğitim durumu grupları analizlerde okur-yazar + ilkokul (%4,8), ortaokul+lise (%19,1) ve önlisans ve üstü (%76,1) şeklinde yeniden gruplandırılmıştır. Aynı işlem ebeveynlerin eğitim durumunda tekrarlanmıştır.

Ebeveyn eğitim durumlarına bakıldığında; katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerinde en yüksek oranın %45,8 (115), babalarda ise %37,5 (94) ile ilkokul mezunu olanların oluşturduğu görülmektedir. Annelerde bu grubu %22,7 (57) oranı ile okur-yazar olanlar; babalarda ise %21,1 (53) oranı ile lise mezunu olanlar takip etmektedir. Diğer eğitim düzeylerine göre dağılım sırasıyla anneler için; lise-%13,9 (35), üniversite (önlisans/lisans) %9,2 (23), ortaokul-%7,6 (19) ve lisansüstü %0,8 (2) şeklindedir. Babalar için ise dağılım üçüncü sırada ortaokul ve üniversite eşit olmak üzere %13,9 (35), okur-yazar oranı %12 (30) ve lisansüstü %1,6 (4) şeklindedir. Katılımcıların babalarının eğitim düzeyi ortalamasının annelerinkinden yüksek olduğu görülmektedir.

Kardeş sayısına göre katılımcıların dağılımı; tek çocuk %4,8 (12), 2 kardeş %41,4 (104), 3 kardeş ve 4 kardeş %16,7 (42), 5 kardeş ve üstü %20,3 (51) şeklindedir. Kardeşler arasında doğum sırasında ilk çocuk olanların oranı %39,8 (100), ortanca çocuk olanların %27,9 (70), son çocuk olanların ise %32,3 (81)'dir.

Çocukluk döneminde aile gelir düzeyini katılımcıların %43,8 (110)'i "orta" olarak değerlendirmiştir. %25,5 (64)'i alt orta, %17,9 (64)'ü düşük, %10,8 (27)'i üst orta ve %2 (5)'si yüksek değerlendirmesinde bulunmuştur.

"Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirdiniz mi?" sorusuna %25,5 (64) oranında evet cevabı verilmiştir. Geçirdiğini beyan ettiği psikolojik rahatsızlık için profesyonel yardım alanların oranı tüm katılımcıların içinde %18,7 (47)'dir. Bu oran daha önce psikolojik rahatsızlık geçirdiğini beyan edenler içerisinde hesaplandığında %73,4'e tekabül etmektedir. Geçirilen psikolojik rahatsızlıklar arasında -bir kişinin birden fazla tanı beyan etmesi durumunda (komorbid tanılar) aynı kişinin tanı beyanı birden fazla hesaplandığında- en yüksek orana sahip tanı % 9,6 (24) ile depresyondur. Oran tanı belirten kişiler arasında hesaplandığında %51'dir (komorbid tanılar dâhil edilmiştir). İkinci en yaygın tanı tüm katılımcılar arasında %6,2; tanı belirtenler arasında %29,7 oranı ile panik bozukluktur ve bu tanıyı takiben çok yakın oranlarla - %5,2 / %27,6- anksiyete bozukluğu tanısı gelmektedir (komorbid tanılar dâhil edilmiştir). Belirtilen diğer tanılar

yaygınlık sırasına göre; obsesif kompulsif bozukluk (%1,6), bipolar bozukluk (%2,4), alkol-madde bağımlılığı / sosyal fobi / stres / mide bulantısı / uyku bozukluğu (%0,4) olarak sıralanmıştır. Tanılar kişilerin beyanlarıdır.

4.1.2 Ölçek sorularına ilişkin dağılımlar

Çalışmada kullanılmış her bir ölçeğin her bir maddesine ait dağılımlar ve betimsel istatistikler (toplam katılımcı sayısı, maddeden alınan puan ortalaması, standart sapma, medyan ve alınabilecek minimum maksimum değer) aşağıda verilmiştir.[Bkz. **Tablo 3:** (Ruminatif düşünce biçimi ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar); **Tablo 4:** (Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar); **Tablo 5:** (Yetişkin EKRÖ-K anne formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar)].

Tablo 3. Ruminatif düşünce biçimi ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar

Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği	N	Ort.±SS	Med.(Min.-Maks.)
1.Zihnimin sürekli bazı şeyleri tekrar tekrar gözden geçirdiğini fark ederim.	251	4,56±1,79	5(1-7)
2. Bir sorunun olduğunda bu durum uzun süre zihnimi kemirir.	251	5,11±1,72	5(1-7)
3. Gün boyu bazı düşüncelerin tekrar tekrar zihnimde üşüştüğünü fark ederim.	251	4,41±1,87	5(1-7)
4. Bazı şeyleri sürekli düşünmekten kendimi alamam.	251	4,48±1,87	5(1-7)
5. Birileriyle karşılaşma öncesinde olabilecek bütün senaryoları ve konuşmaları zihnimde canlandırırım.	251	4,06±1,98	4(1-7)
6. Önceden yaşadığım hoşuma giden olayları hayalimde tekrar canlandırmaya yatkınım.	251	4,35±1,97	4(1-7)
7. Kendimi, gün içerisinde “Keşke yapsaydım” dediğim şeyleri hayal ederken bulurum.	251	3,48±1,9	3(1-7)
8. Kötü geçtiğini düşündüğüm bir görüşme sonrasında, “keşke şöyle davransaydım” dediğim farklı senaryolar hayal ederim.	251	4,39±1,99	5(1-7)

Tablo 3. Ruminatif düşünce biçimi ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

9. Karmaşık bir problemi çözmeye çalışırken çözüme ulaşmak yerine problemin başına döndüğümü fark ederim.	251	2,89±1,81	2(1-7)
10. Yaklaşan önemli bir olay varsa, bu durumu o kadar çok düşünürüm ki sonunda sınırlı ve mutsuz bir hale gelirim.	251	3,75±2,06	3(1-7)
11. İstenmeyen düşünceleri zihnimden bir türlü atamam.	251	3,64±2,03	3(1-7)
12. Bir problem hakkında saatlerce düşünsem de sorunu açıkça anlamak için biraz daha zamana ihtiyaç duyarım.	251	3,37±1,99	3(1-7)
13. Hakkında ne kadar düşünürsem düşünüyüm, bazı sorunlarla ilgili net bir çözüme ulaşmam benim için çok zordur.	251	3,17±1,97	3(1-7)
14. Bazen bir şeyler hakkında saatlerce oturup düşündüğüm olur.	251	3,86±1,97	4(1-7)
15. Bir meseleyi çözmeye çalışırken, zihnimde farklı noktalara dağılan uzun bir tartışma yaşar gibi olurum.	251	3,65±1,95	3(1-7)
16. Oturup geçmişteki güzel olayları hatırlamak hoşuma gider.	251	4,95±1,79	5(1-7)
17. Heyecan verici bir olayı beklerken, bu olay ile alakalı düşünceler, o anda yaptığım işi engeller.	251	3,34±1,88	3(1-7)
18. Bazen, bir konuşma sırasında bile, alakasız düşüncelerin zihnime hücum ettiği olur.	251	3,56±2,06	3(1-7)
19. Yakın zamanda önemli bir görüşme yapacaksam, zihnimde sürekli olarak bunu tekrar etme eğilimim vardır.	251	4,03±1,91	4(1-7)
20. Önemli bir olay yaklaşıyorsa bununla ilgili düşünmekten kendimi alamam.	251	4,63±1,84	5(1-7)

Tablo 4. Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	N	Ort.±SS	Med. (Min.-Maks.)
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	251	1,35±0,76	1(1-5)
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	251	2,19±1,48	1(1-5)

Tablo 4. Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

3. Ailedekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	251	1,42±0,89	1(1-5)
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	251	1,19±0,66	1(1-5)
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	251	2,17±1,29	2(1-5)
6. Yırtık, sökülük ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	251	1,37±0,81	1(1-5)
7. Sevdiğimi hissediyordum.	251	1,87±1,09	1(1-5)
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	251	1,43±1,01	1(1-5)
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	251	1,22±0,66	1(1-5)
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	251	2,73±1,44	3(1-5)
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	251	1,24±0,67	1(1-5)
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	251	1,19±0,61	1(1-5)
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	251	2,38±1,26	2(1-5)
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	251	1,64±0,96	1(1-5)
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	251	1,25±0,67	1(1-5)
16. Çocukluğum mükemmeldi.	251	3,47±1,13	4(1-5)
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	251	1,09±0,44	1(1-5)

Tablo 4. Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.	251	1,26±0,82	1(1-5)
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	251	2,11±1,14	2(1-5)
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	251	1,35±0,84	1(1-5)
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.	251	1,12±0,59	1(1-5)
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	251	3,87±1,11	4(1-5)
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	251	1,19±0,72	1(1-5)
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	251	1,31±0,85	1(1-5)
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	251	1,47±0,9	1(1-5)
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.	251	1,55±1,05	1(1-5)
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	251	1,17±0,69	1(1-5)
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	251	1,84±1,1	1(1-5)

Tablo 5. Yetişkin EKRÖ-K anne formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Anne Formu	N	Ort.±SS	Med. (Min.-Maks.)
1 Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	251	3,28±0,99	4(1-4)
2. Bana hiç ilgi göstermezdi.	251	1,76±1,07	1(1-4)

Tablo 5. Yetişkin EKRÖ-K anne formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	251	3,02±1	3(1-4)
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	251	1,51±0,94	1(1-4)
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	251	1,39±0,85	1(1-4)
6. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	251	1,52±0,92	1(1-4)
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	251	1,79±1,03	1(1-4)
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	251	1,49±0,99	1(1-4)
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	251	3,18±0,96	3(1-4)
10. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	251	1,55±0,92	1(1-4)
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	251	1,46±0,84	1(1-4)
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	251	3,18±1,03	4(1-4)
13. Bana çok ilgi gösterirdi.	251	3,14±0,98	3(1-4)
14. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	251	1,53±0,99	1(1-4)
15. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	251	1,89±1,02	2(1-4)
16. Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	251	1,69±1,01	1(1-4)
17. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	251	3,13±1,03	3(1-4)

Tablo 5. Yetişkin EKRÖ-K anne formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

18. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	251	1,9±1	2(1-4)
19. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	251	3,09±0,99	3(1-4)
20. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	251	1,76±1,05	1(1-4)
21. Bana istenmediğimi belli ederdi.	251	1,4±0,87	1(1-4)
22. Beni sevdiğini belli ederdi.	251	3,27±1,06	4(1-4)
23. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	251	1,57±0,92	1(1-4)
24. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	251	3,5±0,87	4(1-4)

Tablo 6. EKRÖ-K baba formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Baba Formu	N	Ort.±SS	Med. (Min.-Maks.)
1.Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	251	3,1±1,01	3(1-4)
2. Bana hiç ilgi göstermezdi.	251	1,93±1,07	2(1-4)
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	251	2,75±1,08	3(1-4)
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	251	1,49±0,94	1(1-4)
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	251	1,42±0,88	1(1-4)
6. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	251	1,56±0,94	1(1-4)

Tablo 6. EKRÖ-K baba formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	251	2,1±1,15	2(1-4)
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	251	1,53±0,97	1(1-4)
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	251	2,99±1,03	3(1-4)
10. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	251	1,69±0,99	1(1-4)
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	251	1,65±0,97	1(1-4)
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	251	2,98±1,06	3(1-4)
13. Bana çok ilgi gösterirdi.	251	2,88±1,08	3(1-4)
14. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	251	1,55±0,99	1(1-4)
15. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	251	2,23±1,06	2(1-4)
16. Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	251	1,68±0,99	1(1-4)
17. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	251	2,96±1,04	3(1-4)
18. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	251	1,82±1,08	1(1-4)
19. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	251	2,92±1,1	3 (1-4)
20. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	251	1,76±1,08	1(1-4)

Tablo 6. EKRÖ-K baba formu ölçek maddelerine ilişkin dağılımlar (devam)

21. Bana istenmediğimi belli ederdi.	251	1,43±0,88	1(1-4)
22. Beni sevdiğini belli ederdi.	251	2,92±1,15	3(1-4)
23. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	251	1,91±1,12	1(1-4)
24. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	251	3,18±1,02	4(1-4)

4.1.3 Ölçeklere İlişkin Dağılımlar

Y-EKRÖ_K değerlendirmesinde ölçek toplam puanı arttıkça reddedilmenin arttığı kabul edilmektedir. Alt ölçeklerde de puan arttıkça temsil ettiği kabul ve ya ret algısı artmaktadır [bkz. Tablo 7: (Ölçeklerin alt ölçek ve toplam puanlarına ilişkin betimsel istatistikler)].

Tablo 7 Ölçeklerin alt ölçek ve toplam puanlarına ilişkin betimsel istatistikler

	N	Ort.±SS	Med. (Min.-Maks.)	Kesme Puanları
RDBÖ	251	79,7±26,5	77 (20-140)	-
ÇÇTÖ_Total	251	37,4±12,3	34 (25-107)	35
Duygusal İstismar	251	7,2±3,3	6 (5-23)	7
Fiziksel İstismar	251	5,9±2,6	5 (5-25)	5
Fiziksel İhmal	251	7,6±2,9	7 (5-19)	7
Duygusal İhmal	251	10,4±4,5	10 (5-25)	12

Tablo 7 Ölçeklerin alt ölçek ve toplam puanlarına ilişkin betimsel istatistikler (devam)

Cinsel İstismar	251	6,1 $\pm$ 3,2	5 (5-25)	5
Minimizasyon	251	0,7 $\pm$ 0,9	0 (0-3)	-
Ekrö Anne Total	251	40,4 $\pm$ 16,9	34 (24-96)	60
Sıcaklık/Şefkat Anne	251	28,3 $\pm$ 6,9	31 (9-36)	20
Düşmanlık/Saldırganlık Anne	251	9,8 $\pm$ 4,6	8 (6-24)	15
Kayıtsızlık/İhmal Anne	251	8,47 $\pm$ 3,8	7 (5-20)	15
Ayrısmamış Ret Anne	251	5,9 $\pm$ 3,3	4 (4-16)	10
Ekrö Baba Total	251	44,1 $\pm$ 18,3	32 (24-96)	60
Sıcaklık/Şefkat Baba	251	28 $\pm$ 7,9	28 (9-36)	20
Düşmanlık/Saldırganlık Baba	251	9,9 $\pm$ 4,9	8 (6-24)	15
Kayıtsızlık/İhmal Baba	251	9,8 $\pm$ 4,4	9 (5-20)	15
Ayrısmamış Ret Baba	251	6,1 $\pm$ 3,3	4 (4-16)	10

Toplam anne puanının ortalamasının 40,4; medyanının 34 olduğu görülmektedir. Kesme puanının altında olan bu sayılar “algılanan kabul” grubuna denk gelmektedir. Toplam baba puanları, toplam anne puanlarına göre görece yüksek olsa da ortalama 44,1 ve 32 medyan ile kesme puanının altındadır ve aynı gruba denk gelmektedir. RDBÖ’nin kesme puanı olmadığından tabloya eklenmemiştir.

ÇÇTÖ toplam puanı ve alt ölçek puanları, Y-EKRÖ_K anne ve baba formu toplam puanlarının, kesme puanına göre dağılımları hesaplanmıştır. [bkz. **Tablo 8:** (Ölçek ve alt ölçeklerin kesme puanlarına göre dağılımlar)]

Tablo 8 Ölçek ve alt ölçeklerin kesme puanlarına göre dağılımlar

		N	%
ÇÇTÖ_Total	Yok	132	52,6
	Var	119	47,4
Duygusal İstismar	Yok	143	57,0
	Var	108	43,0
Fiziksel İstismar	Yok	176	70,1
	Var	75	29,9
Fiziksel İhmal	Yok	112	44,6
	Var	139	55,4
Duygusal İhmal	Yok	157	62,5
	Var	94	37,5
Cinsel İstismar	Yok	190	75,7
	Var	61	24,3
Ekrö_Anne	Kabul	218	86,9
	Ret	33	13,1
Ekrö_Baba	Kabul	201	80,1
	Ret	50	19,9

ÇÇTÖ toplam puanına göre katılımcıların % 47,4'ü en az bir travma beyan etmiştir. Alt ölçeklere göre dağılımlar hesaplandığında beyan edilen travma türlerinin yaygınlığı ve tüm katılımcılar içindeki oranı sırasıyla “fiziksel ihmal” %55,4, “duygusal istismar” %43, “duygusal ihmal” %37,5, “fiziksel istismar” %29,9 ve “cinsel istismar” %24,3 şeklindedir. Katılımcıların %82,83'ü annesini, %80'i babasını kabul edici olarak algılamaktadır.

4.2. Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Ölçek Puan Ortalamalarının ve Oranlarının Karşılaştırılması

Tüm ölçeklerin sosyo-demografik özelliklere göre ölçek puan ortalamaları ve oranları Mann-Whitney U p ve Fisher's Exact test yöntemleri ile karşılaştırılmış, anlamlı farklılıklar veren p değerleri kalın yazılarak işaretlenmiştir.

4.2.1. Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K ölçeği toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları cinsiyete göre karşılaştırılmıştır. Anlamlı farklılık gösteren p değerleri kalın yazılarak işaretlenmiştir. [Bkz. **Tablo-9:** (Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-9 Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Erkek	Kadın	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	
RDBÖ	79,74±26,33 76(20-140)	79,65±26,78 77,5(24-140)	0,983
ÇÇTÖ Total	38,49±13,74 35(25-107)	36,6±11,16 34(25-93)	0,366
Duygusal İstismar	7,14±3,35 6(5-22)	7,29±3,37 6(5-23)	0,836
Fiziksel İstismar	6,43±3,43 5(5-25)	5,7±1,71 5(5-19)	0,158
Fiziksel İhmal	8,27±3,19 7(5-19)	7,22±2,53 6(5-17)	0,006[^]
Duygusal İhmal	10,88±4,73 10(5-24)	10,01±4,35 9,5(5-25)	0,154
Cinsel İstismar	5,77±2,49 5(5-25)	6,39±3,67 5(5-25)	0,045[^]
Minimizasyon	0,72±0,87 0(0-3)	0,71±0,93 0(0-3)	0,741

Tablo-9 Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		Erkek		Kadın		p**
		N	%	N	%	
Ekrö Anne Total		39,88±17,87 32 (24-96)		40,84±16,25 34 (24-95)		0,236
Sıcaklık/Sefkat Anne		29,68±6,85 32 (9-36)		28,18±7 30 (9-36)		0,056
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		9,85±4,84 8 (6-24)		9,74±4,38 8 (6-24)		0,966
Kayıtsızlık/İhmal Anne		8,56±4,06 7 (5-20)		8,41±3,65 7 (5-20)		0,928
Ayrısmamış/Ret Anne		6,15±3,5 4 (4-16)		5,86±3,14 4 (4-16)		0,411
Ekrö Baba Total		44,87±18,39 40 (24-95)		43,49±18,23 38 (24-96)		0,474
Sıcaklık/Sefkat Baba		26,96±7,42 28 (9-36)		26,47±8,2 28,5 (9-36)		0,771
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		10,42±5,24 8 (6-24)		9,48±4,69 8 (6-24)		0,142
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,07±4,31 10 (5-20)		9,62±4,47 8 (5-20)		0,343
Ayrısmamış/Ret Baba		6,35±3,51 4 (4-16)		5,86±3,23 4 (4-16)		0,334
ÇÇTÖ Total	Yok	49	47,6	83	56,1	0,200
	Var	54	52,4	65	43,9	
Duygusal İstismar	Yok	60	58,3	83	56,1	0,796
	Var	43	41,7	65	43,9	

Tablo-9 Cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Fiziksel İhmal	Yok	36	35,0	76	51,4	0,014[^]
	Var	67	65,0	72	48,6	
Duygusal İhmal	Yok	62	60,2	95	64,2	0,596
	Var	41	39,8	53	35,8	
Cinsel İstismar	Yok	85	82,5	105	70,9	0,037[^]
	Var	18	17,5	43	29,1	
Fiziksel İstismar	Yok	68	66,0	108	73,0	0,263
	Var	35	34,0	40	27,0	
Ekrö Anne	Kabul	90	87,4	128	86,5	1,000
	Ret	13	12,6	20	13,5	
Ekrö Baba	Kabul	80	77,7	121	81,8	0,323
	Ret	23	22,3	27	18,2	

*Mann-Whitney U p

**Fisher's Exact test

[^]İstatiksel anlamlı farklı

Cinsiyete göre “fiziksel ihmal” ve “cinsel istismar” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p < 0,05$). Erkeklerin “fiziksel ihmal”, kadınların ise “cinsel istismar” ortalamaları diğer cinsiyete göre anlamlı yüksek bulunmuştur (puan ortalamalarına göre).

Cinsiyete göre “fiziksel ihmal” ve “cinsel istismar” dağılımı açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Fisher’s Exact $p<0,05$). Erkeklerin “fiziksel ihmal” oranı kadınlara göre daha yüksek iken kadınların cinsel istismar oranı daha yüksek bulunmuştur (oransal olarak- istismarın varlığı açısından).

4.2.2. Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları yaş gruplarına göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-10:** (Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Yaş gruplarına göre RDBÖ ve “fiziksel ihmal” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Kruskal Wallis $p<0,05$). Post-hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre; RDBÖ için 20-30 ve 41-50 arasında, 20-30 ve 51-60+ arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p<0,008$ Bonferroni düzeltmesi). 20-30 yaş grubunun her iki diğer gruba göre RDBÖ ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

Tablo-10 Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	20-30	31-40	41-50	51-60+	P
	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	
RDBÖ	87,69±27,54 84 (24-140)	77,56±25,02 77 (28-122)	75,1±24,52 70 (41-139)	64,82±25,86 58 (20-123)	0,002[^]
ÇÇTÖ Total	38,19±13,92 34 (25-107)	36,83±12,05 33 (25-93)	37,29±10,6 36 (26-87)	36,71±9,97 35 (25-56)	0,830
Duygusal İstismar	7,91±4,25 6 (5-23)	7±2,85 6 (5-18)	6,88±2,7 6 (5-21)	6,12±1,93 5 (5-12)	0,188
Fiziksel İstismar	6,23±3,17 5 (5-25)	5,93±2,37 5 (5-19)	5,82±2,19 5 (5-18)	5,71±1,21 5 (5-9)	0,721
Fiziksel İhmal	7,56±2,93 7 (5-19)	7,26±2,74 6 (5-17)	8,12±2,75 8 (5-17)	9±3,12 9 (5-14)	0,034[^]
Duygusal İhmal	10,42±4,78 9 (5-25)	10,16±4,34 9 (5-22)	10,86±4,61 10 (5-24)	9,94±4,25 10 (5-17)	0,837

Tablo-10 Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		20-30		31-40		41-50		51-60+		p
		N	%	N	%	N	%	N	%	
Cinsel İstismar		6,07±3,42 5 (5-25)		6,47±3,79 5 (5-25)		5,61±1,53 5 (5-11)		5,94±2,49 5 (5-13)		0,242
Minimizasyon		0,77±0,89 0,5 (0-3)		0,78±0,93 1 (0-3)		0,53±0,87 0 (0-3)		0,59±0,87 0 (0-3)		0,240
Ekrö Anne Total		41,86±19,6 32 (24-96)		39,57±16,42 33 (24-95)		40,71±13,99 37 (24-89)		37,71±12,87 33 (24-63)		0,469
Sıcaklık/Sefkat Anne		28,5±7,62 31 (9-36)		29,01±6,94 32 (9-36)		28,31±6,24 30 (10-36)		30,41±5,76 31 (15-36)		0,557
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		10,31±5,17 8 (6-24)		9,48±4,46 8 (6-24)		9,63±3,9 9 (6-24)		9,35±3,76 8 (6-16)		0,736
Kayıtsızlık/İhmal_Anne		8,64±4,52 7 (5-20)		8,26±3,76 7 (5-20)		8,63±2,74 8 (5-14)		8,41±3,12 7 (5-15)		0,357
Ayrısmamış Ret_Anne		6,41±3,89 4 (4-16)		5,83±3,13 4 (4-16)		5,76±2,79 5 (4-16)		5,35±1,93 4 (4-10)		0,955
Ekrö_Baba_Total		47,56±19,83 43 (24-96)		43,6±18,4 40 (24-95)		40,76±15,77 38 (24-95)		38,59±13,21 34 (27-70)		0,185
Sıcaklık/Sefkat Baba		25,06±7,93 25,5 (9-36)		27,31±8,08 30 (9-36)		27,41±7,48 28 (10-36)		28,94±6,62 29 (16-36)		0,113
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		10,52±5,67 8 (6-24)		10±4,86 8 (6-24)		8,94±3,97 7 (6-24)		8,41±3,34 7 (6-16)		0,493
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,35±4,74 9 (5-20)		9,91±4,51 9 (5-20)		8,88±3,93 7 (5-20)		9,12±2,8 9 (5-15)		0,407
Ayrısmamış Ret Baba		6,74±3,97 4 (4-16)		6±3,22 4 (4-16)		5,35±2,48 4 (4-16)		5±2,06 4 (4-11)		0,242
ÇÇTÖ Total	Yok	47	54,7	54	54,5	23	46,9	8	47,1	0,711
	Var	39	45,3	45	45,5	26	53,1	9	52,9	

Tablo-10 Yaş gruplarına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Duygusal İstismar	Yok	48	55,8	57	57,6	25	51,0	13	76,5	0,342
	Var	38	44,2	42	42,4	24	49,0	4	23,5	
Fiziksel İhmal	Yok	39	45,3	51	51,5	18	36,7	4	23,5	0,103
	Var	47	54,7	48	48,5	31	63,3	13	76,5	
Duygusal İhmal	Yok	54	62,8	64	64,6	28	57,1	11	64,7	0,851
	Var	32	37,2	35	35,4	21	42,9	6	35,3	
Cinsel İstismar	Yok	69	80,2	68	68,7	39	79,6	14	82,4	0,248
	Var	17	19,8	31	31,3	10	20,4	3	17,6	
Fiziksel İstismar	Yok	57	66,3	73	73,7	35	71,4	11	64,7	0,669
	Var	29	33,7	26	26,3	14	28,6	6	35,3	
Ekrö Anne										
	Ret	14	16,3	11	11,1	4	8,2	2	11,8	0,579
	Kabul	72	83,7	88	88,9	45	91,8	15	88,2	
Ekrö Baba										
	Ret	21	24,4	17	17,2	6	12,2	2	11,8	0,311
	Kabul	65	75,6	82	82,8	43	87,8	15	88,2	

* *Kruskal Wallis* $p < 0,05$

** *Fisher's Exact test*

^ *İstatiksel anlamlı farklı*

4.2.3. Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt ögelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları medeni duruma göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-11:** (Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Medeni duruma göre “duygusal istismar” dağılımı açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p<0,05$). Bekârların “duygusal istismar” ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo-11 Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Bekar	Evli	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	
RDBÖ	81,58±27,08 79,5 (30-140)	78,59±26,25 76 (20-140)	0,461
ÇÇTÖ Total	39,45±14,95 36 (25-107)	36,18±10,32 33 (25-87)	0,150
Duygusal İstismar	8±4,05 6 (5-22)	6,78±2,79 5 (5-23)	0,006[^]
Fiziksel İstismar	6,55±3,63 5 (5-25)	5,67±1,63 5 (5-18)	0,069
Fiziksel İhmal	7,51±3,04 6,5 (5-19)	7,73±2,76 7 (5-17)	0,307
Duygusal İhmal	10,88±4,65 10 (5-25)	10,08±4,44 9 (5-25)	0,163
Cinsel İstismar	6,5±4,05 5 (5-25)	5,92±2,67 5 (5-25)	0,270
Minimizasyon	0,68±0,9 0 (0-3)	0,73±0,9 0 (0-3)	0,641

Tablo-11 Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		Bekar		Evli		p**
		N	%	N	%	
Ekrö Anne Total		39,16±15,41 33 (24-96)		41,19±17,72 34 (24-95)		0,422
Sıcaklık/Sefkat Anne		28,8±6,98 31 (9-36)		28,79±6,98 31 (9-36)		0,967
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		9,35±4,14 8 (6-24)		10,04±4,79 8 (6-24)		0,333
Kayıtsızlık/İhmal Anne		7,8±3,22 7 (5-20)		8,86±4,08 8 (5-20)		0,071
Ayrısmanış Ret Anne		5,82±3,17 4 (4-16)		6,08±3,37 4 (4-16)		0,298
Ekrö Baba Total		45,15±17,84 40 (24-95)		43,43±18,54 37 (24-96)		0,265
Sıcaklık/Sefkat Baba		25,74±7,47 27 (9-36)		27,21±8,08 29 (9-36)		0,096
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		9,96±5,12 8 (6-24)		9,81±4,85 8 (6-24)		0,815
Kayıtsızlık/İhmal Baba		9,75±4,08 9 (5-20)		9,84±4,59 8 (5-20)		0,796
Ayrısmanış Ret Baba		6,18±3,38 4 (4-16)		5,99±3,34 4 (4-16)		0,890
ÇÇTÖ Total	Yok	44	47,8	88	55,3	0,294
	Var	48	52,2	71	44,7	
Duygusal İstismar	Yok	48	52,2	95	59,7	0,290
	Var	44	47,8	64	40,3	

Tablo-11 Medeni duruma göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Fiziksel İhmal	Yok	46	50,0	66	41,5	0,236
	Var	46	50,0	93	58,5	
Duygusal İhmal	Yok	52	56,5	105	66,0	0,139
	Var	40	43,5	54	34,0	
Cinsel İstismar	Yok	66	71,7	124	78,0	0,287
	Var	26	28,3	35	22,0	
Fiziksel İstismar	Yok	59	64,1	117	73,6	0,119
	Var	33	35,9	42	26,4	
Ekrö Anne	Ret	10	10,9	21	13,2	0,692
	Kabul	82	89,1	138	86,8	
Ekrö Baba	Ret	18	19,6	28	17,6	0,736
	Kabul	74	80,4	131	82,4	

*Mann-Whitney U p

**Fisher's Exact test

^İstatiksel anlamlı farklı

4.2.4. Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcının eğitim durumuna göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-12:** (Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-12 Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Okuryazar- İlkokul	Ortaokul-Lise	Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü	p*
	Ort.+SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.+SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.+SS Med. (Min.- Maks.)	
RDBÖ	78,08±33,2 73 (28-139)	86,4±27,4 90 (20-136)	78,1±25,76 75 (24-140)	0,102
ÇÇTÖ Total	42,08±16,23 36,5 (29-87)	39,06±14,95 33,5 (25-93)	36,65±11,21 34 (25-107)	0,360
Duygusal İstismar	8,83±4,8 8 (5-21)	7,27±3,26 6 (5-18)	7,12±3,27 6 (5-23)	0,523
Fiziksel İstismar	7±3,72 5,5 (5-18)	6,4±3,11 5 (5-19)	5,83±2,33 5 (5-25)	0,208
Fiziksel İhmal	8,75±3,49 8,5 (5-17)	8,33±3,18 8 (5-17)	7,41±2,7 7 (5-19)	0,082
Duygusal İhmal	11,75±4,94 11,5 (5-24)	9,98±4,51 8 (5-22)	10,38±4,51 10 (5-25)	0,453
Cinsel İstismar	5,75±2,05 5 (5-12)	7,08±4,75 5 (5-25)	5,92±2,78 5 (5-25)	0,736
Minimizasyon	0,42±0,67 0 (0-2)	0,96±1,07 1 (0-3)	0,67±0,86 0 (0-3)	0,158
Ekrö Anne Total	48,92±15,45 44 (32-82)	40,04±17 32 (24-95)	79,98±16,91 87 (24-96)	0,037[^]
Sıcaklık/Sefkat Anne	26,08±6,11 27,5 (12-34)	29,04±7,42 31 (9-36)	28,9±6,89 31 (9-36)	0,155
Düşmanlık/Saldırganlık Anne	11,5±4,93 11 (6-22)	9,6±4,18 8 (6-23)	20,27±4,64 22 (6-24)	0,306
Kayıtsızlık/İhmal Anne	11,17±2,92 12,5 (6-15)	8,33±3,79 7 (5-20)	16,66±3,82 18 (5-20)	0,009[^]
Ayrısımamış Ret Anne	7,33±3,55 6 (4-14)	6,15±3,24 4 (4-16)	14,15±3,28 16 (4-16)	0,146

Tablo-12 Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		Okuryazar-İlkokul		Ortaokul-Lise		Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü		p**
		N	%	N	%	N	%	
Ekrö Baba Total		41,75±17,17 33,5 (24-70)		44,08±19,03 35 (24-95)		40,02±16,91 33 (24-96)		0,890
Sıcaklık/Sefkat Baba		28,08±8,32 31 (15-36)		27,58±7,71 29,5 (9-36)		26,35±7,9 28 (9-36)		0,433
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		9,83±4,13 8 (6-17)		10,1±5,1 7,5 (6-24)		9,73±4,64 8 (6-24)		0,940
Kayıtsızlık/İhmal Baba		8,58±3,8 7,5 (5-15)		10,04±4,39 9 (5-20)		8,34±3,82 7 (5-20)		0,578
Ayrımsamış Ret Baba		6,42±2,87 5 (4-11)		6,52±3,32 5,5 (4-16)		5,85±3,28 4 (4-16)		0,139
ÇÇTÖ Total	Yok	5	41,7	25	52,1	102	53,4	0,743
	Var	7	58,3	23	47,9	89	46,6	
Duygusal İstismar	Yok	5	41,7	26	54,2	112	58,6	0,484
	Var	7	58,3	22	45,8	79	41,4	
Fiziksel İhmal	Yok	4	33,3	15	31,3	93	48,7	0,063
	Var	8	66,7	33	68,8	98	51,3	
Duygusal İhmal	Yok	6	50,0	31	64,6	120	62,8	0,643
	Var	6	50,0	17	35,4	71	37,2	

Tablo-12 Katılımcının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Cinsel İstismar	Yok	10	83,3	36	75,0	144	75,4	0,922
	Var	2	16,7	12	25,0	47	24,6	
Fiziksel İstismar	Yok	6	50,0	33	68,8	137	71,7	0,286
	Var	6	50,0	15	31,3	54	28,3	
Ekrö Anne	Ret	3	25,0	6	12,5	22	11,5	0,330
	Kabul	9	75,0	42	87,5	169	88,5	
Ekrö Baba	Ret	3	25,0	9	18,8	34	17,8	0,747
	Kabul	9	75,0	39	81,3	157	82,2	

* Kruskal Wallis $p < 0,05$

** Fisher's Exact test

^ İstatiksel anlamlı farklı

Eğitim durumuna göre EKRÖ “anne-toplam” ve “kayıtsızlık/ihmal-anne” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Kruskal Wallis $p < 0,05$). Post-hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre; EKRÖ “anne-toplam” ve “kayıtsızlık/ihmal-anne” için “okuryazar-ilkokul” ve “ortaokul-lise” grupları arasında, “okuryazar-ilkokul” ve “ön lisans, lisans, lisansüstü” grupları arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p < 0,016$ Bonferroni düzeltmesi). “Ön lisans-lisans-lisansüstü” grubunun; EKRÖ “anne-toplam” ve “kayıtsızlık/ihmal-anne” ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

4.2.5. Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre

karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-13:** (Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Anne eğitim durumuna göre RDBÖ, “fiziksel istismar” ve “cinsel istismar” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Kruskal Wallis $p<0,05$). Anne eğitim durumu “okuryazar-ilkokul” olanların “fiziksel istismar” ve “cinsel istismar” ortalamalarının diğer gruplara göre anlamlı yüksek olduğu gözlenmiştir. Post-hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre; RDBÖ için “okuryazar-ilkokul” ve “ortaokul-lise” grupları arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p<0,016$ Bonferroni düzeltmesi). Ortaokul-Lise grubunun RDBÖ ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

Tablo-13 Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Okuryazar-İlkokul	Ortaokul-Lise	Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	
RDBÖ	76,29±25,17 74 (20-140)	88,63±28,73 83,5 (32-140)	83,72±26,85 85 (30-135)	0,015[^]
ÇÇTÖ Total	37,99±12,42 34,5 (25-107)	36,8±13,43 34 (25-87)	34,4±8,11 32 (25-53)	0,219
Duygusal İstismar	7,13±3,03 6 (5-22)	7,56±4,41 5 (5-23)	7,2±2,96 6 (5-16)	0,784
Fiziksel İstismar	6,07±2,79 5 (5-25)	6,06±2,39 5 (5-18)	5,36±0,76 5 (5-8)	0,626
Fiziksel İhmal	7,93±2,9 7 (5-19)	7,17±2,94 6 (5-18)	6,76±2,09 6 (5-14)	0,030[^]
Duygusal İhmal	10,36±4,27 10 (5-23)	10,57±5,47 9 (5-25)	10±4,1 8 (5-17)	0,889
Cinsel İstismar	6,5±3,82 5 (5-25)	5,44±1,13 5 (5-11)	5,08±0,28 5 (5-6)	0,038[^]
Minimizasyon	0,71±0,91 0 (0-3)	0,76±0,93 0,5 (0-3)	0,64±0,81 0 (0-3)	0,899

Tablo-13 Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Ekrö Anne Total		40,16±15,79 34 (24-95)		40,26±18,32 32 (24-95)		42,84±21,32 32 (24-96)		0,608
Sıcaklık/Sefkat Anne		28,81±6,74 31 (9-36)		28,93±7,42 32,5 (10-36)		28,36±7,72 32 (9-36)		0,787
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		9,6±4,14 8 (6-24)		9,91±5,17 7 (6-24)		10,84±5,87 8 (6-24)		0,570
Kayıtsızlık/İhmal Anne		8,48±3,68 7 (5-20)		8,3±3,71 7 (5-20)		8,8±4,97 7 (5-20)		0,815
Ayrısmamış Ret Anne		5,9±3,13 4 (4-16)		5,98±3,43 4 (4-16)		6,56±4,08 4 (4-16)		0,829
Ekrö Baba Total		42,76±17,15 37,5 (24-95)		45,94±19,44 41,5 (24-95)		48,92±22,43 37 (24-96)		0,440
Sıcaklık/Sefkat Baba		27,23±7,63 29 (9-36)		25,7±8,15 25 (9-36)		24,92±8,81 26 (9-36)		0,278
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		9,69±4,66 8 (6-24)		10,04±5,2 8 (6-24)		10,72±6,22 8 (6-24)		0,958
Kayıtsızlık/İhmal Baba		9,41±4,07 8 (5-20)		10,35±4,81 10 (5-20)		11,36±5,31 10 (5-20)		0,196
Ayrısmamış Ret Baba		5,9±3,15 4 (4-16)		6,26±3,67 4 (4-16)		6,76±3,97 4 (4-16)		0,829
		Okuryazar-İlkokul		Ortaokul-Lise		Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü		p**
		N	%	N	%	N	%	
ÇÇTÖ Total	Yok	86	50,0	32	59,3	14	56,0	0,474
	Var	86	50,0	22	40,7	11	44,0	
Duygusal İstismar	Yok	98	57,0	31	57,4	14	56,0	1,000
	Var	74	43,0	23	42,6	11	44,0	

Tablo-13 Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Fiziksel İhmal	Yok	69	40,1	29	53,7	14	56,0	0,107
	Var	103	59,9	25	46,3	11	44,0	
Duygusal İhmal	Yok	105	61,0	37	68,5	15	60,0	0,590
	Var	67	39,0	17	31,5	10	40,0	
Cinsel İstismar	Yok	124	72,1	43	79,6	23	92,0	0,068
	Var	48	27,9	11	20,4	2	8,0	
Fiziksel İstismar	Yok	118	68,6	39	72,2	19	76,0	0,727
	Var	54	31,4	15	27,8	6	24,0	
Ekrö Anne	Ret	20	11,6	7	13,0	4	16,0	0,684
	Kabul	152	88,4	47	87,0	21	84,0	
Ekrö Baba	Ret	28	16,3	10	18,5	8	32,0	0,179
	Kabul	144	83,7	44	81,5	17	68,0	

* Kruskal Wallis $p < 0,05$

** Fisher's Exact test

^ İstatiksel anlamlı farklı

4.2.6. Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-14:** (Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-14 Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Okuryazar-İlkokul	Ortaokul-Lise	Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü	
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	p*
RDBÖ	80,28±25,26 78,5 (28-140)	78,49±28,6 76 (20-139)	80,49±26,32 77 (30-139)	0,808
ÇÇTÖ Total	39,02±12,73 35 (25-107)	36,18±12,62 33 (25-87)	34,85±9,31 32 (25-71)	0,008[^]
Duygusal İstismar	7,31±3,14 6 (5-22)	7,19±3,55 6 (5-22)	7,03±3,64 5 (5-23)	0,251
Fiziksel İstismar	6,09±2,79 5 (5-25)	6,05±2,73 5 (5-23)	5,59±1,19 5 (5-10)	0,856
Fiziksel İhmal	8,19±2,86 8 (5-19)	7,33±3,06 6 (5-18)	6,64±1,93 6 (5-13)	0,001[^]
Duygusal İhmal	10,85±4,21 10 (5-25)	9,69±4,62 9 (5-24)	10,38±5,14 9 (5-25)	0,059
Cinsel İstismar	6,57±4,05 5 (5-25)	5,92±2,49 5 (5-21)	5,21±0,7 5 (5-9)	0,117
Minimizasyon	0,66±0,84 0 (0-3)	0,77±0,97 0 (0-3)	0,74±0,94 0 (0-3)	0,819
Ekrö Anne Total	41,14±16,62 35 (24-95)	39,66±17,24 32 (24-96)	40,05±17,4 33 (24-95)	0,472
Sıcaklık/Sefkat Anne	28,69±6,7 31 (9-36)	28,93±7,29 32 (9-36)	28,79±7,2 30 (10-36)	0,765
Düşmanlık/Saldırganlık Anne	9,91±4,47 8,5 (6-24)	9,51±4,75 8 (6-24)	10,03±4,52 9 (6-24)	0,286
Kayıtsızlık/İhmal Anne	8,79±3,91 8 (5-20)	8,19±3,62 7 (5-20)	8,1±3,95 7 (5-20)	0,366
Ayrısmamış Ret Anne	6,13±3,31 4 (4-16)	5,89±3,39 4 (4-16)	5,72±3,06 4 (4-16)	0,535

Tablo-14 Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		Okuryazar-İlkokul		Ortaokul-Lise		Ön Lisans, Lisans, Lisansüstü		p**
		N	%	N	%	N	%	
Ekrö Baba Total		44,81±17,48 42 (24-95)		42,72±17,75 37 (24-95)		44,72±21,91 36 (24-96)		0,555
Sıcaklık/Sefkat Baba		26,85±7,39 27,5 (9-36)		26,59±7,91 28 (9-36)		26,26±9,37 29 (9-36)		0,987
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		10,32±5,01 8 (6-24)		9,32±4,72 8 (6-24)		9,64±5,15 7 (6-24)		0,175
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,02±4,33 9 (5-20)		9,35±4,08 8 (5-20)		10,13±5,29 8 (5-20)		0,583
Ayrısınmamış Ret Baba		6,31±3,35 5 (4-16)		5,64±3,18 4 (4-16)		6,21±3,7 4 (4-16)		0,065
ÇÇTÖ Total	Yok	60	48,4	49	55,7	23	59,0	0,391
	Var	64	51,6	39	44,3	16	41,0	
Duygusal İstismar	Yok	64	51,6	56	63,6	23	59,0	0,208
	Var	60	48,4	32	36,4	16	41,0	
Fiziksel İhmal	Yok	43	34,7	45	51,1	24	61,5	0,004[^]
	Var	81	65,3	43	48,9	15	38,5	
Duygusal İhmal	Yok	72	58,1	57	64,8	28	71,8	0,283
	Var	52	41,9	31	35,2	11	28,2	

Tablo-14 Katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Cinsel İstismar	Yok	91	73,4	65	73,9	34	87,2	0,192
	Var	33	26,6	23	26,1	5	12,8	
Fiziksel İstismar	Yok	85	68,5	63	71,6	28	71,8	0,896
	Var	39	31,5	25	28,4	11	28,2	
Ekrö Anne	Ret	18	14,5	9	10,2	4	10,3	0,635
	Kabul	106	85,5	79	89,8	35	89,7	
Ekrö Baba	Ret	24	19,4	14	15,9	8	20,5	0,755
	Kabul	100	80,6	74	84,1	31	79,5	

* Kruskal Wallis $p < 0,05$

** Fisher's Exact test

^ İstatistiksel anlamlı farklı

Baba eğitim durumuna göre “ÇÇTÖ toplam” ve “fiziksel ihmal” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Kruskal Wallis $p < 0,05$). Post-hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre “ÇÇTÖ toplam” ve “fiziksel ihmal” için “okuryazar-ilkokul” ve “ortaokul-lise” grupları arasında; “fiziksel ihmal” için “okuryazar-ilkokul” ve “ön lisans, lisans, lisansüstü” grupları arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p < 0,016$ Bonferroni düzeltmesi). “Okuryazar-ilkokul” grubunun “ÇÇTÖ toplam” ve “fiziksel ihmal” ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

Baba eğitim durumuna göre “fiziksel ihmal” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Fisher's Exact $p < 0,05$). “Fiziksel ihmal” mağduru olanların baba eğitim durumunun “okuryazar-ilkokul” mezunu olma oranı daha yüksektir.

4.2.7. Kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcının kardeş sayısına göre karşılaştırılmıştır. Aile içinde toplam kaç kardeş olduklarına göre katılımcılar iki ve ikiden az (<2) ve ikiden fazla (>2) şeklinde iki gruba ayrılarak karşılaştırmalarda bu kategoriler kullanılmıştır. [Bkz. **Tablo-15:** (Katılımcının kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-15 Kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	≤2	>2	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	
RDBÖ	78,19±26,12 76,5(24-140)	80,97±26,93 77(20-140)	0,408
ÇÇTÖ Total	36,41±11,77 34(25-107)	38,2±12,72 34(25-93)	0,297
Duygusal İstismar	6,93±3,29 6(5-22)	7,48±3,41 6(5-23)	0,120
Fiziksel İstismar	5,91±2,7 5(5-25)	6,07±2,48 5(5-19)	0,541
Fiziksel İhmal	7,42±2,59 7(5-19)	7,84±3,07 7(5-18)	0,416
Duygusal İhmal	10,39±4,51 10(5-25)	10,36±4,55 9(5-25)	0,920
Cinsel İstismar	5,77±2,74 5(5-25)	6,44±3,61 5(5-25)	0,080
Minimizasyon	0,67±0,87 0(0-3)	0,75±0,93 0(0-3)	0,571

Tablo-15 Kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Ekrö Anne Total		40,19±18,9 32 (24-96)		40,67±15,06 36 (24-95)		0,082
Sıcaklık/Sefkat Anne		28,81±7,43 32 (9-36)		28,78±6,56 31 (9-36)		0,494
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		9,77±5,16 8 (6-24)		9,81±4 9 (6-23)		0,110
Kayıtsızlık/İhmal Anne		8,32±4,22 7 (5-20)		8,61±3,44 8 (5-20)		0,087
Ayrısmamış Ret Anne		5,91±3,58 4 (4-16)		6,04±3,04 5 (4-16)		0,075
Ekrö Baba Total		45,16±19,81 38 (24-96)		43,11±16,85 40 (24-95)		0,653
Sıcaklık/Sefkat Baba		26,03±8,14 27 (9-36)		27,22±7,63 29 (9-36)		0,273
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		9,95±5,36 8 (6-24)		9,79±4,56 8 (6-24)		0,742
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,1±4,79 9 (5-20)		9,55±4,04 9 (5-20)		0,615
Ayrısmamış Ret Baba		6,14±3,76 4 (4-16)		5,99±2,96 4 (4-16)		0,259
		≤ 2		> 2		p**
		N	%	N	%	
ÇÇTÖ Total	Yok	63	54,3	69	51,1	0,704
	Var	53	45,7	66	48,9	
Duygusal İstismar	Yok	72	62,1	71	52,6	0,160
	Var	44	37,9	64	47,4	

Tablo-15 Kardeş sayısına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Fiziksel İhmal	Yok	52	44,8	60	44,4	1,000
	Var	64	55,2	75	55,6	
Duygusal İhmal	Yok	72	62,1	85	63,0	0,897
	Var	44	37,9	50	37,0	
Cinsel İstismar	Yok	93	80,2	97	71,9	0,141
	Var	23	19,8	38	28,1	
Fiziksel İstismar	Yok	83	71,6	93	68,9	0,680
	Var	33	28,4	42	31,1	
Ekrö Anne	Ret	15	12,9	16	11,9	0,849
	Kabul	101	87,1	119	88,1	
Ekrö Baba	Ret	25	21,6	21	15,6	0,253
	Kabul	91	78,4	114	84,4	

*Mann-Whitney U p

**Fisher's Exact test

Kardeş sayısına göre ölçeklerin dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.2.8. Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcının kardeşler arasında doğum sırasına göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-16:** (Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-16 Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	İlk çocuk	Ortanca çocuk	Son çocuk	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	
RDBÖ	78,73±25,53 76 (24-136)	77,03±27,38 71,5 (20-139)	83,16±27 83 (31-140)	0,308
ÇÇTÖ Total	36,68±9,97 35 (25-93)	39,53±13,38 35 (25-87)	36,37±13,76 32 (25-107)	0,107
Duygusal İstismar	6,82±2,58 6 (5-18)	7,66±3,51 6,5 (5-21)	7,36±4 6 (5-23)	0,354
Fiziksel İstismar	5,74±1,86 5 (5-19)	6,47±2,76 5 (5-18)	5,9±3,1 5 (5-25)	0,161
Fiziksel İhmal	7,8±2,77 7 (5-18)	7,93±3,08 7 (5-17)	7,22±2,76 6 (5-19)	0,150
Duygusal İhmal	10,6±4,3 10 (5-20)	10,71±4,68 10 (5-24)	9,79±4,65 9 (5-25)	0,233
Cinsel İstismar	5,72±2,42 5 (5-25)	6,76±4,06 5 (5-25)	6,1±3,31 5 (5-25)	0,180
Minimizasyon	0,56±0,77 0 (0-3)	0,8±0,96 1 (0-3)	0,83±0,98 1 (0-3)	0,158

Tablo-16 Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		İlk çocuk		Ortanca çocuk		Son çocuk		p**
		N	%	N	%	N	%	
Ekrö Anne Total		41,64±18,35 34 (24-96)		40,71±13,2 36,5 (24-82)		38,75±17,93 32 (24-95)		0,103
Sıcaklık/Sefkat Anne		28,27±7,43 30 (9-36)		28,76±5,98 30,5 (12-36)		29,47±7,17 31 (9-36)		0,297
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		10,06±4,92 8 (6-24)		10±3,69 9 (6-22)		9,27±4,81 7 (6-24)		0,045[^]
Kayıtsızlık/İhmal Anne		8,66±4,14 7 (5-20)		8,51±3,08 8 (5-17)		8,21±4 7 (5-20)		0,341
Ayrışmamış Ret Anne		6,19±3,46 4 (4-16)		5,96±2,8 4,5 (4-14)		5,74±3,49 4 (4-16)		0,182
Ekrö Baba Total		43,34±17,39 38 (24-94)		42,13±15,93 37 (24-86)		46,62±20,97 41 (24-96)		0,653
Sıcaklık/Sefkat Baba		26,96±7,31 28 (9-36)		27,69±7,81 29,5 (10-36)		25,43±8,52 27 (9-36)		0,244
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		9,82±4,88 8 (6-24)		9,51±4,17 8 (6-22)		10,22±5,61 7 (6-24)		1,000
Kayıtsızlık/İhmal Baba		9,63±4,32 9 (5-20)		9,57±3,82 8,5 (5-19)		10,22±4,96 8 (5-20)		0,852
Ayrışmamış Ret Baba		5,85±3,18 4 (4-16)		5,73±2,5 4 (4-14)		6,6±4,09 4 (4-16)		0,665
ÇÇTÖ Total	Yok	49	49,0	34	48,6	49	60,5	0,230
	Var	51	51,0	36	51,4	32	39,5	
Duygusal İstismar	Yok	59	59,0	35	50,0	49	60,5	0,382
	Var	41	41,0	35	50,0	32	39,5	

Tablo-16 Kardeşler arasında doğum sırasına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Fiziksel İhmal	Yok	40	40,0	28	40,0	44	54,3	0,108
	Var	60	60,0	42	60,0	37	45,7	
Duygusal İhmal	Yok	60	60,0	42	60,0	55	67,9	0,492
	Var	40	40,0	28	40,0	26	32,1	
Cinsel İstismar	Yok	79	79,0	48	68,6	63	77,8	0,282
	Var	21	21,0	22	31,4	18	22,2	
Fiziksel İstismar	Yok	71	71,0	45	64,3	60	74,1	0,424
	Var	29	29,0	25	35,7	21	25,9	
Ekrö Anne	Ret	17	17,0	6	8,6	8	9,9	0,209
	Kabul	83	83,0	64	91,4	73	90,1	
Ekrö Baba	Ret	17	17,0	12	17,1	17	21,0	0,767
	Kabul	83	83,0	58	82,9	64	79,0	

* Kruskal Wallis $p < 0,05$

** Fisher's Exact test

^ İstatiksel anlamlı farklı

Kardeşler arasında doğum sırasına göre “düşmanlık/saldırganlık anne” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Kruskal Wallis $p < 0,05$). Post-hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre; “düşmanlık/saldırganlık anne” için ortanca çocuk ve son çocuk arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p < 0,016$ Bonferroni düzeltmesi). Ortanca çocuğun “düşmanlık/saldırganlık anne” ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

4.2.8. Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcının çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre karşılaştırılmıştır. Gruplar birleştirilerek kategori başına düşen kişi sayısı arttırılmıştır. Yeni kategoriler; “düşük ve alt orta”, “orta”, “üst orta ve yüksek” şeklinde oluşturulmuştur. [Bkz. **Tablo-17:** (Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-17 Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Düşük-Alt Orta	Orta	Üst Orta-Yüksek	p*
	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.- Maks.)	
RDBÖ	81,51±26,34 82 (20-140)	77,61±27,39 71 (31-139)	80,59±24,47 78,5 (28-121)	0,344
ÇÇTÖ Total	40,55±14,65 37 (25-107)	34,88±10,23 32 (25-87)	35,13±6,39 34 (25-50)	0,003[^]
Duygusal İstismar	7,76±3,84 6 (5-22)	6,63±2,9 5 (5-23)	7,47±2,78 7 (5-15)	0,014[^]
Fiziksel İstismar	6,47±3,39 5 (5-25)	5,64±1,78 5 (5-18)	5,63±1,04 5 (5-9)	0,072
Fiziksel İhmal	8,44±3,2 8 (5-19)	7,2±2,59 7 (5-18)	6,5±1,55 6 (5-10)	0,001[^]
Duygusal İhmal	11,09±4,58 10 (5-25)	9,69±4,62 9 (5-25)	10,25±3,66 10,5 (5-19)	0,026[^]
Cinsel İstismar	6,79±4,38 5 (5-25)	5,73±2,06 5 (5-17)	5,28±0,68 5 (5-8)	0,079
Minimizasyon	0,68±0,83 0 (0-3)	0,75±0,96 0 (0-3)	0,72±0,96 0 (0-3)	0,997

Tablo-17 Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Ekrö Anne Total		41,61±16,29 35 (24-89)		39,45±18,07 33 (24-96)		39,91±14,97 32 (24-78)		0,297
Sıcaklık/Sefkat Anne		28,78±6,49 31 (9-36)		28,95±7,45 31 (9-36)		28,31±6,98 31,5 (12-36)		0,616
Düşmanlık/Saldırganlık Anne		10,2±4,5 9 (6-24)		9,47±4,89 7,5 (6-24)		9,47±3,57 8,5 (6-20)		0,061
Kayıtsızlık/İhmal Anne		8,84±3,8 8 (5-20)		8,18±3,86 7 (5-20)		8,22±3,7 6,5 (5-17)		0,295
Ayrısmamış Ret Anne		6,35±3,38 5 (4-16)		5,75±3,35 4 (4-16)		5,53±2,69 4 (4-13)		0,106
Ekrö Baba Total		45,48±17,8 40 (24-95)		42,49±19,24 36,5 (24-96)		44,63±16,44 43 (24-79)		0,165
Sıcaklık/Sefkat Baba		26,72±7,61 29 (9-36)		26,92±8,33 29 (9-36)		25,63±7,29 25 (9-36)		0,560
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		10,57±4,94 9 (6-24)		9,23±4,99 7 (6-24)		9,66±4,54 8 (6-21)		0,016[^]
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,28±4,32 9 (5-20)		9,43±4,46 8 (5-20)		9,47±4,46 8 (5-20)		0,207
Ayrısmamış Ret Baba		6,35±3,24 5 (4-16)		5,75±3,44 4 (4-16)		6,13±3,4 4 (4-15)		0,030[^]
		Düşük-Alt Orta		Orta		Üst Orta-Yüksek		p**
		N	%	N	%	N	%	
ÇÇTÖ Total	Yok	46	42,2	68	61,8	18	56,3	0,014[^]
	Var	63	57,8	42	38,2	14	43,8	

Tablo-17 Çocuklukta algılanan aile gelir düzeyine göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Duygusal İstismar	Yok	57	52,3	71	64,5	15	46,9	0,090
	Var	52	47,7	39	35,5	17	53,1	
Fiziksel İhmal	Yok	40	36,7	54	49,1	18	56,3	0,067
	Var	69	63,3	56	50,9	14	43,8	
Duygusal İhmal	Yok	61	56,0	77	70,0	19	59,4	0,088
	Var	48	44,0	33	30,0	13	40,6	
Cinsel İstismar	Yok	76	69,7	88	80,0	26	81,3	0,164
	Var	33	30,3	22	20,0	6	18,8	
Fiziksel İstismar	Yok	71	65,1	85	77,3	20	62,5	0,085
	Var	38	34,9	25	22,7	12	37,5	
Ekrö Anne	Ret	17	15,6	11	10,0	3	9,4	0,425
	Kabul	92	84,4	99	90,0	29	90,6	
Ekrö Baba	Ret	24	22,0	17	15,5	5	15,6	0,457
	Kabul	85	78,0	93	84,5	27	84,4	

* Kruskal Wallis $p < 0,05$

** Fisher's Exact test

^ İstatiksel anlamlı farklı

Çocuklukta aile gelir düzeyine göre “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel ihmal”, “duygusal ihmal”, “düşmanlık/saldırganlık baba”, “ayrışmamış ret

baba” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Kruskal Wallis $p<0,05$). Post-hoc ikili karşılaştırma sonuçlarına göre; “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel ihmal”, “duygusal ihmal”, “düşmanlık/saldırganlık baba”, “ayrışmamış ret baba” için “düşük-alt orta” ve “orta” gelir düzeyi arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır. Fiziksel ihmal için “düşük-alt orta” ve “üst orta-yüksek” gelir düzeyi arasında istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p<0,016$ Bonferroni düzeltmesi). “Düşük - alt orta” gelir düzeyi olanların ortalaması “ÇÇTÖ toplam” “duygusal istismar”, “fiziksel ihmal”, “duygusal ihmal”, “düşmanlık/saldırganlık baba”, “ayrışmamış ret baba” için yüksek bulunmuştur.

Çocuklukta Aile Gelir Düzeyine göre “ÇÇTÖ toplam” puanı dağılımı açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Fisher’s Exact $p<0,05$). “ÇÇTÖ toplam”a göre var olanların oranı “düşük - alt orta” gelir düzeyi daha yüksektir.

4.2.9. Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları katılımcının daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına olup olmasına göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-18:** (Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-18 Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

	Evet	Hayır	
	Ort. $\pm$ SS Med. (Min.-Maks.)	Ort. $\pm$ SS Med. (Min.-Maks.)	p*
RDBÖ	82,59 $\pm$ 25,09 79 (30-139)	78,69 $\pm$ 27,01 76 (20-140)	0,284
ÇÇTÖ Total	43,77 $\pm$ 16,34 39,5 (25-107)	35,19 $\pm$ 9,69 32 (25-93)	<0,001 [^]

Tablo-18 Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Duygusal İstismar	9,09±4,39 8 (5-23)	6,59±2,65 5 (5-22)	<0,001 [^]
Fiziksel İstismar	7,17±4,12 6 (5-25)	5,59±1,59 5 (5-19)	<0,001 [^]
Fiziksel İhmal	8,44±3,71 7 (5-19)	7,38±2,46 7 (5-18)	0,126
Duygusal İhmal	12,27±4,99 12 (5-25)	9,72±4,17 9 (5-25)	<0,001 [^]
Cinsel İstismar	6,8±4,57 5 (5-25)	5,9±2,63 5 (5-25)	0,038 [^]
Minimizasyon	0,53±0,87 0 (0-3)	0,78±0,91 1 (0-3)	0,026 [^]
Ekrö Anne Total	44,22±17,75 38 (24-93)	39,16±16,46 33 (24-96)	0,036 [^]
Sıcaklık/Sefkat Anne	27,22±7,19 28,5 (10-36)	29,33±6,82 32 (9-36)	0,023 [^]
Düşmanlık/Saldırganlık Anne	10,66±4,77 9 (6-24)	9,49±4,47 8 (6-24)	0,040 [^]
Kayıtsızlık/İhmal Anne	9,03±3,91 8 (5-20)	8,28±3,78 7 (5-20)	0,153
Ayrışmamış Ret Anne	6,75±3,5 5 (4-16)	5,72±3,18 4 (4-16)	0,007 [^]
Ekrö Baba Total	50,27±18,31 50 (24-95)	41,94±17,81 36 (24-96)	<0,001 [^]
Sıcaklık/Sefkat Baba	24,28±7,49 24,5 (10-36)	27,49±7,86 29 (9-36)	0,002 [^]
Düşmanlık/Saldırganlık Baba	11,63±5,27 10,5 (6-24)	9,26±4,68 7 (6-24)	<0,001 [^]

Tablo-18 Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme beyanına göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		Evet		Hayır		p**
		N	%	N	%	
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,75±4,4 10 (5-20)		9,48±4,37 8 (5-20)		0,029[^]
Ayrışmamış Ret Baba		7,17±3,7 6 (4-16)		5,68±3,14 4 (4-16)		0,001[^]
ÇÇTÖ Total	Yok	23	35,9	109	58,3	0,002[^]
	Var	41	64,1	78	41,7	
Duygusal İstismar	Yok	20	31,3	123	65,8	<0,001[^]
	Var	44	68,8	64	34,2	
Fiziksel İhmal	Yok	27	42,2	85	45,5	0,665
	Var	37	57,8	102	54,5	
Duygusal İhmal	Yok	28	43,8	129	69,0	0,001[^]
	Var	36	56,3	58	31,0	
Cinsel İstismar	Yok	42	65,6	148	79,1	0,042[^]
	Var	22	34,4	39	20,9	
Fiziksel İstismar	Yok	30	46,9	146	78,1	<0,001[^]
	Var	34	53,1	41	21,9	
Ekrö Anne	Ret	9	14,1	22	11,8	0,661
	Kabul	55	85,9	165	88,2	
Ekrö Baba	Ret	19	29,7	27	14,4	0,009[^]
	Kabul	45	70,3	160	85,6	

*Mann-Whitney U p   **Fisher's Exact test   ^İstatiksel anlamlı farklı

“Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme durumuna” göre “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel istismar”, “duygusal ihmal”, “cinsel istismar”, “minimizasyon”, “EKRÖ anne toplam”, “sıcaklık şefkat anne”, “düşmanlık saldırganlık anne”, “ayrışmamış ret anne”, “EKRÖ baba toplam”, “sıcaklık şefkat baba”, “düşmanlık saldırganlık baba”, “kayıtsızlık ihmal baba”, “ayrışmamış ret baba” dağılımları açısından

istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Mann-Whitney U $p<0,05$). “Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirenlerin” “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel istismar”, “duygusal ihmal”, “cinsel istismar”, “EKRÖ anne toplam”, “düşmanlık saldırganlık anne”, “ayrışmamış ret anne”, “EKRÖ baba toplam”, “düşmanlık saldırganlık baba”, “kayıtsızlık ihmal baba”, “ayrışmamış ret baba” ortalamaları yüksek iken ”minimizasyon”, “sıcaklık şefkat anne”, “sıcaklık şefkat baba” ortalamaları düşük bulunmuştur.

“Daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme durumuna” göre “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel istismar”, “duygusal ihmal”, “cinsel istismar”, “EKRÖ baba” dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık vardır (Fisher’s Exact $p<0,05$). “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel istismar”, “duygusal ihmal”, “cinsel istismar” var olanların “daha önce psikolojik rahatsızlık geçirme” oranı daha yüksektir. “EKRÖ baba kabul” olanların ise “daha önce psikolojik rahatsızlık geçirmememe” oranı daha yüksek bulunmuştur.

4.2.10. Geçirilen Psikolojik Rahatsızlık İçin Tedavi Alma Durumuna Göre Ölçek Puan Ortalamalarının ve Oranlarının Karşılaştırılması

RDBÖ, ÇÇTÖ ve Y-EKRÖ_K toplam ve alt öğelerinin ortalamaları ve kesme noktalarına göre dağılımları, psikolojik rahatsızlık öyküsü olduğunu beyan eden katılımcıların bahis konusu rahatsızlık için bir profesyonelden yardım alma-almama davranışına göre karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-19:** (Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması)]

Tablo-19 Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması

(N=64)	Evet	Hayır	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	
RDBÖ	84,6±26,88 79(30-139)	77,06±18,89 76(42-121)	0,346

Tablo-19 Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

(N=64)	Evet	Hayır	p*
	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.±SS Med. (Min.-Maks.)	
ÇÇTÖ Total	42,3±14,74 39(25-87)	47,82±20,08 43(29-107)	0,297
Duygusal İstismar	9,02±4,6 8(5-23)	9,29±3,87 9(5-21)	0,394
Fiziksel İstismar	7,02±3,84 5(5-23)	7,59±4,94 6(5-25)	0,413
Fiziksel İhmal	8,02±3,23 7(5-17)	9,59±4,72 9(5-19)	0,389
Duygusal İhmal	12,17±5,33 12(5-25)	12,53±4 12(5-18)	0,521
Cinsel İstismar	6,06±2,85 5(5-23)	8,82±7,27 5(5-25)	0,388
Minimizasyon	0,62±0,95 0(0-3)	0,29±0,59 0(0-2)	0,233
Ekrö Anne Total	43±17,4 38 (24-89)	47,59±18,81 42 (24-93)	0,326
Sıcaklık/Sefkat Anne	27,68±7,21 30 (10-36)	25,94±7,22 27 (12-36)	0,357
Düşmanlık/Saldırganlık Anne	10,4±4,7 9 (6-24)	11,35±5,05 10 (6-24)	0,448
Kayıtsızlık/İhmal Anne	8,72±3,65 8 (5-17)	9,88±4,57 9 (5-20)	0,386
Ayrışmamış Ret Anne	6,55±3,45 5 (4-16)	7,29±3,69 6 (4-16)	0,281

Tablo-19 Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

		Evet		Hayır		p**
		N	%	N	%	
Ekrö Baba Total		48,87±18,02 45 (24-95)		54,12±19,11 52 (24-93)		0,327
Sıcaklık/Sefkat Baba		25,26±7,15 25 (10-36)		21,59±7,97 20 (10-36)		0,081
Düşmanlık/Saldırganlık Baba		11,4±5,29 10 (6-24)		12,24±5,32 11 (6-24)		0,539
Kayıtsızlık/İhmal Baba		10,55±4,28 10 (5-20)		11,29±4,83 10 (5-20)		0,652
Ayrışmamış Ret Baba		7,17±3,74 6 (4-16)		7,18±3,7 6 (4-16)		0,844
ÇÇTÖ Total	Yok	18	38,3	5	29,4	0,570
	Var	29	61,7	12	70,6	
Duygusal İstismar	Yok	16	34,0	4	23,5	0,547
	Var	31	66,0	13	76,5	
Fiziksel İhmal	Yok	21	44,7	6	35,3	0,576
	Var	26	55,3	11	64,7	
Duygusal İhmal	Yok	22	46,8	6	35,3	0,570
	Var	25	53,2	11	64,7	

Tablo-19 Geçirilen psikolojik rahatsızlık için tedavi alma durumuna göre ölçek puan ortalamalarının ve oranlarının karşılaştırılması (devam)

Cinsel İstismar	Yok	32	68,1	10	58,8	0,557
	Var	15	31,9	7	41,2	
Fiziksel İstismar	Yok	24	51,1	6	35,3	0,396
	Var	23	48,9	11	64,7	
		Evet		Hayır		p**
		N	%	N	%	
Ekrö Anne	Ret	6	12,8	3	17,6	0,689
	Kabul	41	87,2	14	82,4	
Ekrö Baba	Ret	13	27,7	6	35,3	0,552
	Kabul	34	72,3	11	64,7	

*Mann-Whitney U p   **Fisher's Exact test   ^İstatiksel anlamlı farklı

Psikolojik rahatsızlık geçirdiğini beyan edenlerin (n=64) tedavi alma durumuna göre ölçeklerin dağılımları açısından istatistiksel anlamlı farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.3. Ölçelerin Farklı İstatiksel Yöntemlerle Birbirleri İle Karşılaştırılması

Araştırmada kullanılan ölçekler (RDBÖ, ÇÇTÖ, Y-EKRÖ_K) arasındaki ilişkilerin tespiti amacı ile üç farklı yöntem kullanılmıştır. Her birinin toplam puanları ve alt öğelerinin birbirleri ve kendi aralarındaki korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca

ebeveyn kabul-red ölçeği anne ve baba formunun kesme puanları kullanılarak katılımcıların ret ve kabul düzeyleri hesaplanmış, bu veri ile kategoriler oluşturularak diğer ölçeklerin bahis konusu kategoriler içerisindeki farklılaşmaları ölçülmüştür. Son olarak ruminatif düşüncenin yordayıcıları tespit edilmek üzere doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Her bir işlemin tablo ve açıklamaları devam eden bölümde verilecektir.

4.3.1. Ölçeklerin toplam puanları ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi

Ölçekler arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, normal dağılıma uygunluk göstermeyen sürekli değişkenler arasındaki korelasyon Spearman Rho Korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Aralarında istatistiksel anlamlı korelasyon bulunan ölçekler **kalin** yazılmıştır. Pozitif işaretli katsayılar pozitif yönlü ilişkiyi (biri artarken diğeri de artar), negatif işaretli katsayılar negatif ilişkiyi (biri artarken diğeri azalır) göstermektedir. Korelasyon katsayısı yorumları aşağıdaki gibi yapılabilir;

0,90-1,00 Çok yüksek;	0,50-0,69 Orta;
0,70-0,89 Yüksek	0,30-0,49 Düşük;
0,00-0,29 Zayıf ilişki 'yi ifade etmektedir.	

[Bkz. **Tablo-20:** (Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi)]

Tablo 20 Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt öğeleri arasındaki korelasyon analizi

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1. RDBÖ	r	1	,228 [^]	,253 [^]	,140 [^]	0,070	,159 [^]	0,101	-0,065	,135 [^]	-,097 [^]	,177 [^]	0,067	,173 [^]	,269 [^]	-,203 [^]	,238 [^]	,243 [^]	,231 [^]
	p		<0,001	<0,001	0,027	0,271	0,012	0,111	0,303	0,033	,124	0,005	0,288	0,006	<0,001	0,001	<0,001	<0,001	<0,001
2. ÇÇTÖ Total	r		1	,729 [^]	,543 [^]	,656 [^]	,878 [^]	,409 [^]	-,529 [^]	,523 [^]	-,529 [^]	,359 [^]	,377 [^]	,399 [^]	,549 [^]	-,504 [^]	,445 [^]	,446 [^]	,434 [^]
	p			<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
3. Duygusal İstismar	r			1	,557 [^]	,318 [^]	,552 [^]	,246 [^]	-,412 [^]	,392 [^]	-,381 [^]	,293 [^]	,283 [^]	,334 [^]	,511 [^]	-,449 [^]	,468 [^]	,436 [^]	,438 [^]
	p				<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
4. Fiziksel İstismar	r				1	,301 [^]	,368 [^]	,226 [^]	-,305 [^]	,301 [^]	-,249 [^]	,278 [^]	,222 [^]	,292 [^]	,290 [^]	-,258 [^]	,270 [^]	,224 [^]	,271 [^]
	p					<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
5. Fiziksel İhmal	r					1	,478 [^]	,191 [^]	-,209 [^]	,301 [^]	-,295 [^]	,263 [^]	,280 [^]	,313 [^]	,307 [^]	-,254 [^]	,297 [^]	,253 [^]	,309 [^]
	p						<0,001	0,002	0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
6. Duygusal İhmal	r						1	,222 [^]	-,542 [^]	,508 [^]	-,525 [^]	,337 [^]	,377 [^]	,343 [^]	,558 [^]	-,525 [^]	,426 [^]	,451 [^]	,391 [^]
	p							<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
7. Cinsel İstismar	r							1	-,176 [^]	,185 [^]	-,185 [^]	0,063	,126 [^]	,138 [^]	0,104	-0,118	0,037	0,059	0,068
	p								0,005	0,003	,003	0,322	0,047	0,028	0,099	0,062	0,560	0,350	0,284
8. Minimizasyon	r								1	-,316 [^]	,330 [^]	-,157 [^]	-,208 [^]	-0,118 [^]	-,340 [^]	,392 [^]	-,184 [^]	-,256 [^]	-,164 [^]
	p									<0,001	<0,001	0,013	0,001	0,062	<0,001	<0,001	0,003	<0,001	0,009
9. Ekrö Anne Total	r									1	-,912 [^]	,796 [^]	,829 [^]	,749 [^]	,574 [^]	-,470 [^]	,530 [^]	,481 [^]	,523 [^]
	p										<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
10. Sıcaklık/ Sefkat Anne	r										1	-,591 [^]	-,673 [^]	-,592 [^]	-,554 [^]	,519 [^]	-,450 [^]	-,426 [^]	-,454 [^]
	p											<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001

Tablo 20 Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt öğeleri arasındaki korelasyon analizi (devam)

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
11. Düşmanlık/ Saldırganlık Anne	r											1	,614 [^]	,729 [^]	,483 [^]	-,341 [^]	,541 [^]	,414 [^]	,472 [^]
	p												<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
12. Kayıtsızlık/İhmal Anne	r												1	,642 [^]	,442 [^]	-,319 [^]	,437 [^]	,439 [^]	,442 [^]
	p													<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
13. Ayrısınmamış Ret Anne	r													1	,468 [^]	-,305 [^]	,501 [^]	,432 [^]	,551 [^]
	p														<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
14. Ekrö Baba Total	r														1	-,920 [^]	,792 [^]	,893 [^]	,794 [^]
	p															<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
15. Sıcaklık/Sefkat Baba	r															1	-,587 [^]	-,744 [^]	-,616 [^]
	p																<0,001	<0,001	<0,001
16. Düşmanlık/ Saldırganlık Baba	r																1	,677 [^]	,799 [^]
	p																	<0,001	<0,001
17. Kayıtsızlık/ İhmal Baba	r																	1	,715 [^]
	p																		<0,001
18. Ayrısınmamış Ret Anne	r																		1
	p																		

p: Spearman Rho Korelasyon katsayısı

[^]; istatistiksel açıdan anlamlı/ p

4.3.1.1 Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği toplam puanı ve alt ögelerinin kendi aralarında ve ruminatif düşünce biçimi ölçek puanı ile karşılaştırılması

ÇÇTÖ kendi içerisinde (minimizasyon haricinde) tüm alt ölçeklerinin birbirleri ile pozitif yönlü (biri artarken diğeri de artar) ilişkisi olduğu, özellikle duygusal istismar ile fiziksel istismar ($r=0,557$) ve duygusal ihmal ($r=0,552$) arasında “orta” pozitif yönlü ilişki göstermiştir. Ayrıca, duygusal ihmal ile fiziksel istismar ($r=0,368$) ve fiziksel ihmal ($r=0,478$) arasında; fiziksel ihmal ile duygusal istismar ($r=0,318$) ve fiziksel istismar ($r=0,301$) arasında “düşük” anlamlı pozitif yönlü ilişki gözlenmiştir.

RDBÖ puanı ile ÇÇTÖ toplam puanı ve alt ölçek puanları arasında yapılan korelasyon analizine göre RDBÖ ile ÇÇTÖ toplam puanı, duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygusal ihmal arasında “zayıf” anlamlı pozitif yönlü (biri artarken diğeri de artar) ilişki görülmüştür. [Bkz. **Tablo-19:** (Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt ögeleri arasındaki korelasyon analizi)]

4.3.1.2 Ruminatif düşünce biçimi ölçek puanı ile algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği alt ögelerinin karşılaştırılması

RDBÖ ile Y-EKRÖ_K alt ögeleri arasında “kayıtsızlık ihmal anne” alt ölçeği haricindeki tüm ögelerle “zayıf” anlamlı korelasyon tespit edilmiştir. “Sıcaklık/şefkat-anne” ve “sıcaklık/şefkat-baba” alt ölçekleri ile RDBÖ arasında ki ilişki negatif (biri artarken diğeri azalır) yönlüdür. Diğer alt ölçekler ve toplam puanlarla RDBÖ arasındaki ilişki isen pozitif (biri artarken diğeri de artar) yönlüdür. “Kayıtsızlık-ihmal anne” ile RDBÖ arasında ise ilişki tespit edilememiştir. [Bkz. **Tablo-19:** (Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt ögeleri arasındaki korelasyon analizi)]

4.3.1.3 Algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği alt ögeleri ile çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği toplam puanı ve alt ögelerinin karşılaştırılması

ÇÇTÖ toplam puanı ile EKRÖ anne toplam ($r=0,523$) ve baba toplam puanları ($r=0,549$) arasında “orta” istatistiksel anlamlı pozitif yönlü (biri artarken diğeri de artar) ilişki gözlenmiştir. Bu ilişki anne ($r=-0,529$) ve baba ($r=0,504$) sıcaklık/şefkat puanları

için negatif yönlü olarak tekrarlanmıştır. ÇÇTÖ toplam puanı ile EKRÖ “düşmanlık/saldırganlık” anne ($r= 0,359$) – baba ($r= 0,445$), “kayıtsızlık/ihmal” anne ($r= 0,377$) - baba ($r= 0,446$) ve “ayrışmamış red” anne ($r= 0,399$) – baba ($r= 0,434$) puanları arasında istatistiksel anlamlı düşük pozitif yönlü korelasyon gözlenmiştir.

ÇÇTÖ alt ölçekleri ile EKRÖ alt ölçekleri arasında zayıf, düşük ve orta dereceli korelasyonlar gözlenmiştir. En yüksek anlamlılık düzeyine sahip korelasyonlar “duygusal istismar” ile “baba toplam” puanı ($r= 0,551$) ve “duygusal ihmal” ile “anne-toplam” ($r= 0,508$) ve “baba toplam” ($r= 0,558$) puanları arasında orta istatistiksel anlamlı pozitif yönlü; “duygusal ihmal” ile “sıcaklık/şefkat” anne ($r= -0,525$) ve baba ($r= -0,525$) puanları arasında orta istatistiksel anlamlı negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. “Cinsel istismar” ile Ekrö baba formu alt ölçekleri ve anne formu “düşmanlık/saldırganlık” alt ölçeği haricinde tüm alt ölçeklerin birbirleri ile korelasyonları tespit edilmiştir. Minimizasyon skalası ile –“ayrışmamış red anne”alt ölçeği haricinde- “sıcaklık/şefkat” alt ölçekleri pozitif, diğer alt ölçekler negatif yönlü olmak üzere korelasyon gözlenmiştir. [Bkz. **Tablo-19:** (Ruminatif düşünce biçimi ölçeği -çocukluk çağı travmaları ölçeği – yetişkin algılanan ebeveyn kabul/red ölçeği puanları ve alt öğeleri arasındaki korelasyon analizi)]

4.3.2. Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının ççtö içi karşılaştırılması

EKRÖ anne ve baba formu toplam puanlarının kesme noktasına göre kabul veya ret olarak yorumlanması ile dört grup oluşturulmuştur. Bu gruplar hem annesini hem de babasını kabul edici algılayanlar ($n=189$), hem annesini hem de babasını reddedici algılayanlar $n=21$, annesini reddedici – babasını kabul edici algılayanlar ($n=12$) ve annesini kabul edici – babasını reddedici algılayanlardır ($n=29$). Ayrıca ÇÇTÖ kesme puanlarına göre toplam ve alt ölçeklerde travmanın varlığı-yokluğu sınıflaması yapılmıştır. EKRÖ sınıflamasına göre katılımcıların ruminatif düşünce biçimi ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması, standart spması ve medyanları hesaplanarak, çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği sınıflamalarına dağılımı karşılaştırılmıştır. [Bkz. **Tablo-21:** (Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi karşılaştırılması)]

Tablo 21 Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi karşılaştırılması

Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği		Anne-Baba Kabul n=189	Anne-Baba Ret n=21	Anne-Ret Baba-Kabul n=12	Anne-Kabul Baba-Ret n=29
		Ort.+SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.+SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.+SS Med. (Min.-Maks.)	Ort.+SS Med. (Min.-Maks.)
ÇÇTÖ Total	Yok	74,91±24,99 74 (20-136)	72,25±27,94 63,5 (44-135)	89 sabit	87,5±43,13 87,5 (57-118)
	Var	80,46±27,11 81 (28-139)	96,62±25,71 90 (57-140)	90,91±32,95 99 (24-134)	87,7±24,45 95 (48-140)
	p	0,198	0,030 [^]	0,833	0,966
Duygusal İstismar	Yok	72,86±25,15 70 (20-136)	82,27±31,57 79 (44-140)	85,67±56,2 99 (24-134)	77,5±24,91 71,5 (57-110)
	Var	84,81±25,51 85 (28-139)	92,9±25,34 89,5 (57-139)	92,44±23,56 99 (56-130)	89,32±25,05 96 (48-140)
	p	0,002 [^]	0,349	1,000	0,374
Fiziksel İhmal	Yok	76,31±26,14 77 (20-136)	60,25±12,12 62 (44-73)	96,75±26,7 95,5 (66-130)	88,22±23,31 95 (57-118)
	Var	77,51±25,65 71 (28-139)	93,71±27,69 89 (54-140)	87,75±34,86 99 (24-134)	87,45±26,21 85,5 (48-140)
	p	0,864	0,018 [^]	0,933	0,945
Duygusal İhmal	Yok	76,66±25,42 75 (20-136)	76,89±27,94 64 (44-135)	88,75±46,31 100,5 (24-130)	91,33±31,21 99 (57-118)
	Var	77,63±27,3 80,5 (28-139)	95,17±27,58 84 (57-140)	91,75±25,08 99 (56-134)	87,27±24,83 89,5 (48-140)
	p	0,945	0,148	0,933	0,920
Cinsel İstismar	Yok	76,2±25,31 75,5 (20-139)	86,13±28,86 79 (44-140)	88,13±36,72 94 (24-134)	83,06±22,49 76,5 (51-124)
	Var	79,46±27,83 76 (32-136)	91,2±30,6 89 (57-139)	96±20,46 103 (66-112)	95,27±27,91 100 (48-140)
	p	0,620	0,719	0,570	0,188
Fiziksel İstismar	Yok	75,69±26,81 73,5 (20-139)	83,54±28,72 79 (44-140)	80,4±42,04 89 (24-134)	90,57±21,95 98,5 (57-119)
	Var	80,8±22,29 84 (32-122)	93,5±29,14 89,5 (57-139)	98,14±21,88 102 (66-130)	85±27,92 75 (48-140)
	p	0,146	0,456	0,343	0,451

Mann-Whitney U test p<0,05   ^: istatistiksel anlamlı

Hem anneden hem de babadan kabul algılayan grubun RDBÖ puanlarının dağılımları “duygusal istismar”a göre istatistiksel anlamlı farklılık göstermektedir (Mann-Whitney U p<0,05). Bu grup içerisinde duygusal olarak istismar edilmiş kişilerin ruminatif düşünce biçimi ortalaması duygusal açıdan travmatize olmamış kişilere göre daha yüksek bulunmuştur. [Bkz. **Tablo-21:** (Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına

göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi karşılaştırılması)]

Hem anneden hem de babadan ret algılayan grubun RDBÖ puanlarının dağılımları “ÇÇTÖ toplam” puanı ve “duygusal ihmal”e göre istatistiksel anlamlı farklılık göstermektedir (Mann-Whitney U $p < 0,05$). Bu grup içerisinde fiziksel ihmale uğramış kişilerin ve ÇÇTÖ toplam puanına göre çocukluk çağı travması yaşamış olan katılımcıların ruminatif düşünce biçimi ortalaması daha yüksek bulunmuştur. [Bkz. **Tablo-21:** (Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi karşılaştırılması)]

Ayrıca bu gruplandırmalara göre cinsiyet karşılaştırılması da yapılmıştır. [Bkz. **Tablo-22:** (Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi cinsiyet faktörü açısından karşılaştırılması)]

Tablo 22 Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi cinsiyet faktörü açısından karşılaştırılması

Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği		Anne-Baba Kabul n=189	Anne-Baba Ret n=21	Anne-Ret Baba-Kabul n=12	Anne-Kabul Baba-Ret n=29
		Ort.±SS Med.(Min.-Maks.)	Ort.±SS Med.(Min.-Maks.)	Ort.±SS Med.(Min.-Maks.)	Ort.±SS Med.(Min.-Maks.)
ÇÇTÖ Total Var	Erkek	78,55±25,64 84 (42-119)	106,89±23,26 101 (75-140)	70±5,66 70 (66-74)	83,25±21,9 72 (59-124)
	Kadın	82,05±28,53 78 (28-139)	73,5±13,1 74 (57-89)	95,56±34,92 102 (24-134)	91,27±26,51 98 (48-140)
	p	0,631	0,217	0,327	0,427
Duygusal İstismar Var	Erkek	84,83±22,93 84 (42-119)	105,83±23,47 103,5 (75-139)	70±5,66 70 (66-74)	83,25±21,9 72 (59-124)
	Kadın	84,8±27,13 85 (28-139)	73,5±13,1 74 (57-89)	98,86±22,78 102 (56-130)	94,92±27,29 99 (48-140)
	p	0,994	0,019[^]	0,222	0,247

Tablo 22 Algılanan ebeveyn kabul-ret sınıflamasına göre ruminatif düşünce biçimi dağılımlarının çocukluk çağı ruhsal travmaları ölçeği içi cinsiyet faktörü açısından karşılaştırılması (devam)

Fiziksel İhmal Var	Erkek	79,07±26,07 77 (42-121)	109,7±23,66 106 (75-140)	74 Sabit	87,6±21,42 85,5 (65-124)
	Kadın	76,02±25,42 71 (28-139)	70,86±13,02 75 (54-89)	89,71±37,17 99 (24-134)	87,3±31,49 86,5 (48-140)
	p	0,694	0,001[^]	0,750	0,912
Duygusal İhmal Var	Erkek	70,29±22,51 68 (42-110)	115±24,88 117,5 (75-140)	70±5,66 70 (66-74)	83,25±21,9 72 (59-124)
	Kadın	83,33±29,67 87 (28-139)	75,33±10,54 77 (57-89)	99±24,93 100,5 (56-134)	90,71±27,42 96,5 (48-140)
	p	0,112	0,015[^]	0,286	0,462
Cinsel İstismar Var	Erkek	86,09±26,16 87 (42-119)	103,33±32,62 96 (75-139)	66 Sabit	94±16,82 100 (75-107)
	Kadın	77,03±28,45 69 (32-136)	73±22,63 73 (57-89)	106±5,29 104 (102-112)	95,75±32,11 103,5 (48-140)
	p	0,287	0,400	0,500	0,776
Fiziksel İstismar Var	Erkek	81,45±19,1 82 (52-110)	107,8±25,68 111 (75-139)	70±5,66 70 (66-74)	82,38±23,71 71 (59-124)
	Kadın	80,28±24,93 87 (32-122)	69,67±17,01 63 (57-89)	109,4±12,48 104 (99-130)	88±33,82 95 (48-140)
	p	0,864	0,071	0,095	0,867

Mann-Whitney U test $p < 0,05$ [^]: istatistiksel anlamlı

Hem anneden hem de babadan ret algılayan grubun RDBÖ puanlarının dağılımları, “duygusal istismar”, “duygusal ihmal” ve “fiziksel ihmal”e uğramış kişilerde cinsiyete göre istatistiksel anlamlı farklılık göstermektedir (Mann-Whitney U $p < 0,05$). Bu grup içerisinde “duygusal istismar”, “duygusal ihmal” ve “fiziksel ihmal”e uğramış erkeklerin kadınlara göre “ruminatif düşünce biçimi” ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

4.3.2. Ruminatif Düşünce Biçimini Yordayan Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Modeli ile Belirlenmesi

Model-1: Ruminatif düşünce biçimi bağımlı değişken, “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel istismar”, “cinsel istismar”, “fiziksel ihmal”, “duygusal ihmal”, “minimizasyon”, “EKRÖ anne total”, “sıcaklık-şefkat anne”, “düşmanlık-saldırganlık anne”, “kayıtsızlık-ihmal anne”, “ayrışmamış ret anne”, “EKRÖ baba

toplama”, “sıcaklık-şefkat baba”, “düşmanlık-saldırganlık baba”, “kayıtsızlık-ihmal baba”, “ayrışmamış ret baba” bağımsız değişkenler olarak modele alınmıştır. [Bkz. **Tablo-23:** (Ruminatif düşünceyi yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-1)]

Tablo-23 Ruminatif düşünceyi yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-1

	R^2	Düzeltilmiş R^2	Durbin Watson	Anlamlılık Düzeyi p	F Değeri
Model	0,145	0,094	1,951	0,001	2,860

	Standardize edilmemiş β	Standart Sapma	Standardize edilmiş β	%95 CI Lower β	%95 CI Upper β	Anlamlılık Düzeyi p	VIF Değeri
Sabit	60,421	7,300		46,040	74,802	,000	
Duygusal İstismar	2,489	,749	,315	1,013	3,964	,001	2,476
Fiziksel İstismar	-,970	,919	-,094	-2,782	,841	,292	2,204
Fiziksel İhmal	-,769	,730	-,083	-2,208	,670	,294	1,710
Duygusal İhmal	,238	,556	,040	-,858	1,333	,670	2,480
Cinsel İstismar	,682	,559	,083	-,419	1,782	,223	1,289
Minimizasyon	-,463	2,111	-,016	-4,622	3,697	,827	1,421
Sıcaklık/ Şefkat Anne	,251	,444	,066	-,624	1,126	,572	3,746

Tablo-23 Ruminatif düşünceyi yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-1 (devam)

Düşmanlık/ Saldırganlık Anne	1,153	,804	,198	-,432	2,738	,153	5,291
Kayıtsızlık İhmal Anne	-,919	,857	-,132	-2,608	,770	,285	4,193
Ayrışmamış Ret Anne	-,306	1,229	-,038	-2,727	2,116	,804	6,416
Düşmanlık/ Saldırganlık Baba	,146	,866	,027	-1,560	1,852	,866	7,167
Kayıtsızlık/ İhmal Baba	1,029	,949	,171	-,841	2,898	,279	6,837
Ayrışmamış Ret Baba	,560	1,261	,071	-1,925	3,044	,658	6,992
Ekrö Baba Top	-,133	,375	-,091	-,872	,606	,723	18,393

VIF değeri >10 olan değişken (Ekrö Baba Top) olduğundan çoklu bağlantı sorunu vardır. Durbin-Watson değeri $1,951 < 2$ olduğundan otokorelasyon yoktur. Model istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,001$). Ancak çoklu bağlantı sorunu olduğundan “duygusal istismar” dışındaki değişkenler istatistiksel anlamlı bulunmadığından ($p > 0,05$) Backward değişken seçimi yöntemi uygulanmıştır (Model 2).

Model-2: Backward: Ruminatif düşünce biçimi bağımlı değişken, “ÇÇTÖ toplam”, “duygusal istismar”, “fiziksel istismar”, “cinsel istismar”, “fiziksel ihmal”, “duygusal ihmal”, “minimizasyon”, “EKRÖ anne total”, “sıcaklık-şefkat anne”, “düşmanlık-saldırganlık anne”, “kayıtsızlık-ihmal anne”, “ayrışmamış ret anne”, “EKRÖ baba toplam”, “sıcaklık-şefkat baba”, “düşmanlık-saldırganlık baba”, “kayıtsızlık-ihmal baba”, “ayrışmamış ret baba” bağımsız değişkenler olarak modele alınmıştır. Backward

değişken seçimi yöntemi kullanılmıştır. [Bkz. **Tablo-24:** (Ruminatif düşüncüyü yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-2)]

Tablo-24 Ruminatif düşüncüyü yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-2

	R^2	Düzeltilmiş R^2	Durbin Watson	Anlamlılık Düzeyi p	F Değeri
Model	0,120	0,113	1,943	<0,001	16,908

	Standardize edilmemiş β	Standart Sapma	Standardize edilmiş β	%95 CI Lower β	%95 CI Upper β	Anlamlılık Düzeyi p	VIF Değeri
Sabit	55,609	4,510		46,725	64,492	<0,001	
Duygusal İstismar	2,066	,502	,261	1,077	3,054	<0,001	1,134
Kayıtsızlık/ İhmal Baba	,933	,382	,155	,180	1,686	0,015	1,134

VIF değeri<10 olduğundan çoklu bağlantı sorunu yoktur. Durbin-Watson değeri 1,943<2 olduğundan otokorelasyon yoktur. Model istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,001). Duygusal istismardaki 1 br'lik değişimin ruminatif düşüncüyü 2,066 kat arttırdığı söylenebilir. Kayıtsızlık/İhmal_Baba'daki 1 br'lik değişimin ruminatif düşüncüyü 0,933 kat arttırdığı söylenebilir. [Bkz. **Tablo-24:** (Ruminatif düşüncüyü yordayan faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeli ile belirlenmesi – model-2)]

V. BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmanın bulguları araştırma problemleri ve hipotezleri çerçevesinde değerlendirilerek alanyazın ışığında tartışılacaktır. Elde edilen sonuçlar, çalışmanın başlangıcında kurulmuş olan hipotezlerle tutarlılığı ve alan yazınla ilişkisi bağlamında sunulacaktır. Ayrıca çalışmanın önemine sınırlılıklarına ve gelecek dönemde yapılabilecek çalışmalar için önerilere yer verilecektir.

5.1. Ruminatif Düşünce Biçimi İle Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Yapılan karşılaştırmalarda ruminatif düşünce biçimi puan ortalamalarının yalnız yaş grupları ve anne eğitim durumuna göre istatistiksel anlamlı bir biçimde farklılaştığı saptanmıştır.

20-30 yaş grubunun ruminatif düşünce biçimine sahip olma ortalamasının 41-50 ve 51-60 yaş grubuna göre anlamlı yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca aradaki farklar istatistiksel anlamlı olmamakla birlikte ortalamaların en genç gruptan en yaşlı gruba azaldığı gözlenmiştir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalarda bu farkı destekler niteliktedir. Yapılan çalışmalarda en düşük ruminasyon puanlarının en yaşlı grupta bulunduğu (Knight ve ark., 2000; Nolen-Hoeksema ve Aldao, 2011; Ricarte ve ark., 2016; Sütterlin ve ark., 2012), ve bu konuda yapılan en kapsamlı çalışmaya göre ruminasyonun yaşla birlikte azaldığı (Nolen-Hoeksema ve Aldao, 2011) gözlenmiştir. Bu durumun ortaya çıkış nedeni ile ilgili desteklenmiş bir hipoteze rastlanmamıştır. Ancak, IPARTheory'nin yaşam boyu gelişim vurgusu ve yetişkinlikte de önemli diğerleri ve bağlanma figürleri ile kurulan ilişkilerin kişinin kişilik, baş etme yöntemleri, hayata bakış açısı gibi alanlar üzerinde etkisi olduğu savı (Rohner, 2009) bu fenomeni açıklayabilir. Kişilerin yetişkinlikte kurdukları farklı ilişkilerle pasif bir tepki biçimi olan ruminasyon yerine daha etkin yöntemler kullanmaya yöneliyor oldukları değerlendirilmektedir.

Annesinin eğitimi “ortaokul-lise” düzeyinde olanların ruminatif düşünce ortalaması yüksek bulunmuştur. Literatürde anne eğitim düzeyinin ruminasyonla ilişkisini ölçen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Diğer sosyodemografik özelliklerle ruminatif düşünce biçimi arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Literatürde kadınların ruminatif düşünce biçimini kullanmaya erkeklerden daha fazla eğilimli olabileceğine dair bulgular olsa da bu çalışmada RDBÖ puan ortalamaları açısından herhangi bir fark gözlenmemiştir. Ayrıca daha önce psikolojik rahatsızlık geçirdiğini beyan edenlerin ruminatif düşünce ortalamaları geçirmediğini beyan edenlere göre daha yüksek olsa da aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Önceki bölümlerde vurgulanmış olan psikopatolojilerle ruminasyon ilişkisinin bu çalışmada gözlenmemiş olmasının nedeninin psikolojik rahatsızlığı ölçmek amacı ile bir ölçek kullanılmayarak kişinin beyanının esas alınmış olması ve kişilerin psikolojik rahatsızlık olarak stres-mide bozukluğu-yas vb. günlük yaşam zorluklarını da rapor etmiş olması olabileceği düşünülmektedir.

Ruminatif düşünce biçiminin sosyodemografik özelliklerle ilişkili olduğu hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

5.2 Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları İle Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Yapılan karşılaştırmalarda çocukluk çağı ruhsal travmalarının sosyodemografik değişkenler arasında cinsiyet, yaş grubu, medeni durum, anne ve baba eğitim düzeyi, çocuk aile gelir düzeyi değerlendirmesi ve psikolojik rahatsızlık öyküsü beyanına göre istatistiksel anlamlı biçimde farklılaştığı gözlenmiştir.

Alanyazında ortak bir görüngü olduğu ve DSÖ (2014) verileriyle de desteklendiği gibi mevcut çalışmada da kadınlar arasında cinsel istismar oranları erkeklere göre istatistiksel anlamlı olarak daha yüksektir. Bunun yanında erkek katılımcıların fiziksel ihmal oranları kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Literatürde fiziksel ihmale maruz kalma oranının cinsiyete göre değiştiğine dair genel bir kabul bulunmamaktadır. Ancak ülkemizde yapılmış bir tez çalışmasında cinsel istismar dışında tüm çocukluk çağı travmalarının erkeklerde daha yüksek oranda görüldüğü bildirilmiştir (Kıray, 2018).

Fiziksel ihmal ortalamalarının yaş grupları içinde anlamlı farklılaştığı ve 51 yaş üstü grubunun en yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Diğer yaş gruplarında istatistiksel anlamlı bir farklılık gözlenmese de ortalamaların genel eğiliminin yaş düştükçe fiziksel ihmalin azalması yönünde olduğu söylenebilir. Toplumun çocuğa ve çocuk

bakımına bakışının yıllar içerisinde değişiklik gösterdiği ve daha önceki yıllarda normal kabul edilen çocuğa yönelik davranışların bugün istismar çeşitleri içerisinde kabul edildiğinden bahsedilmiştir (Polat, 2017 s. 17-52). Tarihsel süreçte ebeveynlerin çocuktan bekledikleri sorumluluklar ve çocuğa karşı sorumluluk algıları da değişmiş; çocuğun değeri ekonomik (aile bütçesine katkı) olmaktan psikolojik olmaya evrilmiştir (Hortaçsu, 2003). Bu bilgiler ışığında değişen değerlerle birlikte ana babaların fiziksel ihmal davranışları gösterme oranının yıllar içinde düştüğü diğer bir bakış açısı ile geçmişte fiziksel ihmal olarak algılanmayan bazı davranış ve tutumların günümüzde bu gruba dâhil edildiği düşünölmektedir.

Dikkat çekici diğer bir ilişki duygusal istismar ve medeni durum arasında gözlenmiştir. Bekâr katılımcıların duygusal istismar puanı ortalamaları, evli katılımcılara göre anlamlı yüksek bulunmuştur. Çocuklukta duygusal istismarın uzun dönemli etkileri arasında düşük “duygusal düzenleme” becerisi olduğu ve bunun yetişkinlikte güvensiz yetişkin ilişkisinin bir yordayısı olduğu (Riggs, 2010) ayrıca üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki amacı ile yaptıkları görüşmelerde zayıf uyum deneyimledikleri bulunmuştur (Riggs ve ark., 2011). Çocukluğunda duygusal istismara uğramış olmanın, romantik ilişkide kişilerin partnerlerine karşı fiziksel saldırganlık gösterme eğilimi ile ilişkili olduğu da saptanmıştır (Milletich ve ark.,2010). Bu bilgiler ışığında duygusal istismar oranı yüksek olan kişilerin duygusal ilişkileri başlatma ve sürdürme konusunda problem yaşadığı, bu nedenle evlenmemiş olduğu veya evlilik problemleri yaşamış olabileceği düşünölebilir.

Katılımcının eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları arasında herhangi bir ilişki gözlenmezken, anne ve babanın okur-yazar-ilkokul eğitim düzeyine sahip olmasının çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Fiziksel ihmal, her iki ebeveynin eğitim düzeyiyle ilişkiliyken; cinsel istismar annenin eğitim düzeyiyle ilişkili olarak farklılaşmaktadır. Babanın eğitim düzeyinin düşük olması çocukluk çağı ruhsal travmaları toplam puanı ortalamaları ile anlamlı ilişkilidir. Ayrıca çocukluk çağı travması varlığı oranının algılanan düşük-alt orta gelir düzeyinde yüksek bulunmuş olması ve duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve ÇÇTÖ toplam puanı ortalamalarının da bu gelir seviyesinde anlamlı yüksek bulunması, bu iki grubun sosyo-ekonomik seviye çatısı altında birbiri ile etkileşim halinde olduğunu göstermektedir. İşmen, (2012) çocuklukta ihmal ve istismarı ölçmek üzere yaptığı ölçek geliştirme çalışmasında, mevcut

çalışma bulguları ile aynı şekilde, toplam ölçek puanının düşük-alt orta gelir düzeyinde anlamlı yüksek olduğunu raporlamıştır. Özdemir tarafından yapılan çalışma bulgularına göre ebeveynlerce uygulanan fiziksel istismarın varlığı alt-sosyoekonomik seviyede daha yüksektir ve sosyoekonomik seviye yükseldikçe ihmal ve istismar oranları düşmektedir ve ergenlerle yapılan başka çalışmalarda da (Çeşmeci, 1995; Taşdelen, 1995) sosyoekonomik seviye düştükçe, algılanan duygusal istismarın arttığı gözlenmiştir (Akt. İşmen, 2012).

Fiziksel ihmal haricindeki tüm çocukluk çağı ruhsal travmaları öğeleri psikolojik rahatsızlık geçirme öyküsü beyanına göre, beklendiği gibi, anlamlı farklılık göstermiş; travmanın varlığı ve yokluğu karşılaştırmalarında da anlamlı şekilde yüksek oranlar gözlenmiştir. Çocukluk çağı travmalarının psikolojik sağlığın bir yordayıcısı olduğu literatürde kabul görmüş bir görüngüdür. Yalnızca, dünya sağlık örgütü web sayfasında bu görüngüyle ilişkili olarak “zihinsel ve nörolojik bozukluklar” başlığı altında 497 çalışma sıralanmıştır (WHO, 2019). Mevcut çalışmada ulaşılan bu bulgunun alanyazınla uyumlu olduğu görülmektedir. Bu noktada dikkat çekici olan bulgu, travmanın inkâr edilip edilmediğini ölçmek için kullanılan minimizasyon alt ölçeği puan ortalamalarının, psikolojik rahatsızlık geçirmediğini beyan eden grupta diğer gruba göre farklılaşarak anlamlı yüksek bulunmuş olmasıdır. Bu durum yaşanan travmayı daha hafif algılamanın psikolojik sağlıkla ilişkili olabileceğine veya tam tersi, yaşanan psikolojik problemin de görmezden gelindiğine işaret ediyor olabilir. Bu durumla ilgili yeterli veri bulunmadığından kesin bir yargıda bulunmak mümkün değildir.

Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde çalışmanın ikinci hipotezi olan çocukluk çağı ruhsal travmaları ile sosyodemografik bilgiler arasında ilişki bulunduğu savı büyük oranda doğrulanmıştır.

5.3 Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi İle Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Yapılan karşılaştırmalarda algılanan ebeveyn kabul-reddi ve alt öğelerinin kardeş sıralaması, algılanan çocukluk aile gelir düzeyi ve psikolojik rahatsızlık geçirme öyküsü sosyodemografik özelliklerine göre istatistiksel anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür.

Tespit edilen en ilginç bulgulardan biri anneden algılanan düşmanlık/saldırganlığın kardeşler arasında doğum sırasına (ilk-ortanca-son çocuk olma) göre farklılaşıyor olduğudur. Yapılan post-hoc ikili karşılaştırmalarında son çocukla ortanca çocuk olanlar arasında anlamlı farklı olduğu ve ortanca çocuk olanların düşmanlık/saldırganlık anne ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Adler (2000) doğum sırasına kuramsal bir çerçevede dikkat çekerek ortanca ve son çocuğun ailenin ilgi ve sevecenliğine hiçbir zaman tek başına sahip olamadığını ve kardeşler arası rekabette annenin ilgisini çekmekte başarılı olamayan çocuğun babaya yönelerek onun ilgi ve sevgisini kazanmaya çalışacağını belirtmiştir. Rohde (2003) Triver'in "ebeveyn-çocuk çatışması modeli" ve Sulloway'in "aile dinamikleri teorisi"ne dayandırdığı açıklamasında aile içi ikili ilişkilerin doğum sırasından etkilendiğini öne sürmüştür. Özellikle anne açısından çocuğun üreme değeri birinci faktördür ve büyük olan (ilk) çocuk bu noktada birinci sıradadır. Neslin devamı için kişinin kırılganlığı ve bakım ihtiyacı önemlidir ve bu durumda da avantajlı olan grup genelde en küçük (son çocuk) olandır. Rohde (2003)'nin alanyazındaki birçok çalışmayı inceleyerek aktardığına göre, iki kişilik kardeşler için, ilk doğanların ebeveynlerine en yakın hissetme olasılıkları daha yüksek olmalıdır. Üç ya da daha fazla kardeş için, orta doğanlar ebeveynlere en az kendilerini yakın hissetmelidir çünkü bunlar genellikle üreme değeri ya da gerekliliği bakımından üst sıralarda yer almazlar. Mevcut çalışma bulguları, anne ilgisi için çocuklar arası rekabet ve annenin çocuklar arası değerlilik sırası göz önüne alındığında anlamlılık kazanmaktadır.

Kardeş sıralaması anneden algılanan sıcaklığa etki ederken, çocuklukta algılanan gelir düzeyinin babadan algılanan sıcaklığı etkilediği görülmüştür. Çocukluklarında düşük-alt orta gelir düzeyine sahip olanların düşmanlık/saldırganlık ve ayrışmamış ret baba puan ortalamalarının diğer gelir düzeyi gruplarına göre anlamlı yüksek olduğu bulunmuştur. Türkiye'de babanın çocuk yetiştirmedeki sorumluluğu ev dışı alanlarda, gelir sağlama ve otorite figürü olarak disiplini sağlama olarak görülüyor olduğu, ancak bunun son yıllarda değişmeye başladığı bilinmektedir (İşmen, 2012). Geriye dönük anıların konu edildiği bu çalışmada bugünkü koşulların değil, 50 yıl öncesi koşulların bulguları etkilediği göz önüne alınmalıdır. Düşük gelire sahip ailelerde 50 yıl öncesi Türkiye koşullarında babanın çocuğun yetiştirilmesinde aktif rol almadığı hatta çocuğa baba tarafından gösterilen ilginin onu şımartacağı inancının yaygın olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Gelir düzeyinin düşmesi ile babadan algılanan ayrışmamış reddin ve

saldırganlığın artışının bu disiplin ve şefkat anlayışı ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Babaların çocuk yetiştirilmesindeki rolünün tarihsel süreçte değişimi Parke ve Stearns (1993)'ın “sanayileşme sonucu babaların rolünün eğiticiden çocuğa uzak bir modele, modelden de çocuğun oyun arkadaşına ve son olarak da çocukla ilgili işleri paylaşan anne yardımcısına değişmiştir.”(Akt. Hortaçsu, 2003) cümlesi ile özetlenebilir.

Algılanan ebeveyn kabul-reddi öğeleri ile ilişki gözlemlenmiş olan bir diğer alan da beyan edilen psikolojik rahatsızlık öyküsüdür. Kayıtsızlık/ihmal-anne alanı haricinde tüm öğelerin ortalaması psikolojik rahatsızlık öyküsü bulunmasına göre istatistiksel anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Sıcaklık/şefkat anne ve baba puan ortalamalarının psikolojik rahatsızlık geçiren grupta anlamlı düşük olduğu, her iki ebeveyn için de toplam puan, düşmanlık/saldırganlık, ayrışmamış red ayrıca baba-kayıtsızlık/ihmal alanları ortalamalarının ise anlamlı yüksek olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak kesme puanına göre babasını reddedici algılayanların psikolojik rahatsızlık öyküsüne sahip olma oranı daha yüksektir. Bulgular IPARTheory'nin kabul edilmenin psikolojik uyum üzerinde olumlu etkisi olduğu ve reddin psikolojik uyumu bozduğu savına (Rohner, 2009) ve bu alanda yapılmış çalışmalara genel olarak uygunluk göstermektedir (Khaleque ve Rohner, 2002). Ayrıca ebeveynin reddediciliği ve psikopatoloji arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmalar da mevcuttur (Crook ve ark., 1981; Richter ve ark, 1994; Rapee, 1997). Türkiye’de yapılmış bir tez çalışmasında çocuklukta algılanan anne ve baba reddi arttıkça yetişkinlikte psikopatolojilerin arttığı, her bir alt alanın psikopatoloji ile ilişkili olduğu gösterilmiş, ayrıca baba reddinin anne reddinden daha yüksek bir ilişki içinde olduğu belirtilmiştir (Bayat, 2015).

Algılanan ebeveyn kabul-reddi ile sosyodemografik değişkenler arasında ilişki olduğu hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

5.4 Ruminatif Düşünce Biçimi İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasındaki İlişki

Spearman Rho Korelasyon analizi yöntemi ile incelenen RDBÖ ve ÇÇTÖ ve alt öğeleri arasında istatistiksel anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

ÇÇTÖ toplam puanı, duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygusal ihmal ile ruminasyon arasında pozitif yönlü (biri artarken diğeri de artar) ilişki görülmüştür. Bu

bulgu ruminasyon ve çocukluk çağı travmalarını inceleyen literatürle genel olarak uyumlu görünmektedir. Depresyonu veya anksiyete bozukluğu olan, 18-65 yaş aralığında, geniş bir örnekleme (n=1474) yapılmış bir çalışmada yalnızca toplam çocukluk çağı travması puanı analize alınmış ve ruminasyonla pozitif korelasyon gösterdiği bulunmuştur (Hovens ve ark., 2016). Düşük gelir düzeyine sahip hamile kadınlarla yapılan bir çalışmada ise duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal ihmal ruminasyonla pozitif yönlü ilişki gösterirken, fiziksel ihmalle ilgili bir bağlantı oluşmamıştır (O'Mahen ve ark., 2015) Fiziksel ihmalin mevcut çalışmada olduğu gibi ruminasyonla ilişki göstermediği bir diğer çalışmada, duygusal istismar ve ihmalin depresif ruminasyonla pozitif korelasyon gösterdiği ancak mevcut çalışmanın aksine cinsel istismarın yalnızca kadınlarda ruminasyonla korelasyonunun olduğu bildirilmiştir (Spasojević ve Alloy, 2002). Mevcut çalışmada korelasyonlar hesaplamasında cinsiyetler bir arada değerlendirildiğinden, cinsel istismar özelinde erkeklerin puanlarının ortalamaları düşürdüğü ve bu nedenle ilişki çıkmamış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca mevcut çalışmada fiziksel ihmal oranlarının düşük-alt orta gelir seviyesinde anlamlı yüksek bulunmuş olması katılımcıların bu ihmal çeşidini gelir düzeyi ve sosyoekonomik düzeyin bir yansıması olarak yorumlamış olabileceğini düşündürmektedir.

Ruminatif düşünce biçimi ile çocukluk çağı ruhsal travmaları alt öğeleri arasında ilişki vardır hipotezi büyük oranda desteklenmiştir.

5.5 Ruminatif Düşünce Biçimi İle Algılanan Ebeveyn Kabul/Reddi Ve Alt Öğeleri Arasındaki İlişki

Spearman Rho Korelasyon analizi yöntemi yapılan korelasyon incelemelerinde ruminatif düşünce ile algılanan ebeveyn kabul-reddi ve alt öğeleri arasında istatistiksel anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. İlişki gözlenmeyen tek boyut kayıtsızlık-ihmal annedir. Sıcaklık-şefkat boyutunun diğer öğelerin aksine olumlu bir anlamı olduğundan beklenildiği üzere ruminatif düşünce ile negatif korelasyon göstermiştir. Diğer tüm boyutlar ve toplam puan olumsuz ifade taşımaktadır ve bu öğelerdeki puan artışının ruminasyonun puan artışı ile birlikte hareket ettiği gözlenmiştir. Literatürde ebeveynliğin kabul-ret yani sıcaklık boyutunun kullanılarak ruminasyon ile ilişkilerinin incelendiği tek çalışma (Spasojević ve Alloy, 2002) depresif ruminasyonun gelişimsel öncüllerini

tanımlamak amacı ile yaptıkları regresyon analizi modellemesinde reddedici ebeveynlikle ruminasyon arasında ilişki kurulamadığını bildirmişlerdir. Ancak söz konusu çalışmada verilerin ebeveynlerden alındığı ve bireylerin algıladıkları kabul-reddi yansıtmadığı göz önüne alınmalıdır. Herhangibir psikopatolojiye atıfta bulunmadan geliştirilen ruminatif düşünce biçimi ölçeğinin olumsuz bilişlerle ortak paydaları bulunduğundan, Alloy ve arkadaşları (2001) tarafından bildirilen, babaların duygusal reddi/düşük kabul seviyesinin olumsuz bilişsel stillerin (negative cognitive styles) bir yordayıcısı olduğunu bilgisinin mevcut çalışma bulgusu ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte ergenler ve anneleri ile yapılan bir çalışmada pozitif ebeveyn davranışlarının ergen ruminasyonunun gelişimine karşı koruyucu bir faktör olduğu bildirilmiştir (Gaté ve ark., 2013). Bunlara ek olarak ülkemizde üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul reddinin ruminasyonla ilişkili olduğunu gösteren bir çalışma da mevcuttur (Türkdoğan, 2017) Literatürde ebeveynliğin sıcaklık boyutu ile ilişkili olarak çocuklukta güvenli-güvensiz bağlanmanın ruminasyonla doğrudan ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Burnette ve ark., 2009; Lanciano ve ark., 2012; Ruijten ve ark., 2011; Turan ve Erdur Baker, 2010). Mevcut çalışmanın yetişkinlerde ruminasyonun algılanan ebeveyn sıcaklık boyutu ile ilişkisi bulgusu literatürle uyumludur.

Araştırmacının ruminatif düşünce biçimi ile algılanan ebeveyn kabul/reddi ve alt öğeleri arasında ilişki vardır hipotezi desteklenmiştir.

5.6 Algılanan Ebeveyn Kabul/Reddi Ve Alt Öğeleri İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasındaki İlişki

Spearman Rho Korelasyon analizi yöntemi yapılan korelasyon incelemelerinde çocukluk çağı ruhsal travmaları ve alt öğeleri ile algılanan ebeveyn kabul-reddi ve alt öğeleri arasında istatistiksel anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Çocukluk çağı travmaları -cinsel istismar (bir ensest vakası söz konusu değilse) haricinde- direk olarak ebeveynler ve ev içindeki diğer bakım verenlerin tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki olumsuz yansımaları ile ilişkilidir. Bu nedenle ebeveynin çocuğa gösterdiği/çocuğun algıladığı kabul veya reddin ihmal ve istismar yaşantıları ile ilintili olması beklendiktir. Niketim, araştırmada kullanılan üç ölçek arasında en yüksek anlamlılık düzeyi anne ve babanın genel reddediciliğini ifade eden toplam puan ile travmanın genel şiddetini ve varlığını ifade eden travma toplam puanı arasında pozitif yönlü olarak gözlenmiştir. Aynı olguyu

tam tersi bir açıdan vurgulayacak şekilde, hem anne hem de baba sıcaklık-şefkat puanları ihmal ve istismar yaşantılarının toplam puanı ile negatif yönlü korelasyon göstermektedir.

Burada dikkat çekici iki bulgudan biri duygusal ihmalin anne ve baba toplam puanları ile gösterdiği korelasyon aynı güçlülük düzeyinde iken, duygusal istismarın baba toplam puanıyla anneye nazaran daha yüksek bir anlamlılık düzeyi göstermesidir. Bunun nedeninin daha önce bahsedildiği gibi Türkiye’de babaların çocuk bakımında görev almaması ancak disiplin ve otoritenin sembolü olması ayrıca toplumsal normlar nedeni ile sevgi ve ilgilerini yansıtamıyor olmaları olabilir. İkinci olarak cinsel istismarın baba alt öğeleri ile ilişkisi gözlenmezken, düşmanlık saldırganlık haricinde tüm anne puanları anlamlı bir biçimde ilişkili çıkmaktadır. Burada da aynı toplumsal normlar gereğince çocuğun kendini anneye yakın hissetmesi ve çocuğun korunup kollama görevinin anneye ait olduğu düşünülmesi neden olabilir. Bu teorik açıklamaların gerekli ampirik koşullarda denenmesi gereklidir.

Algılanan ebeveyn kabul/reddi ve alt öğeleri ile çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişki olduğu hipotezi desteklenmiştir.

5.7 Algılanan Ebeveyn Kabul-Ret Sınıflamasına Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Ruminatif Düşünce Biçimi İle İlişkisi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Ruminasyonun diğer öğelerle ilişkisinde öne çıkan bağlantıları ve ebeveynliğin etkisini, daha net bir biçimde gözlemlemek amacı ile yapılan sınıflandırmaların ortalamaları, Mann-Whitney U testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Anne veya babasından ret algılamış olanlarla oluşturulan gruplarda herhangi bir farklılaşma gözlenmemiştir. Her iki ebeveynini de kabul edici değerlendiren grupta duygusal istismar; her ikisini de reddedici algılayan grupta ise fiziksel ihmal ve toplam puana göre travma yaşamış kişilerin ruminasyona daha eğilimli olduğu gözlenmiştir. Veriler duygusal kötü muamelenin (Alloy ve ark., 2001; Gibb ve ark., 2001; O'Mahen ve ark., 2015; Spasojević ve Alloy, 2002), fiziksel ihmalin (O'Mahen ve ark., 2015) ve çocuklukta ruhsal travma toplam puanının (Hovens ve ark., 2016) ruminasyonla ilişkili ve hatta yordayıcı olduğunu söyleyen literatürle uyumludur.

Ayrıca söz konusu sınıflamanın cinsiyet değişkenine göre de analizi yapılmıştır. Diğer gruplarda farklılaşma gözlenmezken, hem anne hem de babasından ret algılayan

grupta, duygusal kötü muamele (istismar+ihmal) ve fiziksel ihmal mağduru olan erkeklerin kadınlara göre ruminatif düşünce biçimini daha yoğun kullandığı bulunmuştur. Depresif ruminasyonun ölçeği olarak bilinen “ruminatif tepki skalası (RTS)” nın kullanıldığı çalışmalardan yararlanılarak yapılmış bir metaanalizde ruminasyonun kadınların daha fazla kullandığı bir zihinsel tepki yöntemi olduğu belirtilmiştir (Johnson ve Whisman, 2013). Metaanalize dâhil edilen çalışmalar incelendiğinde cinsiyetler arası bu farkın araştırmanın konusu diğer değişkenleri ve desenine göre değiştiği, bu bağlamda; erkeklerin ruminasyon puanlarının kadınlardan yüksek olduğu çalışmaların da bulunduğu tespit edilmiştir. Herhangi bir sınıflama yapılmadan yapılan karşılaştırmada bu çalışmada cinsiyet farkı gözlenmezken anne-baba reddi algılayan kişilerde çocukluk çağı travmaları özelinde cinsiyet farkı gözlenmesi bu görüngüyü desteklemektedir. Kadınların sosyal destek ağlarının erkeklere göre daha geniş olduğu (Allen ve Stoltenberg, 1995) bilgisi ışığında ebeveynlerinin her ikisini de reddedici algılayan, başka bir deyişle duygusal olarak örselenmiş kadınların sosyal ağları çerçevesinde bununla başedebilmek için farklı yöntemler kullanabildiklerini (örn. eşli ruminasyon) ancak erkeklerin pasif bir sorun çözüm aracı olarak kendilerine yönelerek ruminatif düşünmeye daha eğilimli oldukları düşünülebilir. Reddedici ebeveynliğin ruminatif düşünce ve çocukluk çağı travmaları arasında cinsiyet farkını yordayan bir ara değişken olarak incelendiği çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

5.8 Ruminatif Düşünce Biçiminin Yordayıcıları Olarak Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi, Alt Öğeleri Ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının İncelenmesi

Ruminatif düşünce biçiminin bağımlı diğer tüm alt öğelerin bağımsız değişken olarak modellendiği regresyon analizinde çocukluk çağı duygusal istismarı ve babadan algılanan kayıtsızlık-ihmal ruminasyonun yordayıcıları olarak bulunmuştur. Babaların duygusal reddinin olumsuz bilişsel stillerin yordayıcısı olduğunun bildirildiği çalışma (Alloy ve ark., 2001) ile mevcut çalışmada bulunan kayıtsızlık-ihmal_baba'daki 1 birimlik değişimin ruminatif düşünceyi 0,933 kat arttırdığı bulgusu uyumludur. Rohner (1998) çocuklar, ergenler ve genç yetişkinlerin kişilik, psikolojik uyum problemleri (benlik kavramı, benlik saygısı, duygusal istikrar ve saldırganlık vb.), psikopatolojilerin gelişimi ve benzer birçok konu üzerinde babaların sıcaklığının anneler kadar ve hatta bazı durumlarda daha fazla etkinliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Bu durum mevcut çalışmada yetişkinlerde ruminasyonun yordanmasında tekrarlanmıştır. Benzer şekilde, sıcak ve

şefkatli baba davranışlarının ergenlerin davranışları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların kültürler arası metaanalizi yapılmıştır. Sonuç olarak bulgular, baba sıcaklığının genellikle gençlerin işleyişinin anne sıcaklığından daha önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermiştir (Veneziano, 2003).

Daha önce çocuklukta duygusal kötü muamelenin depresif ruminasyonun (Spasojević ve Alloy, 2002) ve olumsuz bilişsel stillerin yordayıcısı olduğuna dair çalışmalara değinilmiştir. O'Mahen ve arkadaşlarının (2015) düşük gelirli hamile kadınlarla yaptığı çalışma sonucunda, -mevcut çalışmanın duygusal istismardaki 1 birimlik değişimin ruminasyonu 2,066 kat arttırdığına dair bulgusu ile uyumlu şekilde-duygusal istismarı ruminasyonu öngören bir yordayıcı olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmanın ana hipotezi olan algılanan ebeveyn kabul/reddi, alt öğeleri ve çocukluk çağı ruhsal travmalarının ruminasyonla yordayıcı bir ilişki içerisinde olduğu hipotezi kayıtsızlık-ihmal baba ve duygusal istismar özelinde doğrulanmıştır.

5.9 Genel Değerlendirme

Bu bölümde mevcut çalışmada elde edilmiş ve alanyazındaki yeri incelenmiş olan bulguların birbirleri ile ilişkisi kurulacak ve literatür ışığında tartışılacaktır.

Yapılan çalışma sonucunda giriş bölümünde belirtilmiş olan ruminasyonun çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveyn kabul reddi ile ilişkisinin gösterilmesi ve gelişim öncüllerinin belirlenmesi hedefine ulaşılmıştır. Ayrıca ruminasyonun diğer çocukluk çağı travmaları, ebeveyn kabul reddi ve alt öğeleriyle ilişkisi sosyodemografik değişkenlere göre farklılıkları gösterilmiştir. Çalışma öncesi kurulmuş olan her bir hipotez denenerek ölçeklerin alt öğeleri bağlamında kendi içinde doğrulanan ve yanlışlanan kısımları tartışma bölümünde belirtilmiştir.

Bulunan en önemli sonuç yetişkinlerde çocukluk çağında yaşanan duygusal istismarın ve babadan algılanan kayıtsızlık/ihmalin ruminasyonun yordayıcıları olduğunun belirlenmesidir. Yapılan diğer analizlerde de bu durumu destekleyen bulgular elde edilmiştir. Duygusal istismar ile baba toplam puanı arasındaki korelatif pozitif yönlü ilişkinin anlamlılık düzeyi anneye göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca anne ve babasını kabul edici algılayan kişiler arasında duygusal istismar yaşantısı olan kişilerin olmayanlara göre daha ruminatif bulunmuş olması bu travma çeşidinin anne ve baba

reddinden bağımsız olarak ruminasyonu yordadığına ilişkin bir veri olarak kabul edilebilir.

Ruminasyon ile duygusal istismar, duygusal ihmal ve fiziksel istismarın birlikte artış gösterdiği, ancak cinsel istismar ve fiziksel ihmal ile ilişki göstermediği bulguları daha önce belirtilmiştir. Ebeveynlerin her birinin kabul veya reddedici olmasına göre oluşturulan gruplar içerisinde yapılan karşılaştırmada ise bahsedilen bulgulardan farklı bir tablo ortaya çıkmıştır. Her iki ebeveynini de reddedici algılayanların çocukluk çağı travması geçirmiş olma ve fiziksel olarak ihmal edilmiş olmaları durumunda olmayanlara göre daha ruminatif olduğu bulunmuştur. Her iki ebeveynini kabul edici algılayanların ise duygusal istismara uğramış olma durumunda daha fazla ruminatif düşünceleri kullandığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerinden herhangi birinden kabul algılayıp diğerinden red algılamış olanlar ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise çocukluk çağı travmalarına göre ruminasyon düzeylerinde farklılık oluşmamıştır. Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde herhangi bir ebeveynin sıcaklık algılamasının duygusal ihmal ve fiziksel istismarın ile ruminasyonla ilişkisinde koruyucu rol oynadığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca IPARTheory'nin yaşam boyu gelişim vurgusuna uygun olarak yaşla birlikte ruminasyonun düşüş eğiliminde olması ilerleyen yaş ile birlikte kurulan farklı ilişkilerde ebeveyn harici öteki diğerlerinden algılanan sıcaklığın koruyucu rol üstlenmesi ile de açıklanabilir.

Ana hipotezden bağımsız olarak fiziksel ihmalin tüm katılımcıların puanları ile yapılan karşılaştırmada ruminasyonla ilişki göstermezken anne ve babanın aynı anda reddedici algılandığı durumda ayırt edici bir özellik olarak karşımıza çıkması beklenmedik bir bulgudur. Fiziksel ihmalin düşük sosyo-ekonomik statüde daha sık gözlemlendiği ve 51 yaş üstü katılımcıların fiziksel ihmal ortalamalarının diğer yaş gruplarına göre anlamlı yüksek olduğu verileri birlikte değerlendirilmelidir. Ayrıca düşük çocukluk çağı aile gelir düzeyinde annelerin değil yalnızca babaların düşmanlık-saldırganlık ve ayrışmamış ret puan ortalamalarının yüksek bulunduğu belirtilmelidir. Bu istatistiksel sonuçlara dayanarak ve daha önce belirtildiği gibi düşük sosyo-ekonomik statüde istismar ve ihmalin arttığı (İşmen, 2012) bilgisi ışığında, fiziksel istismarın ruminasyonla ilişkisinin tarihsel ve toplumsal çerçevede yorumlanması gerektiği değerlendirilmektedir. Çalışmacının bu konudaki savı düşük sosyoekonomik statüde çok ağır düzeyde olmayan fiziksel istismarın bulunan grup normları içerisinde çocuk

tarafından normal karşılandığı ve herhangi bir tepki oluşturmadığı ancak aynı anda hem anne hem de babanın reddedici algılandığı durumda bir tepki doğurarak ruminasyona yönlendirdiği şeklindedir. Ayrıca diğer bir ihtimal de ne anne ne de babadan kabul algılayan çocuğun fiziksel ihmal oranının oldukça yükseldiğidir.

5.10 Çalışmanın Önemi

Psikopatolojilerin önemli bir yordayıcısı olan ruminasyonun (Karatepe ve ark., 2013) gelişimsel öncülleri ile ilgili bilgiler kısıtlıdır. Bu öncüllerin aile ve çocukluk çağı travmaları bağlamında değerlendirmesini yapan ilk ve bilinen tek çalışma deperesif ruminasyon üzerinedir. Ergenler üzerinden yürütülmüş bu araştırmanın aile ve çocuklukta kötü muamele ile ilgili verileri ebeveynlerden alınmıştır (Spasojević ve Alloy, 2002). Ruminasyonun çocukluk yaşantıları ile ilişkisini barındıran diğer tüm veriler bu fenomeni bir ara değişken olarak değerlendiren çalışmalardan gelmektedir ki onların sayısı da sınırlıdır. Mevcut çalışma herhangi bir psikopatolojiden bağımsız olarak ruminasyonun, 20 yaş üstü yetişkin grupta, algılanan çocukluk çağı ruhsal travmalar ve algılanan ebeveyn kabul reddi ile ilişkisini incelemiş olan bilinen ilk çalışmadır. Hem genel literatüre hem kişiler arası kabul-ret literatürüne hem de Türkçe alanyazındaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlanmıştır. Algılanan terimi burada önemlidir çünkü Kagan'ın (1978, s. 61) belirttiği gibi -ebeveyn-çocuk ilişkileri bağlamında- “ebeveynlerin reddetmesi, ebeveynlerin özel bir eylem dizisi değil, çocuğun inancı”dır (Akt. Rohner, 2019b). Bu nedenle çalışmanın deseni geriye dönük bir olgu-kontrol çalışması olarak düzenlenmiştir.

Çocukluk çağı ile ilgili çalışmalarda babanın etkisi yıllar içerisinde vurgulanmaya başlanmış olsa da (Rohner, 1998; Veneziano, 2003) genel yönelim annenin etkisini araştırma üzerinedir. Mevcut çalışmanın sonuçları hem ruminasyonun oluşumunda hem de çocukluk çağı travmalarının farklı demografik değişkenleri bağlamında babanın en az anne kadar hatta daha önemli olabileceğini göstermiştir.

Ayrıca mevcut çalışma ile güncel iki kuram olan tepki stilleri teorisi ve kişiler arası kabul ret teorisi arasında ilişki kurulmuştur.

5.11 Sınırlılıklar

1. Örneklem yanlılığı; Çalışma verileri internet vasıtası ile kartopu örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. İnternete ulaşımı olmayan kişileri kapsamadığından temsil ediciliği azalmıştır. Ancak bu yöntem anonimliği arttırdığından verilen cevapların güvenilirliğini yükselttiği düşünülmektedir.

2. Örneklem grubu sayısı; Çalışmada algılanan ebeveyn ret oranının literatür bilgisine dayanarak %25 olacağı (Rohner, 2019b) varsayılarak hedeflenen katılımcı sayısı belirlenmiştir. Ancak mevcut çalışmada bu oran %13'e kadar inmiştir. EKRÖ sınıflamaları yapılırken bu durum bazı gruplarda yığılmaya bazı gruplara ise az sayıda kişinin düşmesine neden olduğundan sınıflar arası karşılaştırma, planlanmasına rağmen istatistiksel anlamlılık düzeyi düşeceğinden yapılamamıştır.

3. Karıştırıcı değişkenler; Çalışma tamamen gönüllü bir grup üzerinde yürütüldüğünden, ölçek sorularının yaklaşık 20 dakika gibi bir sürede doldurulabilecek şekilde düzenlenmesi gerekliliği doğmuştur. Ayrıca araştırmanın zaman ve imkân kısıtlılıkları da göz önüne alınarak, ebeveynliğin yalnızca sıcaklık boyutu incelenmiş, kontrol boyutuna dair bir ölçek kullanılmamıştır. Ayrıca çocukluk çağında yaşanabilecek diğer travmalar (şiddete tanık olma, ebeveyn kaybı, suça yönlendirilme vb) göz ardı edilmiştir.

5.12 Öneriler

Gelecek çalışmalarda;

1. Daha geniş bir temsil grubuna ulaşmak amacı ile internet üzerinden veri toplamaya ek olarak farklı sosyodemografik gruplardan elle doldurma yöntemi ile veri toplanabilir.

2. Örneklem grubunun yaşı çeşitlendirilebilir (çocuklar, yaşlılar, ergenler vb.)

3. Katılımcı sayısı daha fazla olan örneklem grupları ile çalışılması ebeveynlerin kabul veya reddediciliğine dair oluşturulacak gruplar arası karşılaştırmaları mümkün kılacaktır.

4. Çocukluk çağı ruhsal travmaları haricindeki olumsuz çocuk deneyimleri ve ebeveynliğin kontrol boyutunun çalışma desenine eklenmesi ile karıştırıcı değişkenler ortadan kaldırılabılır.

5. Araştırmanın deseni geriye dönük olgu-kontrol çalışması yerine boylamsal olarak belirlenebilir.

6. Ruminasyonun yaş ile ilişkisi IPARTheory'nin yaşam boyu gelişim vurgusu göz önüne alınarak yetişkinlikte önemli diğerleri ile ilişkiler bağlamında çalışılabilir.

7. Reddedici ebeveynliğin ruminatif düşünce ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkide cinsiyet farkını yordayan bir ara değişken olarak incelendiği çalışmalar yapılabilir.

8. Çalışma babalar özelinde tekrarlanarak babadan algılanan kayıtsızlık/ihmalin ilişkili olduğu değişkenler saptanabilir.

Klinik uygulamalar açısından;

Çocuklukta kötü muameleye maruz kalmış ve / veya ebeveynlerini, özellikle de babalarını reddedici algılayan kişilerin, ruminatif bir düşünce biçimine sahip olabileceğine ve daha etkin baş etme mekanizmalarını öğrenmeye ihtiyaçları olabileceğine dikkat edilmelidir.

5.13. Sonuç

Yetişkinlerde;

1. Babadan algılanan kayıtsızlık ve ihmalin bir birimlik artışının ruminasyonu 0,933 kat, duygusal istismarın ise 2,066 kat arttırdığı tespit edilmiştir.

2. Ruminatif düşüncenin ebeveynliğin sıcaklık boyutu ile kolerayon gösterdiği, bu boyutun olumlu yanını temsil eden sıcaklık arttıkça ruminasyonun düştüğü, reddedililikle ilgili öge puanları arttıkça ise ruminasyonun arttığı bulgulanmıştır.

3. Ruminasyonun çocukluk çağı travmalarından duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygusal ihmal ile pozitif yönlü korlelasyon gösterdiği bulunmuştur.

4. Her iki ebeveynin aynı zamanda kabul veya reddedici algılanmasının ruminasyon ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkiyi etkilediği, anne ve baba reddedici ise fiziksel ihmal ve çocukluk çağı ruhsal travması varlığında; kabul edici ise duygusal istismar varlığında ruminasyonun daha yüksek olduğu bulunmuştur.

5. Cinsiyete göre ruminasyonun tüm grup içinde farklılaşmadığı ancak ebeveynlerinin her ikisini de reddedici algılayan erkeklerin çocukluklarında duygusal istismar, duygusal ihmal ve/veya fiziksel ihmale maruz kalma durumunda kadınlara göre daha ruminatif bir düşünce biçimine sahip oldukları gösterilmiştir.

6. Yaşın ruminasyon üzerinde etkili olduğu, en genç grubun en ruminatif grup olduğu ve yaşın artması ile ruminatif düşünce biçiminin azalma eğiliminde olduğu bulunmuştur.

Mevcut çalışma sonucunda hedefe yönelik bir tepki doğurmayan ve birçok psikopatoloji ile ilişkisi kurulmuş olan ruminasyonun çocukluk çağındaki öncüllerinin bir kısmı ortaya konularak gelişimsel zemini hakkında bilgi edinilmiş, böylece literatürdeki yetişkinlerde ruminasyonun gelişimsel zemini hakkındaki boşluğun doldurulmasına katkı sağlanmıştır.

Çocuklukta ebeveynden özellikle de babadan algılanan veya algılanamayan sıcaklık ve şefkatin yalnız çocukluk, ergenlik veya genç yetişkinlik döneminde değil, sonraki yıllarda yani yetişkinlik döneminde de önemli olduğunu ve psikolojik sağlığı etkileyen önemli bir faktör olduğunun mevcut çalışma ile bir kez daha altı çizilmiştir.

KAYNAKLAR

- ADLER A (2000). Yaşamın Anlam ve Amacı (Çev. Şipal K.) (6. Baskı). Say Yayınları Bilim Dizisi. İstanbul: Say (Orijinal baskı: 1931).
- ALİ S, KHALEQUE A, ROHNER RP. (2015). Pancultural Gender Differences in the Relation Between Perceived Parental Acceptance and Psychological Adjustment of Children and Adult Offspring. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46(8), 1059–1080. <https://doi.org/10.1177/0022022115597754>
- ALİ S, KHATUN N, KHALEQUE A, ROHNER RP (2019). They Love Me Not: A Meta-Analysis of Relations Between Parental Undifferentiated Rejection And Offspring's Psychological Maladjustment. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 50(2), 185–199. <https://doi.org/10.1177/0022022118815599>
- ALLEN S, STOLTENBERG CD (1995). Psychological Separation of Older Adolescents and Young Adults From Their Parents: An Investigation of Gender Differences. *Journal of Counseling & Development*, 73(5), 542–546. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1995.tb01791.x>
- ALLOY LB, ABRAMSON LY, TASHMAN NA, BERREBBİ DS, HOGAN ME, WHITEHOUSE WG, MOROCCO A (2001). Developmental Origins of Cognitive Vulnerability to Depression: Parenting, Cognitive, and Inferential Feedback Styles of the Parents of Individuals at High and Low Cognitive Risk for Depression. *Cognitive Therapy and Research*, 25(4), 397–423. <https://doi.org/10.1023/A:1005534503148>
- BAYAT B (2015) Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddinin Yetişkinlik Dönemindeki Psikopatoloji ile İlişkisi: Kontrol Odağının ve Benlik Kurgularının Aracı Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- BRİNKER JK, DOZOİS DJA (2009). Ruminative Thought Style and Depressed Mood. *Journal of Clinical Psychology*, 65(1), 1–19. <https://doi.org/10.1002/jclp.20542>
- BURNETTE JL, DAVIS D, GREEN JD, WORTHINGTON EL, BRADFIELD E (2009). Insecure attachment and depressive symptoms: The mediating role of rumination, empathy and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 46, 276-280.
- BUTCHART A (2006). Preventing Child Maltreatment: A Guide To Taking Action And Generating Evidence. Geneva: World Health Organization. Erişim:[https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf;jsessionid=6C28824BD51CE4A0A34F6C1DBDC706E3?sequence=1]. Erişim Tarihi:03.05.2019
- CLARK DA, RHYNO S (2005). Unwanted Intrusive Thoughts In Nonclinical Individuals. *Intrusive Thoughts in Clinical Disorders:Theory, Research, and Treatment (Ed.)CLARK DA p:1-29,:* New York, London: Guilford Publications.
- CROOK T, RASKIN A, ELIOT J (1981). Parent-Child Relationships and Adult Depression. *Child Development*, 52(3), 950-957.
- DEDELER M, AKUN E, DURAK BATIGÜN A (2017). Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form'un Uyarlama Çalışması. *Düşünen Adam (Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences)*, 181–193. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2017300302>
- FİNK LA, BERNSTEİN D, HANDELSMAN L, FOOTE J, LOVEJOY M. (1995). Initial Reliability and Validity of the Childhood Trauma Interview: A New Multidimensional Measure Of Childhood Interpersonal Trauma. *The American Journal of Psychiatry*, 152(9), 1329–1335. <https://doi.org/10.1176/ajp.152.9.1329>
- GATÉ MA, WATKİNS ER, SİMMONS JG, BYRNE ML, SCHWARTZ OS, WHİTTLE S, ALLEN N. (2013). Maternal Parenting Behaviors and Adolescent Depression: The Mediating Role Of Rumination. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology : The Official Journal for the*

Society of Clinical Child and Adolescent Psychology, American Psychological Association, Division 53, 42(3), 348–357. <https://doi.org/10.1080/15374416.2012.755927>

- GİBB BE, ALLOY LB, ABRAMSON LY, ROSE DT, WHITEHOUSE WG, DONOVAN P, TIERNEY S (2001). History of Childhood Maltreatment, Negative Cognitive Styles, and Episodes of Depression in Adulthood. *Cognitive Therapy and Research, 25(4), 425–446. <https://doi.org/10.1023/A:1005586519986>*
- GLYNN LM, CHRISTENFELD N, GERİN, W. The Role of Rumination in Recovery from Reactivity: Cardiovascular Consequences of Emotional States. *Psychosomatic Medicine, 2002; 64; 714–726.*
- GUASTELLA AJ, MOULDS M. (2007)The Impact of Rumination on Sleep Quality Following A Stressful Life Event. *Personality and Individual Differences, 42; 1151–1162.*
- HARPER D (2019). Online Etymology Dictionary. Erişim:(<https://www.etymonline.com/search?q=rumination>) Erişim tarihi: 09.05.2019
- HORTAÇSU N (2003). Çocuklukta İlişkiler: Ana, Baba, Kardeş ve Arkadaşlar. (1. Baskı) Ankara: İmge Kitabevi.
- HOVENS JGFM, GİLTAY EJ, VAN HEMERT AM, PENNİNX BWJH (2016). Childhood Maltreatment and The Course Of Depressive and Anxiety Disorders: The Contribution Of Personality Characteristics. *Depression and Anxiety, 33(1), 27–34. <https://doi.org/10.1002/da.22429>*
- İŞMEN A (2012). Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçek Geliştirme Çalışması. *HAYEF Journal of Education, 1(1), 207-221*
- JOHNSON DP, WHİSMAN MA (2013). Gender Differences İn Rumination: A Meta-Analysis. *Personality and Individual Differences, 55(4), 367–374.*
- KARADENİZ G, & ÖNGİDER N (2010). Ebeveynin Çocuğu Kabul ya da Reddi, *Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi. SOLMUŞ T(Ed.) (s.: 430–441). İstanbul: Sistem Yayıncılık.*
- KARATEPE HT (2010). Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, İstanbul. Erişim:(<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>)
- KARATEPE HT, YAVUZ FK, TÜRKCAN A (2013). Validity and Reliability of the Turkish version of the Ruminative Thought Style Questionnaire. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology, 23(3), 231–241. <https://doi.org/10.5455/bcp.20121130122311>*
- KEY BL, CAMPBELL TS, BACON SL, GERİN W (2008). The Influence of Trait and State Rumination on Cardiovascular Recovery from a Negative Emotional Stressor. *Journal of Behavioral Medicine. 31(3):237-48*
- KHALEQUE A, ROHNER RP (2002). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Psychological Adjustment: A Meta-Analysis of Cross-Cultural and Intracultural Studies. *Journal of Marriage and Family, 64(1), 54–64. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00054.x>*
- KIRAY, P (2018). Çocukluk Çağı Travmaları, Algılanan Sosyal Destek Ve Algılanan Anne Baba Tutumunun Psikolojik Sağlık İle Arasındaki İlişki (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul. Erişim:(<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>)
- KNIGHT BG, GATZ M, HELLER K, BENGTON VL (2000). Age and Emotional Response To The Northridge Earthquake: A Longitudinal Analysis. *Psychology and Aging, 15(4), 627–634. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.15.4.627>*
- KOCOVSKİ NL, RECTOR NA. (2008) Post-Event Processing in Social Anxiety Disorder: Idiosyncratic Priming in the Course of CBT. *Cognitive Therapy and Research, 32(1), 23–36.*

- LANCIANO T, CURCÌ A, KAFETSİOS K, ELİA L, ZAMMUNER VL (2012). Attachment and Dysfunctional Rumination: The Mediating Role of Emotional İntelligence Abilities. *Personality and Individual Differences*, (53), 753-758.
- MARTİN L, TESSER A (2013). Some Ruminative Thoughts. *Ruminative Thoughts; Advances İn Social Cognition. Vol:9 WYER RS (Ed.)* içinde p:1-49 (Lead article) (1st Ed) Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- MERRIAM-WEBSTER DICTIONARY (2009). Merriam-Webster, Incorporated Erişim:(<https://www.merriamwebster.com/dictionary/rumination>) Erişim tarihi: 07.04.2019
- MICHAEL T, HALLIGAN SL, CLARK DM, EHLERS A. (2007). Rumination in Posttraumatic Stress Disorder. *Depress Anxiety*. 2007;24(5):307-17. doi: 10.1002/da.20228
- MILLETICH RJ, KELLEY ML, DOANE AN, PEARSON MR (2010). Exposure to Interparental Violence and Childhood Physical and Emotional Abuse as Related to Physical Aggression in Undergraduate Dating Relationships. *Journal of Family Violence*, 25(7), 627–637. <https://doi.org/10.1007/s10896-010-9319-3>
- MORRISON R, O'CONNOR RC. (2008) A Systematic Review of the Relationship Between Rumination and Suicidality. *Suicide and Life-Threatening Behavior*. 38(5), 523-538.
- NOLEN-HOEKSEMA S, MORROW J, FRETICKSON BL (1993). Response Styles and The Duration of Episodes of Depressed Mood. *Journal of Abnormal Psychology*, 102(1), 20–28. <https://doi.org/10.1037/0021-843x.102.1.20>
- NOLEN-HOEKSEMA S, PARKER L, LARSON J.(1994) Ruminative Coping with Depressed Mood Followingloss. *Journal of Personality and Social Psychology*. 67, 92–104.
- NOLEN-HOEKSEMA S, WOLFSON A, MUMME D, GUSKIN K (1995). Helplessness in Children of Depressed and Nondepressed Mothers. *Developmental Psychology*, 31(3), 377–387. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.31.3.377>
- NOLEN-HOEKSEMA S, HARRELL ZA. (2002). Rumination, Depression, and Alcohol Use: Tests of Gender Differences. *Journal of Cognitive Psychotherapy*. 16(4), 391-403.
- NOLEN-HOEKSEMA S, STICE E, WADE E, BOHON C. (2007) Reciprocal Relations Between Rumination and Bulimic, Substance Abuse and Depressive Symptoms İn Female Adolescents. *Journal of Abnormal Psychology*, 2007: 116; 198–207
- NOLEN-HOEKSEMA S, ALDAO A (2011). Gender and Age Differences in Emotion Regulation Strategies and Their Relationship To Depressive Symptoms. *Personality and Individual Differences*, 51(6), 704–708.
- O'MAHEN HA, KARL A, MOBERLY N, FEDOCK G (2015). The Association Between Childhood Maltreatment and Emotion Regulation: Two Different Mechanisms Contributing To Depression? *Journal of Affective Disorders*, 174, 287–295. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2014.11.028>
- POLAT O (2017). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-1: Tanımlar (2. baskı). Hukuk kitapları dizisi: 782-3. Ankara: Seçkin.
- PUREWAL BOPARAI SK, AU V, KOİTA K, OH DL, BRİNER S, BURKE HARRİS N, BUCCİ M (2018). Ameliorating The Biological İmpacts Of Childhood Adversity: A Review Of İntervention Programs. *Child Abuse & Neglect*, 81, 82–105. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.04.014>
- RAPEE RM (1997). Potential Role of Childrearing Practices in The Development of Anxiety and Depression. *Clinical Psychology Review*, 17(1), 47-67.
- RICARTE J, ROS L, SERRANO JP, MARTÍNEZ-LORCA M, LATORRE JM (2016). Age Differences İn Rumination And Autobiographical Retrieval. *Aging & Mental Health*, 20(10), 1063–1069. <https://doi.org/10.1080/13607863.2015.1060944>

- RİCHTER J, EİSEMANN M, FERRİS C (1994). The Relation between Perceived Attitudes in Unipolar Depressive İnpatients. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 1(2), 82-86.
- RIGGS SA (2010). Childhood Emotional Abuse and the Attachment System Across the Life Cycle: What Theory and Research Tell Us. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(1), 5–51. <https://doi.org/10.1080/10926770903475968>
- RIGGS SA, CUSİMANO AM, BENSON KM (2011). Childhood Emotional Abuse and Attachment Processes İn The Dyadic Adjustment Of Dating Couples. *Journal of Counseling Psychology*, 58(1), 126–138. <https://doi.org/10.1037/a0021319>
- ROHDE RP (2003). Perceived Parental Favoritism, Closeness To Kin, and The Rebel Of The Family; The Effects Of Birth Order and Sex. *Evolution and Human Behavior*, 24(4), 261–276. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(03\)00033-3](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(03)00033-3)
- ROHNER RP (1998). Father Love and Child Development: History and Current Evidence. *Current Directions in Psychological Science*,7(5), 157-161.
- ROHNER RP (2004). The Parental "Acceptance-Rejection Syndrome": Universal correlates of perceived rejection. *The American Psychologist*, 59(8), 830–840. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.830>
- ROHNER RP (2019a). Glossary of Significant Concepts in Interpersonal Acceptance-Rejection Theory (IPARTheory). Erişim:(<https://csiar.uconn.edu/glossary/>) Erişim tarihi: 11.05.2019
- ROHNER RP (2019b). Introduction To Interpersonal Acceptance- Rejection Theory (IPARTHEORY), Methods, Evidence, and Implications. Erişim:(<https://csiar.uconn.edu/introduction-to-partheory/>) Erişim Tarihi: 04.03.2019
- ROHNER RP, Lansford JE (2017). Deep Structure of the Human Affectional System: Introduction to Interpersonal Acceptance-Rejection Theory. *Journal of Family Theory & Review*, 9(4), 426–440. <https://doi.org/10.1111/jftr.12219>
- RUIJTEN T, ROELOFS J, ROOD L (2011). The Mediating Role of Rumination in the Relation Between Quality of Attachment Relations and Depressive Symptoms in Non-Clinical Adolescents. *Journal of Child and Family Studies*. (20), 452-459.
- SMITH JM, ALLOY LB (2009). A Roadmap To Rumination: A Review Of The Definition, Assessment, And Conceptualization Of This Multifaceted Construct. *Clinical Psychology Review*, 29(2), 116–128.
- SPASOJEVIĆ J, ALLOY LB (2002). Who Becomes a Depressive Ruminator? Developmental Antecedents of Ruminative Response Style. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 16(4), 405–419. <https://doi.org/10.1891/088983902780935713>
- SÜTTERLİN S, PAAP MCS, BABİC S, KÜBLER A, VÖGELE C. (2012). Rumination and Age: Some Things Get Better. *Journal of Aging Research*, 2012.
- ŞAR V, ÖZTÜRK E, İKİKARDEŞ E (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054–1063. <https://doi.org/10.5336/medsci.2011-26947>
- TANER Y, GÖKLER B (2004). Çocuk İstismar ve İhmalı: Psikiyatrik Yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*. (35), 82–86.
- TURAN N, ERDUR BAKER Ö (2010). The Contribution of Rumination and İnternal Working Models of Attachment to Psychological Symptoms. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. (5), 1185-1189.
- TÜRKDOĞAN T (2017). Üniversite Öğrencilerinin Çocukluklarına Dönük Olarak Algıladıkları Ebeveyn Kabul-Reddi ile Yetişkinlikteki Psikolojik Uyumları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 135–154. Erişim: (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/631380>) Erişim Tarihi:23.04.2019

- VENEZIANO RA (2003). The Importance of Paternal Warmth. *Cross-Cultural Research*. 37(3), 265-281.
- WELLS A, MATTHEWS G (1996). Modelling Cognition In Emotional Disorder: The S-REF Model. *Behaviour Research and Therapy*, 34(11), 881–888. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(96\)00050-2](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(96)00050-2)
- WELLS A, PAPAGEORGIOU C (2004). *Depressive Rumination: Nature, Theory, and Treatment*. Chichester, England, Hoboken, NJ, USA: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470713853>
- WHO (2014). World Health Organization. Child Maltreatment: Global Lifetime Prevalence. Erişim: (<http://apps.who.int/violence-info/child-maltreatment>) Erişim tarihi:07.05.2019
- WHO (2019). World Health Organization. Violence Info: Consequences of Child Maltreatment. Erişim: (<http://apps.who.int/violence-info/studies?area=child-maltreatment&aspect=consequences&consequence-level=Health%20problems>). Erişim Tarihi: 07.05.2019
- ZEIGARNIK B. (1938). On Finished and Unfinished Tasks. *A Source Book of Gestalt Psychology* ELLİS WD (Ed.) içinde p. 300-314. London, England: Kegan Paul, Trench, Trubner & Company.

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

ÇALIŞMANIN ADI: Ruminatif (Tekrarlayıcı) Düşünce Biçiminin, Kişilerin Çocukluk ve Genç

Yetişkinlik Çağındaki Ebeveyn İlişkileri ve Bu Dönemdeki Yaşantılar İle İlişkisi

---

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL danışmanlığında, Üsküdar Üniversitesinde klinik psikoloji yüksek lisans öğrencisi olan Psikolog Handan DİLEK ARAR tarafından tez kapsamında yapılmaktadır. Çalışmanın amacı, ruminatif(tekranlayıcı) düşünce biçiminin, kişilerin çocukluk ve genç yetişkinlik çağındaki ebeveyn ilişkileri ve bu dönemdeki yaşantılar ile ilişkisini incelemektir.

Bu çalışma kapsamında katılımcılardan çeşitli soruları cevaplamaları istenmektedir. Çalışma yaklaşık 20 dakika sürmektedir. Çalışmada katılımcıya zarar verme riski taşıyan herhangi bir uygulama ya da müdahale yer almamaktadır.

Çalışma kapsamında, katılımcılardan kesinlikle kimlik belirleyici bilgiler(ad-soyad vb.) İSTENMEMEKTEDİR. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Türkiye’de yaşayan, okuma yazma bilen, 20 yaş üstü kişiler bu çalışmaya katılabilir.

Elde edilen bilgiler yalnızca araştırmacılar tarafından, bilimsel amaçlı kullanılacak, toplu olarak değerlendirilecek ve gizli tutulacaktır.

Katılımcı çalışma esnasında herhangi bir nedenle kendini rahatsız hissederse, cevaplama işini istediği anda bırakmakta serbesttir. Araştırmayı reddetme, araştırmadan ayrılma gibi herhangi bir durumda katılımcı bir bedel ödemeyecektir. Katılımcıdan bu uygulama için herhangi bir ücret talep edilmeyecek veya kendisine herhangi bir ücret ödenmeyecektir.

Katılımınız bizim için oldukça değerlidir. Sorulara içten cevaplar verilmesi çalışmanın sonuçları açısından çok önemlidir.

Çalışma ile ilgili daha ayrıntılı bilgi almak için Handan DİLEK ARAR ile iletişime geçebilirsiniz.

(e-posta: handandillek@gmail.com)

Çalışmaya olan katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Katılımcı Onayı;

Yukarıdaki bilgileri okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

EK-2. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1- Cinsiyetiniz ?

Kadın Erkek Diğer

2- Yaşınız?

20 - 30 31 – 40 41-50 51-60+

3- Medeni Durumunuz?

Evli Bekâr

4- Eğitim Düzeyiniz?

Okur-Yazar İlkokul Ortaokul Lise
 Üniversite (Ön lisans / Lisans) Yüksek Lisans / Doktora

5- Annenizin Eğitim Düzeyi?

Okur-Yazar İlkokul Ortaokul Lise
 Üniversite (Ön lisans / Lisans) Yüksek Lisans / Doktora

6- Babanızın Eğitim Düzeyi?

Okur-Yazar İlkokul Ortaokul Lise
 Üniversite (Ön lisans / Lisans) Yüksek Lisans / Doktora

7- Kardeş Sayınız?

Tek Çocuk 2 Kardeş 3 Kardeş 4 Kardeş
 5 Kardeş ve Üstü

8- Kardeşler arasında doğum sıranız?

İlk çocuk Ortanca çocuk Son Çocuk

9- Çocukluk döneminizde ailenizin gelir düzeyini nasıl değerlendirirsiniz?

Düşük Alt Orta Orta
 Üst Orta Yüksek

10- Daha önce psikolojik bir rahatsızlık geçirdiniz mi?

Evet Hayır

11- Geçirdiğiniz psikolojik rahatsızlık için profesyonel yardım aldınız mı?

(10. soruya hayır yanıtını verdiyseniz lütfen "geçirmedim" yanıtını işaretleyiniz.)

Evet   Hayır   Geçirmedim

12- Geçirdiğiniz psikolojik rahatsızlığınıza konulan tanıyı işaretleyiniz.
(10. soruya hayır yanıtını verdiyseniz lütfen "geçirmedim" yanıtını işaretleyiniz. Yanıtınız seçenekler arasında yoksa son şıkta yazarak belirtiniz.) (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz.)

- Geçirmedim
- Depresyon
- Manik-Depresyon (Bipolar-Duygudurum) bozukluğu
- Panik Bozukluk (panik atak)
- Anksiyete (kaygı) bozukluğu
- Obsesif-Kompulsif (takıntı-zorlantı) bozukluğu
- Travma Sonrası Stres Bozukluğu
- Alkol/Madde Bağımlılığı
- Diğer .....

EK-3. Ruminatif Düşünce Biçimi Ölçeği

RUMİNATİF DÜŞÜNME BİÇİMİ ÖLÇEĞİ (RDBÖ)

Aşağıdaki ifadelerin sizi ne kadar tarif ettiğini puanlayarak tabloda uygun kutucuğa işaretleyin.	1 (Hiç)	2	3	4	5	6	7 (Çok)
1. Zihnimin sürekli bazı şeyleri tekrar tekrar gözden geçirdiğini fark ederim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Bir sorunum olduğunda bu durum uzun süre zihnimi kemirir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Gün boyu bazı düşüncelerin tekrar tekrar zihnime üşştüğünü fark ederim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Bazı şeyleri sürekli düşünmekten kendimi alamam.	1	2	3	4	5	6	7
5. Birileriyle karşılaşma öncesinde olabilecek bütün senaryoları ve konuşmaları zihnimde canlandırırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Önceden yaşadığım hoşuma giden olayları hayalimde tekrar canlandırmaya yatkınım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Kendimi, gün içerisinde “Keşke yapsaydım” dediğim şeyleri hayal ederken bulurum.	1	2	3	4	5	6	7
8. Kötü geçtiğini düşündüğüm bir görüşme sonrasında, “keşke şöyle davransaydım” dediğim farklı senaryolar hayal ederim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Karmaşık bir problemi çözmeye çalışırken çözüme ulaşmak yerine problemin başına döndüğümü fark ederim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Yaklaşan önemli bir olay varsa, bu durumu o kadar çok düşünürüm ki sonunda sinirli ve mutsuz bir hale gelirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. İstenmeyen düşünceleri zihnimden bir türlü atamam.	1	2	3	4	5	6	7
12. Bir problem hakkında saatlerce düşünsem de sorunu açıkça anlamak için biraz daha zamana ihtiyaç duyarım.	1	2	3	4	5	6	7

13. Hakkında ne kadar düşünürsem düşünüyem, bazı sorunlarla ilgili net bir çözüme ulaşmam benim için çok zordur.	1	2	3	4	5	6	7
14. Bazen bir şeyler hakkında saatlerce oturup düşündüğüm olur.	1	2	3	4	5	6	7
15. Bir meseleyi çözmeye çalışırken, zihnimde farklı noktalara dağılan uzun bir tartışma yaşar gibi olurum.	1	2	3	4	5	6	7
16. Oturup geçmişteki güzel olayları hatırlamak hoşuma gider.	1	2	3	4	5	6	7
17. Heyecan verici bir olayı beklerken, bu olay ile alakalı düşünceler, o anda yaptığım işi engeller.	1	2	3	4	5	6	7
18. Bazen, bir konuşma sırasında bile, alakasız düşüncelerin zihnime hücum ettiği olur.	1	2	3	4	5	6	7
19. Yakın zamanda önemli bir görüşme yapacaksam, zihnimde sürekli olarak bunu tekrar etme eğilimim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
20. Önemli bir olay yaklaşıyorsa bununla ilgili düşünmekten kendimİ alamam.	1	2	3	4	5	6	7

EK-4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Türkçesi-2.0 (Çeviren: © Vedat Şar).					
Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içersine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz.					
Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.					
	Hiç Bir Zaman	Nadiren	Kimi zaman	Sık olarak	Çok sık
<i>Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...</i>					
1.Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.					
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.					
3. Ailemdelikler bana "salak", "beceriksiz" ya da "tıpsız" gibi sıfatlarla seslenirlerdi.					
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.					
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.					
6. Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.					
7. Sevildiğimi hissediyordum.					
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.					
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.					
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.					
11. Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.					

12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.					
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.					
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.					
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.					
16. Çocukluğum mükemmeldi.					
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu farketdiği oluyordu.					
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.					
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.					
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.					
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.					
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.					
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.					
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.					
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.					
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götüreceği birisi vardı.					
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.					
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.					

EK-5a. Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Kısa Formu-Anne

YETİŞKİN EKRÖ ANNE (Kısa Form)

Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve annenizin siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “ Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şıklarından birini işaretleyiniz.

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	☐	☐	☐	☐
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

EK-5b. Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Kısa Formu-Baba

YETİŞKİN EKRÖ BABA (Kısa Form)

Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “ Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şıklarından birini işaretleyiniz.

BABAM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL		
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>	
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	☐	☐	☐	☐
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

EK-6. Ronald P. Rohner'dan Alınan Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Kısa Formu Kullanım İzni

ask permission for "Adult Parental Acceptance - Rejection Questionnaire Short Form" >

handan dilek <handandilek@gmail.com>

Alici: ronald.rohner

22 Şubat Cum 00:43

Dear Mr. Rohner,

I am a master student in clinical psychology at Uskudar University in İstanbul/Turkey. I would like to use your scale called "Adult Parental Acceptance - Rejection Questionnaire Short Form (Adult PARQ - Short Form)" in my thesis. Its' turkish adaptation studied by Meryem Dedeler. I would kindly ask for your permission to use this turkish adaptation of the scale in my thesis. If your answer will be positive, I would appreciate it if you could send me information about the scale's turkish form. Thank you for your consideration on this matter.

Yours sincerely,

Psychologist Handan DİLEK ARAR

Rohner, Ronald <r.rohner@uconn.edu>

Alici: ben, Ebru, ferikman@gmail.com, Behire

26 Şubat Sal 17:02

İngilizce > Türkçe İletiyi çevir

İngilizce için kapat x

Hello Handan,

Attached you will find the measures you need for your study. In addition, I have included several files you should find helpful for data analysis. In a separate email I will send your copyright license.

Please let us know the results of your study and allow us to archive any thesis or article resulting from your research.

Warm regards,

Nancy for Ron and Rohner Research Publications

Ronald P. Rohner, Ph.D.
Professor Emeritus and Director
Ronald and Nancy Rohner Center
for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection,
Human Development and Family Sciences, Unit 1058
University of Connecticut
Storrs, CT 06269-1058 USA
860.486.0073 phone
860.486.3915 FAX
csiar.uconn.edu
email: r.rohner@uconn.edu

**Ronald and Nancy Rohner Center
for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection**
**Human Development & Family Studies, Box U-1058, University of Connecticut,
Storrs, CT 06269-1058 USA**

**Limited License
PERMISSION TO REPRODUCE FOR
LIMITED EDUCATIONAL AND RESEARCH PURPOSES**

February 26, 2019

Permission is granted to Handan Dilek ARAR to reproduce and use any measures provided by Rohner Research Publications (hereinafter, "RRP") for use in a research project. In addition, in exchange for the permission granted above, Handan agrees to supply RRP with completed research results, in whatever form, and hereby grants a license to RRP to use such research results for interpretation, citation, and archiving. Scoring and data storage is available at no cost by registering this project at <http://parscore6.appspot.com> using a Gmail account. Use the HELP video for assistance in scoring.

Ronald P. Rohner, Ph.D.
Rohner Research Publications
www.rohnerresearchpublications.com

EK-7. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Handan DİLEK ARAR

Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Programı

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul 23.01.1985

e-mail: handandilek@gmail.com

Eğitim Durumu:

Lisans (2004-2009): Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Lise (2000-2004): Gebze Anibal Anadolu Lisesi

Yabancı Dil ve Düzeyi:

İngilizce : Üst orta seviye(Upper-intermediate)

İş Deneyimi:

2009 Eylül - 2010 Aralık: : Özel Gün Gelişim Özel Eğitim ve Psikolog
Rehabilitasyon Merkezi

2011 Mart – 2014 Ağustos : Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Subay

2011 Mart – 2011 Ağustos : Temel Askerlik ve Subaylık Nosyonu Yedek Subay
Kazandırma Eğitimi - Yalova

2011 Ağustos-2013 Mart : Deniz Astsubay Meslek Yüksek Okulu Rehberlik Kısım
Komutanlığı – Yalova Amirliği (Stajer)

2013 Mart – 2014 Ağustos : Mayın Filo Komutanlığı – Balıkesir Rehberlik ve
Danışma

(Amir)

Merkezi Amirliği